T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
SİGORTA VE RİSK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİGORTA VE RİSK YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DEKİ KATILIM SİGORTACILIĞININ GELİŞİMİNİN MALEZYA VE KÖRFEZ İŞ BİRLİĞİ KONSEYİ ÜLKELERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Zihni İREN
100044163

İSTANBUL, 2018

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
FİNANS ENSTİTÜSÜ
SİGORTA VE RİSK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİGORTA VE RİSK YÖNETİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DEKİ KATILIM SİGORTACILIĞININ GELİŞİMİNİN MALEZYA VE KÖRFEZ İŞ BİRLİĞİ KONSEYİ ÜLKELERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Zihni İREN
100044163

Danışman: Doç. Dr. Özlem Deniz BAŞAR

İSTANBUL, 2018

T.C. İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
.....Finans..... ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

.....Sigorta ve Risk Yönetimi.....

Yüksek Lisans programı öğrencisi.....Zihni İREN.....'in Türkiye'deki Katılım Sigortacılığının Gelişiminin Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi başlıklı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulu 11.06.18...tarih ve 74-14.....sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	UNVANI, ADI SOYADI	İMZA
TEZ DANIŞMANI	: Doç.Dr. Özlem DENİZ BASAR	
JÜRİ ÜYESİ	: Prof.Dr. Sna ÖZYILSEL	
JÜRİ ÜYESİ	: Doç.Dr. Selin GİRAY YAKUT	

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ÖZET

Katılım sigortacılığı, İslam Alimlerinin, geleneksel sigorta sistemine getirdiği eleştiriler nedeniyle geliştirilmiştir. Katılım sigortacılığı, geleneksel sigortacılığa alternatif olmuştur.

Özellikle, Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi ülkelerinde katılım sigortacılığına ilişkin önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Söz konusu ülkelerdeki katılım sigortacılığı sektörleri global anlamda katılım sigortacılığına öncülük etmektedirler.

Türkiye ise katılım sigortacılığı anlamında Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi ülkelerine kıyasla henüz yolun başındadır. Türkiye'de katılım sigortacılığı sektörünün gelişmesi için ciddi adımlar atılmaktadır. Bu çalışmada Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi ülkeleri piyasa yapısı ve katılım sigortacılığına ilişkin veriler incelenmiş ve karşılaştırılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin katılım sigortacılığına ilişkin mevcut durumu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım Sigortacılığı, Tekafül, Malezya, KİK Ülkeleri, Türkiye

ABSTRACT

Takaful has been developed due to the criticism of the Islamic scholars on the traditional insurance system. Takaful has become an alternative to traditional insurance.

In particular, there are significant developments in takaful markets in Malaysia and the Gulf Cooperation Council Countries. In other words, the takaful markets in those countries are leading the global takaful market.

The takaful market of Turkey compared to Malaysia and the Gulf Cooperation Council countries is at the bottom of the ladder. In Turkey, considerable steps are being taken for the development of takaful market.

In this study, the data on the market structure and takaful markets of the countries of Malaysia and the Gulf Cooperation Council have been examined and compared. In addition, the current situation in Turkey's takaful market is examined.

Key Words: Takaful, Malaysia, GCC Countries, Turkey

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **ix**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xi**

KISALTMALAR ..... **xiii**

GİRİŞ **1**

1. KATILIM SİGORTACILIĞI SİSTEMİ **2**

1.1. Sigortanın Tanımı ve Özellikleri 2

1.1.1. Sigortanın Tanımı 2

1.1.2. Sigortanın Özellikleri 3

1.2. Katılım Sigortacılığı 4

1.2.1. Tekafül Kavramı 5

1.2.2. Tarihte Katılım Sigortacılığına Benzer Sistemler 6

1.2.2.1. Arap İslam Uygarlığı Dönemi 6

1.2.2.2. Osmanlı Dönemi 7

1.2.2.3. Batı Dünyası 8

1.3. Katılım Sigortacılığı ve Geleneksel Sigortanın Karşılaştırılması 8

1.4. Katılım Sigortacılığı Modelleri 10

1.4.1. Vekalet Modeli 11

1.4.2. Mudarebe Modeli 13

1.4.3. Hibrit Model 15

1.4.4. Vekalet Vakıf Modeli 17

1.4.5. Ta'Awuni Model (Kooperatif) 19

1.5. Reasürans ve Retakaful (Katılım Reasüransı) Kavramları 19

1.5.1. Reasürans Kavramı 19
1.5.2. Reasüransın Tarihçesi 20
1.5.3. Reasürans Türleri 21
1.5.3.1. Reasürans Kar Paylaşım Çeşitleri 21
1.5.3.1.1. Bölüşmeli Reasürans 21
1.5.3.1.2. Bölüşmesiz Reasürans 22
1.5.3.2. Reasürans İhtiyacı ve Faydaları 23
1.5.4. Retakaful (Katılım Reasüransı) Kavramı 25
1.5.4.1. Retakaful Vekalet Modeli 26
1.5.4.2. Retakaful Hibrit (Vekalet ve Mudarebe) Modeli 28
1.5.4.3. Retakaful Vekalet Vakıf Modeli 29
2. MALEZYA VE KÖRFEZ İŞ BİRLİĞİ KONSEYİ ÜLKELERİ KATILIM SİGORTACILIĞI İNCELEMESİ 31
2.1. Malezya Genel Yapısı 31
2.2. Malezya Geleneksel Sigortacılığa Bakış 31
2.2.1. Malezya Geleneksel Sigortacılık Hayat Branşı 33
2.2.1.1. Hayat Branşı Prim Üretimleri 33
2.2.1.2. Hayat Branşı Sözleşme Sayıları 36
2.2.1.3. Hayat Branşı Toplam Sigorta Bedeli 37
2.2.1.4. Hayat Branşı Şirketleri Gelir ve Gider Dağılımı 38
2.2.2. Malezya Geleneksel Sigortacılık Hayat Dışı Branşı 40
2.2.2.1. Hayat Dışı Branşı Prim Üretimi 40
2.2.2.2. Hayat Dışı Branşı Hasar Prim Oranı 41
2.2.2.3. Hayat Dışı Branşı Teknik Kar/ Zarar 42
2.3. Malezya Katılım Sigortacılığına Bakış 44
2.3.1. Malezya Katılım Sigortacılığının Tarihsel Gelişimi 47

2.3.2. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı 50
2.3.2.1. Hayat Katılım Katkı Primi Üretimi 50
2.3.2.2. Hayat Katılım Branşı Sözleşme Sayısı 53
2.3.3. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı 55
2.3.3.1. Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi 55
2.3.3.2. Hayat Dışı Katılım Hasar Prim Oranı 56
2.3.3.3. Hayat Dışı Katılım Teknik Kar/ Zarar 57
2.4 Malezya Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Karşılaştırması 58
2.5. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Geleneksel Sigortacılığa Bakış 60
2.5.1. Kuveyt Sigorta Sektörü 65
2.5.2. Bahreyn Sigorta Sektörü 66
2.5.3. Suudi Arabistan Sigorta Sektörü 68
2.5.4. Birleşik Arap Emirlikleri Sigorta Sektörü 69
2.5.5. Katar Sigorta Sektörü 70
2.5.6. Umman Sigorta Sektörü 71
2.6. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Katılım Sigortacılığı Sektörü 73
2.7. Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Penetrasyon Oranları Karşılaştırması 75
2.7.1. Malezya Penetrasyon Oranları 75
2.7.2. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Penetrasyon Oranları 77
2.7.2.1. Bahreyn Penetrasyon Oranları 77
2.7.2.2. Kuveyt Penetrasyon Oranları 78
2.7.2.3. Umman Penetrasyon Oranları 80
2.7.2.4. Katar Penetrasyon Oranları 81
2.7.2.5. Suudi Arabistan Penetrasyon Oranları 83
2.7.2.6. Birleşik Arap Emirlikleri Penetrasyon Oranları 84

2.8. Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Finansal Oranlar Karşılaştırması 86
2.8.1. Malezya Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları 86
2.8.2. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri (Suudi Arabistan hariç) Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları 87
2.8.3. Suudi Arabistan Finansal Oranları 88
3. TÜRKİYE KATILIM SİGORTACILIĞI İNCELEMESİ 90
3.1. Türkiye Katılım Sigortacılığı 90
3.1.1. Türkiye Sigorta Piyasa Yapısı 90
3.1.2. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Sektörüne Bakış 90
3.1.3. Türkiye Katılım Sigortacılığı Sektörüne Bakış 93
3.1.3.1. Türkiye Katılım Sigortacılığı Katkı Primi Üretimi 96
3.1.3.1.1. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi 97
3.1.3.1.2. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi 98
3.2. Malezya, Bahreyn, BAE, Suudi Arabistan Karşılaştırması ve Türkiye'nin durumu 101
3.2.1. Katkı Primi Büyüklüğü Karşılaştırması 101
3.2.2. Katılım Sigortacılığı Şirket Yapıları Karşılaştırması 103
3.2.3. Tercih Edilen Katılım Sigortacılığı Modelleri 104
3.2.4. Vekalet Ücretine İlişkin Düzenlemeler 104
3.2.5. Penetrasyon Oranları Karşılaştırması 105
3.2.6. Karz-ı Hasen Uygulamaları Karşılaştırması 106
SONUÇ 107
KAYNAKÇA 117

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Geleneksel Sigorta ve Katılım Sigortacılığı Şirketlerinin Yapıları 9

Tablo 2. Malezya Geleneksel Sigortacılık Yıllar İtibariyle Şirket Sayısı 32

Tablo 3. Malezya Geleneksel Sigortacılık Yıllar İtibariyle Acente Sayısı 33

Tablo 4. Malezya Hayat Branşı Toplam Prim Üretimi 34

Tablo 5. Malezya Hayat Yeni İş Ürün Dağılımı Toplam Prim Üretimi 35

Tablo 6. Malezya Hayat Branşı Toplam Sözleşme Sayısı 36

Tablo 7. Malezya Hayat Branşı Toplam Teminat Bedeli 37

Tablo 8. Malezya Hayat Şirketleri Gelir ve Gider 39

Tablo 9. Malezya Hayat Dışı Branşı Toplam Brüt Prim Üretimi 41

Tablo 10. Malezya Hayat Dışı Branşı Hasar Prim Oranları 42

Tablo 11. Malezya Hayat Dışı Branşı Teknik Kar/Zarar 43

Tablo 12. Malezya Katılım Sigortacılığı Yıllar İtibariyle Şirket ve Acente Sayısı 45

Tablo 13. Malezya Katılım Sigortacılığı Kişi Başına Düşen Katkı Primi 45

Tablo 14. Malezya Katılım Sigortacılığı Net Tazminat Ödemeleri 46

Tablo 15. Malezya Katılım Sigortacılığı Şirket Sayıları 48

Tablo 16. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Brüt Katkı Primi Üretimi 50

Tablo 17. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Brüt Katkı Primi Üretimi Ürün Bazında 52

Tablo 18. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Sözleşme Sayıları 53

Tablo 19. Malezya Hayat Dışı Katılım Branşı Toplam Brüt Prim Üretimi 55

Tablo 20. Malezya Hayat Dışı Katılım Branşı Hasar Prim Oranı % 56

Tablo 21. Malezya Hayat Dışı Katılım Branşı Teknik Kar/Zarar 57

Tablo 22. Malezya Sigorta Şirketleri Sayısı 58

Tablo 23. Malezya Sigortacılık Sektörü Acente Sayısı 58

Tablo 24. Malezya Geleneksel Hayat Branşı ve Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Prim Üretimi 59

Tablo 25. Malezya Geleneksel Hayat ve Hayat Katılım Branşı Sözleşme Sayıları 59

Tablo 26. Malezya Geleneksel Hayat Dışı Branşı ve Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı Prim Üretimi 60

Tablo 27. Kuveyt Makro-Ekonomik Göstergeler..... 65

Tablo 28. Bahreyn Makro-Ekonomik Göstergeler..... 67

Tablo 29. Suudi Arabistan Makro-Ekonomik Göstergeler..... 68

Tablo 30. Birleşik Arap Emirlikleri Makro-Ekonomik Göstergeler 69

Tablo 31. Katar Makro-Ekonomik Göstergeler 70

Tablo 32. Umman Makro-Ekonomik Göstergeler..... 72

Tablo 33. Malezya Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları 86

Tablo 34. KİK Ülkeleri (Suudi Arabistan hariç) Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları 87

Tablo 35. Suudi Arabistan Finansal Oranlar..... 89

Tablo 36. Türkiye Sigorta Şirketleri Sayısı..... 90

Tablo 37. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Prim Üretimi 91

Tablo 38. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Poliçe Sayısı..... 92

Tablo 39. Türkiye Katılım Sigortacılığı Katkı Primi Üretimi..... 96

Tablo 40. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi..... 97

Tablo 41. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi..... 98

Tablo 42. Sektör Büyüklüğü (Katkı Primi Üretimi) Karşılaştırması 101

Tablo 43. Nüfus Karşılaştırması..... 102

Tablo 44. Katılım Sigortacılığı Şirket Sayıları Karşılaştırması..... 103

Tablo 45. Katılım Sigortacılığı Modelleri Karşılaştırması..... 104

Tablo 46. Penetrasyon Oranları Karşılaştırması..... 105

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Vekalet Modeli 12

Şekil 2. Mudarebe Modeli 14

Şekil 3. Hibrit Model (Vekalet+ Mudarebe) 16

Şekil 4. Vekalet Vakıf Modeli 18

Şekil 5. Retakaful Vekalet Modeli 27

Şekil 6. Retakaful Hibrit Modeli 29

Şekil 7. Retakaful Vekalet Vakıf Modeli 30

Şekil 8. Malezya Hayat Branşı Toplam Brüt Prim Üretimi 35

Şekil 9. Malezya Hayat Branşı Sözleşme Sayıları 37

Şekil 10. Malezya Hayat Branşı Toplam Teminat Bedeli 38

Şekil 11. Malezya Katılım Sigortacılığı Brüt Katkı Primi Üretimi 51

Şekil 12. Brüt Yazılan Prim Bakımından KİK Ülkeleri Sigorta Piyasası Büyüklüğü ... 62

Şekil 13. KİK Ülkeleri Geleneksel Sigorta Branş Karşılaştırması 63

Şekil 14. KİK Ülkeleri Geleneksel Sigorta Branş Oransal Karşılaştırma 64

Şekil 15. Kuveyt Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları 66

Şekil 16. Bahreyn Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları .. 67

Şekil 17. BAE Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları 70

Şekil 18. Katar Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları 71

Şekil 19. Umman Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları ... 72

Şekil 20. KİK Ülkeleri Katılım Sigortacılığı (Suudi Arabistan hariç) Brüt Yazılan Katkı Payı 73

Şekil 21. Suudi Arabistan Katılım Sigortacılığı Brüt Yazılan Katkı Payı 74

Şekil 22. Malezya Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat 75

Şekil 23. Malezya Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı 76

Şekil 24. Bahreyn Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat 77

Şekil 25. Bahreyn Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı 78

Şekil 26. Kuveyt Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat 79

Şekil 27. Kuveyt Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı 79

Şekil 28. Umman Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat 80

Şekil 29. Umman Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı 81

Şekil 30. Katar Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat 82

Şekil 31. Katar Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı 82

Şekil 32. Suudi Arabistan Penetrasyon Oranları Hayat Katılım 83

Şekil 33. Suudi Arabistan Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım 83

Şekil 34. Birleşik Arap Emirlikleri Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat 84

Şekil 35. Birleşik Arap Emirlikleri Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı 85

Şekil 36. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Branş Bazında Prim Üretimi 92

Şekil 37. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Branş Bazında Poliçe Sayısı 93

Şekil 38. Türkiye Katılım Sigortacılığı Branş Bazında Katkı Primi Üretimi 97

Şekil 39. 2014 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı 99

Şekil 40. 2015 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı 99

Şekil 41. 2016 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı 100

Şekil 42. 2017 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı 100

KISALTMALAR

AAOIFI : İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu

ASEAN : Güneydoğu Asya Uluslar Birliği

BAE : Birleşik Arap Emirlikleri

BNM : Malezya Merkez Bankası

dü. **:** Düzenleyen

ed. **:** Editör

GSYİH : Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

IBFIM : Malezya İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsü

IFSB : İslami Finans Hizmetleri Kurulu

IMF : Uluslararası Para Fonu

ITA : Tekafül Şirketleri Anlaşması

KBMG : Kişi Başı Milli Gelir

KİK : Körfez İş Birliği Konseyi

LIAM : Malezya Hayat Sigortaları Birliği

MTA : Malezya Tekafül Birliği

RM : Malezya Ringgiti

s. **:** Sayfa

SAMA : Suudi Arabistan Merkez Bankası

STMB : Syarikat Takaful Malaysia Berhad

TTK : Türk Ticaret Kanunu

TL **:** Türk Lirası

TSB **:** Türkiye Sigorta Birliği

USD **:** Amerikan Doları

GİRİŞ

Bu çalışmada ülkemizde daha çok katılım sigortacılığı adıyla anılan İslami sigortacılık ve aynı anlama gelen farklı kullanımları olan tekafül, takaful ibarelerine yer verilmiştir.

Son yıllarda global anlamda katılım sigortacılığı piyasalarındaki gelişmeler doğrultusunda, katılım sigortacılığının geleneksel sigortaya karşı iyi bir alternatif olduğu söylenebilir. Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi ülkeleri katılım sigortacılığı sektörleri oldukça gelişmiştir. Düşük penetrasyon oranı dolayısıyla potansiyeli oldukça fazla olmakla birlikte diğer Müslüman ülkelerde de katılım sigortacılığı gelişim göstermektedir. Bu çalışmada Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi ülkeleri katılım sigortacılığı sektörleri incelenmiştir. Ayrıca Türkiye'de söz konusu ülkelere kıyasla daha çok yeni olan katılım sigortacılığın ele alınmıştır.

Geleneksel sigortanın garar (belirsizlik), riba (faiz) ve gabar (kumar) içerdiğinin düşünülmesi ve bu nedenle İslam Dünyası tarafından kabul görmemesi sonucunda katılım sigortacılığına ihtiyaç duyulmuştur ve geleneksel sigortacılığa alternatif olarak ortaya çıkmıştır.

Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi ülkeleri geleneksel sigorta ve katılım sigortacılığı sektörlerine ilişkin piyasa yapılarının, geleneksel sigortacılığa ve katılım sigortacılığına ilişkin çeşitli verilerin ve karşılaştırmalarının yapıldığı bu araştırmada söz konusu ülkelerin katılım sigortacılığı sektörlerinin gelişmişlik düzeyi incelenmiştir. Ayrıca Türkiye'nin mevcut durumu değerlendirilmiştir.

1. KATILIM SİGORTACILIĞI SİSTEMİ

Bu bölümde geleneksel sigortacılık ve katılım sigortacılığı sistemlerine ilişkin, kavramlar üzerinde durulmuştur.

1.1. Sigortanın Tanımı ve Özellikleri

Sigorta, insanların hayatları boyunca bir şekilde maruz kaldıkları olumsuz durumlar karşısında oluşabilecek zararın önüne geçebilmek adına tehlikelere karşı önlem alma ihtiyacından doğmuştur (Karaman, 2015, s. 11).

1.1.1. Sigortanın Tanımı

Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) sigorta tanımı şöyledir, "*Sigorta bir akittir ki bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli birtakım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır*" (Resmi Gazete, 2018).

Türkiye Sigorta Birliği'nde sigortanın tanımı şu şekildedir, "*Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya bulundukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nispeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar*" (Türkiye Sigorta Birliği, 2017).

Amerikan Risk ve Sigorta Birliğinin Sigorta Terminolojisi Komisyonu (The Commission on Insurance Terminology of the American Risk and Insurance Association) tarafından yapılan sigorta tanımlamasına göre, *Sigorta, beklenmedik hasarlar konusunda sigortalıları tazmin etmeyi, bu hasarların gerçekleşmesi halinde başka parasal faydaları sağlamayı ya da riziko ile ilişkili hizmetler sunmayı kabul eden sigorta şirketlerine rizikoların transferi yoluyla bu hasarların havuzlanmasıdır* (J.McNamara & E.Rejda, 2015, s. 20).

Bir başka sigortacılık tanımı ise şöyledir, *Sigorta, en basit anlamda, ileride meydana gelme olasılığı bulunan tehlikeden doğacak zararın giderilmesinin, önceden yapılan*

ödemeler (prim) karşılığında güvence altına alınmasıdır (Güvel & Güvel, 2015, s. 26).

Geçmişten günümüze kadar olan yaşam süresince insanoğlu kendi ihtiyaçları için sürekli çalışmıştır ve çalışmaya devam etmektedir. Yeme-içme, barınma gibi temel ihtiyaçlar için veya yaşam standartlarını yükseltmek için mücadele edilmektedir. Hayatta her güzel şeyin var olması gibi kötü sürprizlerin de olması kaçınılmazdır ve bu nedenle sigorta yeni bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Sigorta kavramı aslında risk unsuruna bağlıdır. İnsanlar yaşamları boyunca birçok risk ile karşı karşıyadır. Risklerin gerçekleşmesi durumunda, kişi ve kurumların sahip oldukları maddi manevi değerler kısmen veya tamamen zarara uğrayabilmektedir. Sigortada risk zarara uğrama tehlikesi olarak yorumlanabilmektedir. Risklerin biliniyor ya da bilinmiyor oluşu, önemli değildir ki zaten risk belirsizdir ve irade dışı ortaya çıkmaktadır.

1.1.2. Sigortanın Özellikleri

Sigortanın özünü oluşturan başlıca özellikler şu şekildedir; (J.McNamara & E.Rejda, 2015, s. 20)

- Hasarların Bir Havuzda Toplanması
- Beklenmedik Hasarların Ödenmesi
- Risk Transferi
- Tazminat Ödeme

Hasarların Bir Havuzda Toplanması: Sigortalıların ödemiş oldukları primler gelecekte herhangi bir sigortalının hasarını ödemek için kullanılmaktadır, hasarların tek bir havuzda toplanması, sayısız olasılığın gruplandırılarak büyük sayılar kanunu vasıtası ile gelecekte ortaya çıkabilecek hasarların doğruluk seviyesi yüksek bir biçimde tahmin edilmesine yardımcı olur.

Beklenmedik Hasarların Ödenmesi: Hasarın tesadüfi olma durumunda ödenebilir olması durumunu ifade etmektedir. Sigorta şirketinden tazminat ödemesi almak için bilinçli bir şekilde yapılan hasar karşısında sigorta şirketleri ödeme yapmazlar.

Risk Transferi: Sigortalı, sigorta şirketiyle sigorta sözleşmesi yaparak söz konusu riski sigorta şirketine transfer etmiş olmaktadır.

Tazminat Ödeme: Sigorta şirketleri hasar sonrası sigortalının maddi konumunu hasar öncesi haline getirtebilmek için tazminat ödemesi yapmaktadırlar.

1.2. Katılım Sigortacılığı

Bu bölümde ülkemizde katılım sigortacılığı olarak bilinen, Dünya'da İslami sigorta, takaful, tekafül, teavün sigortacılığı olarak da geçen katılım sigortacılığı incelenmiştir.

Geleneksel sigortanın, İslam Dünyası tarafından kabul görmemesinin nedeni geleneksel sigortacılığın garar (belirsizlik), meysir (kumar) ve riba (faiz) içerdiğinin düşünülüyor olmasıdır (Gürbüz, Tekafül Sigorta Sistemi ve Teorisi, 2017, s. 11).

Garar, sözlükte tehlikeye açık bırakma, meçhul alışveriş gibi anlamlara gelmektedir. Sözleşmenin belirsizlik içerdiği, riskli ve aldatmaya açık, haksız kazanca yol açabilecek olması durumunu ifade etmektedir. Örneğin ölümün ne zaman gerçekleşeceği, tazminat bedelinin bilinmiyor oluşu gararı doğurur ki bu da İslam alimlerince dini açıdan sakıncalı olarak görülür (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Sigortacılık, 2016, s. 334).

Meysir (Kumar), sigorta şirketinin sigorta sözleşmesi sonrası sigortalıdan aldığı prime karşılık olası bir hasarda alınan primden daha fazla bir miktarın sigortalıya ödenmesi bazı alimler tarafından kumar olarak yorumlanmıştır (Gürbüz, Tekafül Sigorta Sistemi ve Teorisi, 2017, s. 12).

Riba (faiz), sigorta şirketi ile sigortalı arasında yapılan sigorta sözleşmesine istinaden sigortalıdan alınan prim miktarı ile olası hasar sonrası sigorta şirketinin sigortalıya ödediği tutar arasındaki farktan dolayı bazı alimler için söz konusu fark faiz ile ilişkilendirilir. Bunun dışında riskin hiç gerçekleşmediği varsayılarak veya sigortalıdan alınan prim miktarından daha az bir hasar ödemesi söz konusu ise, sigorta şirketinin haksız bir kazanç elde ettiği düşünülmektedir (Gürbüz, Tekafül Sigorta Sistemi ve Teorisi, 2017, s. 12).

Bu durumlardan dolayı, bir ihtiyaç doğmuştur. Katılım sigortacılığı bu ihtiyaca cevap vermek için gündeme gelmiş ve karşılık görmüştür.

Geleneksel sigortacılıkta, toplanan primlerin yatırıma yönlendirilmesinde faizsiz araçların kullanılması şartı yoktur. Katılım sigortacılığında ise fonların yatırıma yönlendirilmesi belirli kurallara tabidir. İslami kurallara uygun olması, kullanılan finansal araçların faiz içermemesi, yatırım ortamlarının kumar, alkol, domuz ürünleri gibi İslami açıdan haram kılınan konularla ilişkisinin olmaması gerekmektedir (Üstün, 2017).

Sigorta sözleşmesi Hz. Muhammed (s.a.v) döneminde olmayan bir sözleşmedir. Bu sebeple günümüzdeki durumu için farklı yorumlar bulunmaktadır. Sigorta, İslam'ın başlangıcında bilinmeyen, sonradan ortaya çıkan bir kavram olduğundan dolayı, fıkıh kaynaklarında konuya dair bir açıklama bulunmamaktadır. ''*Bu konuda ilk defa görüş beyan eden, İbn Abidin'dir. Adı geçen müellif sigorta konusunu, Raddü'l-Muhtar adlı haşiyesinin Kitabu'l Cihad bölümünün Müstem'men alt başlığı altında ele almıştır.''* Araştırmalar sonucunda ticari sigortanın hükmü konusunda görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Birinci görüş kapsamında; ticari sigortanın (tüm çeşitleri) bilinmeyen unsurlar barındırdığı ve bu nedenle kumara benzediği ayrıca faiz içerdiği gerekçeleriyle caiz olmadığı düşünülmektedir. Sigorta sözleşmesi, olmayan bir şeyin satışı şeklinde düşünülmektedir. ''*Sigorta ve özellikle hayat sigortasında takdir-i ilâhîye meydan okuma vardır.''* İkinci görüşe göre ise, mal ve eşya sigortaları dinen hoş karşılanmamasına rağmen caiz olduğu ancak hayat sigortasının caiz olmadığı belirtilmiştir. Bunların yanında faiz ile ilişkili sigortaların caiz olmadığı görüşü bildirilmiştir. Üçüncü görüş kapsamında, "*sigortayı yasaklayan kesin bir nass bulunmadığından, faiz karışmaması ve genel ahlâka aykırı olmaması şartıyla sigortanın bütün çeşitleri caizdir. Zira akitlerde asıl olan, yasaklayıcı bir nass bulunmadığında helal olmasıdır*" (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2018).

1.2.1. Tekafül Kavramı

Tekafül, Arapça kafala kelimesine dayanmaktadır, diğerinin zararını üstlenme, kefil olma ve ortak sorumluluk gibi anlamlara gelmektedir. Tekafül, katılımcılar arasında yardımlaşma esasına dayanmaktadır (Söyler, 2018, s. 30).

Tekafül, yani ülkemizdeki resmi adıyla katılım sigortacılığı, İslam Dünya'sının geleneksel sigortacılığa karşı olan görüşleri neticesinde ortaya çıkmış ve geliştirilmiştir. Günümüzdeki katılım sigortacılığı sistemine benzer ilk örnek 1979

yılında Sudan'da ortaya çıkmıştır (Gürbüz, Tekafül Sigorta Sistemi ve Teorisi, 2017, s. 9).

Katılım sigortacılığı, teorik olarak, katılımcıların ödedikleri katkı primlerinin ortak bir havuzda toplandığı kooperatif sigortacılığına benzetilebilmektedir. Bu sistem müşterek garantinin sağlanması amacıyla riskin katılımcılar arasında paylaşılması esasına dayanmaktadır, kar amacı bulunmamaktadır (Karayazgan, 2018).

1.2.2. Tarihte Katılım Sigortacılığına Benzer Sistemler

Her ne kadar katılım sigortacılığı geleneksel sigortacılığa karşı geliştirilen modern İslami sigorta olarak görülse de tarihte benzer uygulamalara rastlanmıştır (Söyler, 2018, s. 31).

1.2.2.1. Arap İslam Uygarlığı Dönemi

Akile Sistemi: Türkiye Diyanet Vakfı'na bağlı İslam Araştırmaları Merkezi tarafından hazırlanan İslam ansiklopedisinde yer alan tanıma göre akile; *''kasıt unsuru bulunmayan bir öldürme veya yaralama hadisesinde suçlu adına diyet ödemeyi yüklenen şahıslar topluluğu'' dur* (İslam Ansiklopedisi, 2018). Hz. Peygamber döneminde farklı kabileler biçiminde gruplardan oluşan halk Hz. Peygamber tarafından teşkilatlandırılarak tek ve düzenli bir kabile haline almıştır. O dönemde savaş esirinin kurtarılması için istenen fidye, öldürme veya yaralamalarda; öldürülen kişinin ailesine ve yaralanan kimsenin kendisine ödenecek olan diyet, söz konusu kişiler tarafından karşılanamamaktadır. Bu durumun çözüme kavuşturulması için tazminat ödemeleri amacıyla akile veya meakıl sistemi geliştirilmiştir. Hz. Ömer döneminde sistem daha da geliştirilmiştir (Söyler, 2018, s. 31).

Kasame: Türkiye Diyanet Vakfı'na bağlı İslam Araştırmaları Merkezi tarafından hazırlanan İslam ansiklopedisinde yer alan tanıma göre kasame; *"Fâili meçhul cinayetlerde cezaî ve malî sorumluluğu tesbit amacıyla cinayetin işlendiği bölge insanlarının veya maktulün yakınlarının yemin etmesi usulünü ifade eden fıkıh terimi" dir* (İslam Ansiklopedisi, 2018). İslam hukukuna göre, faili meçhul cinayetlerde, öldürülen kişinin diyetinin belirli şartlar dahilinde o bölgede yaşayan halk arasında paylaştırılarak ödetilmesi anlamına gelmektedir (Söyler, 2018, s. 32).

1.2.2.2. Osmanlı Dönemi

Osmanlı döneminde, vakıflar, ahi ve lonca teşkilatı, avarız sandıkları, katılım sigortacılığının temel esası olan yardımlaşma ve dayanışma özelliklerini taşıyan sistemlerdir.

Vakıflar: "*Bir mülkü kamu yararına ebedi olarak tahsis etmek anlamında kullanılan bir terim olan vakıf, ferdi çalışma ve gayretle elde edilen imkanların ve mal varlığının gönül rızasıyla paylaşılmasını öngören hukuki ve sosyal bir sistemdir."* Yardımlaşma ve dayanışmanın ön planla tutulduğu vakıflar, Osmanlı sosyal hayatını oldukça etkilemiştir (Bayartan, 2018).

Ahi Teşkilatı ve Lonca: Kökü, Arapça ahi kelimesinden gelen ahilik 'kardeşim' anlamına gelmektedir. Teşkilat üyeleri arasındaki kardeşlik ve dayanışma, ahilik teşkilatının temelini oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti'nde esnafların bir araya gelerek karşılıklı yardımlaşma, öncelikle ahilik ve loncalar bünyesinde başlamıştır. Orta çağ döneminde esnaf birliklerinin hammadde, işgücü temini ve fiyatlar üzerindeki etkisinden dolayı, esnaf birliklerinin, esnafı yardımlaşma sandıklarına üye yapma ve katkıda bulunmalarını sağlama konusunda önemli derecede etkiye sahiptirler. Söz konusu yardımlaşma sandıkları, devlet tarafından değil tamamen esnafın karşılıklı dayanışma düşüncesinden, dinsel ve kültürel nedenlerden dolayı doğmuştur. "*Ahilik teşkilatının başlıca amacı, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma düşüncesinin oluşturulması ve yaygınlaştırılmasıdır. Yoksula, yabancıya, garip ve misafire sofra kurup onu beslemek ahiliğin temel kurallarını oluşturan ve ideolojisini karakterize eden hususlardandır."* Ahilik teşkilatı 15.yy sonrası önemini yitirmeye başlamış ve yerini lonca teşkilatına bırakmıştır. Lonca'da yine ahilik gibi sanat sahiplerinin ve esnafın bir araya gelip kurduğu bir teşkilattır. Lonca'nın bir yönetim kurulu bulunmaktadır ve bu yönetim kurulu esnaf ustaları tarafından seçilen beş kişiden oluşmaktadır ve esnafa ait olan yardım (teavün) sandığının denetiminden sorumlu tutulmuştur. Söz konusu yardımlaşma sandıklarındaki para, her ay veya her hafta işçi ve işverenlerin gelirlerinin yüzde birlik kısmı ve bağışlardan oluşmaktaydı. Orta sandığı veya teavün sandığı adı verilen bu sandıklardan, hastalık, evlenme, doğum, işsizlik, ölüm gibi çeşitli sosyal risklere karşı üyeler veya aileleri adına yardımlar yapılmaktaydı (Şen, 2018).

Avarız Sandıkları: Geri alınmamak üzere, toplumun varlıklı kesimi tarafından yapılan bağış ve yardımlar ile oluşturulan avarız sandıkları, ihtiyaç sahiplerine, doğal ve sosyal risklere maruz kalanlara karşı güvence olmuştur. İlerleyen dönemlerde yerini avarız vakıfları almıştır. Söz konusu vakıflarda biriken paralar ihtiyaç sahiplerine ödünç olarak verildiği gibi mudarebe (emek-sermaye) ortaklığı ile işletme sermayesi olarak da kullanılmıştır (Söyler, 2018, s. 34-35).

1.2.2.3. Batı Dünyası

Batı dünyasında karşılıklı sigorta adı altında, kurulan kooperatifler aracılığı ile tekafül benzeri uygulamalara rastlanılmıştır. Karşılıklı sigortaya özellikle denizcilik alanında görülmüştür. Deniz ticareti ile uğraşan, gemi sahiplerinin bir araya gelip oluşturduğu koruma ve tazminat kulüplerinin oluşturduğu havuz, zarara uğrayan üyelerin zararlarının karşılandığı bir yapı söz konusudur (Söyler, 2018, s. 34-35).

İlk sigorta kooperatifi İngiliz kolonilerinde (Charleston, Güney Carolina) 1735'de kuruldu. Aynı zamandan bir bilim adamı olan Başkan Benjamin Franklin ülkede en köklü sigorta sistemini oluşturdu ve halen dahi ülke düzeyinde faaliyetlerine devam eden Filedelfiya Sigorta Kooperatifi 1752'de kuruldu. Yine aynı yıllarda Almanya, Fransa ve diğer Avrupa ülkelerinde sigorta kooperatifleri kurulmaya başlandı (Üstün, 2017).

1.3. Katılım Sigortacılığı ve Geleneksel Sigortanın Karşılaştırılması

Tekafül ve geleneksel sigorta aynı amaca hizmet etmekte ise de temel farklılıklar söz konusudur. Tekafül tamamen gönüllülük esasına dayandığından, katılımcıların ödedikleri teberrü (bağış) adıyla anılır, geleneksel sigortada ise prim denilmektedir. Tekafülde toplanan bağışlar tekafül fonunda toplanmaktadır, geleneksel sigortada ise şirket toplanan primlere sahiplik yapmaktadır. Tekafül fonunun sahipleri katılımcıların kendisi olduğundan, oluşabilecek underwriting zararına da katlanmak zorunda kalırken, geleneksel sigortada, sigorta şirketi bu riski kendisi üstlenir. Dönem sonunda tekafül fonunda bakiye kalması durumunda, yani kar oluşması durumunda, tekafül şirketi bu rakamı katılımcılara iade etmektedir veya katılımcılar adına bağışlar yapılmaktadır. Ancak geleneksel sigortada, şirket kendisine kar yazmaktadır. Geleneksel sigortada, yatırıma yönlendirme durumu yasal mevzuat dahilinde esnek iken, tekafülde İslami şartlara uygun olması şartları aranmaktadır,

geleneksel sigortada olduğu gibi esnek değildir (Aslan, Türkiye'de Tekafül (İslami Sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri, 2017).

Fertlerin teberrularından (bağış) oluşan bir sandıktan felakete uğrayan muhtaç kimselere yardım edilme anlamında, 'Teberru Sandığı' şeklinde oluşan yardımlaşma sigortalarının meşruluğu hakkında, alimler arasında ihtilaf yoktur. Aksine, sigortanın bu şekli İslam'ın iyilikte yardımlaşma emrinin (Maide, 5/2) muhtevası dahilinde görülmüştür. Aşağıda bulunan Tablo 1, tekafül (katılım sigortacılığı) ile geleneksel sigorta şirketlerinin farklarını özetlemektedir (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Sigortacılık, 2016, s. 336).

Tablo 1. Geleneksel Sigorta ve Katılım Sigortacılığı Şirketlerinin Yapıları

Geleneksel Sigorta ve Katılım Sigortacılığı Şirketlerinin Yapıları		
Konu	**Geleneksel Sigorta Şirketi**	**Katılım Sigortacılığı Şirketi**
Kuruluş İlkesi	Hissedarlar için kar	Katılımcılar için yardımlaşma
Temel Amaç	Risk Transferi	Risk paylaşımı
Sahiplik	Hissedarlar	Katılımcılar
Yönetim Şekli	Şirket Yönetimi	İşletmeci
Yatırım	Faiz ağırlıklı yatırım araçları	Dini açıdan uygun olan araçlar
Fazlalık Meblağ	Hissedarlara	Katılımcılar hesabına, hayır işlerine

Kaynak: Yunus Emre Gürbüz, "İslam Ekonomisi ve Sigortacılık", **İslam Ekonomisi ve Finansı**, der. Seyfettin Erdoğan, Ayfer Gedikli ve Durmuş Çağrı Yıldırım, İstanbul, Umuttepe Yayınları, s.337

Geleneksel sigorta şirketinin kuruluş ilkesi, risk transferi amacıyla sermayedarlar için kar üretimi iken katılım sigortacılığı şirketinin kuruluş ilkesi, risk paylaşımı amacıyla katılımcılar için yardımlaşmadır. Katılım sigortacılığında oluşturulan fonun sahibi katılımcılar iken, geleneksel sigorta şirketinde fonun sahibi hissedarlardır. Katılım sigorta şirketi yönetimsel anlamda işletmeci sıfatına sahiptir. Katılımcılar adına dini açıdan uygun araçlara yatırım yapmayı kendine görev edinen katılım şirketi fonun fazla vermesi durumunda fazlalığın katılımcılar hesabına ödenmesi veya hayır işlerinde kullanılması opsiyonunu gündemine alabilmektedir. Geleneksel sigorta şirketinde yatırım faiz ağırlıklı yatırım araçlarına yapılmaktadır.

1.4. Katılım Sigortacılığı Modelleri

İslami Sigortacılık aslında geleneksel sigortacılık ile aynı amacı taşımaktadır. Her iki sigortacılık türünde de ortak bir havuz bulunmakta ve sigortalının zararını karşılama hizmeti vermektedir. Ancak katılım sigortacılığı sisteminin çalışma prensipleri onu geleneksel sigortacılıktan ayırmaktadır. Katılım sigortacılığı şirketlerinin (Operatör Şirketler) faaliyetleri, şirketin yönetimi olan 'Teknik İşlemler' ve toplanan fonun yönetimi olan Mali İşlemler' olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Teknik işlemler adı altında, retakaful anlaşmaları, yetkili servis anlaşmaları, poliçe üretimi, hasar ödeme, acente kuruluşu ve feshi ile ilgili olan işlemler sayılabilir. Bu işlemler poliçe sahipleri adına, operatör şirkete verilen vekalet ile yürütülmektedir. Operatör şirket, vekil sıfatıyla yaptığı bu işlemler karşılığında vekalet ücreti alıp, bunu gelir yazabilir. Vekalet ücretinin alınmadığı modeller de mevcuttur (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Sigortacılık, 2016, s. 344).

Katılım sigortacılığında uygulanan hangi model olursa olsun, temelde ortak bir havuz vardır ve bu havuzda çok sayıda katılımcı yer almaktadır. Bu büyüklükte bir havuzun yönetilmesi de ayrı uzmanlık isteyen bir konudur. Operatör şirketlerde kendi uzmanlıkları doğrultusunda bu havuzu yönetmektedirler. Katılım sigortacılığı operatörü kar amacı gütmeyebilir, bunun örnekleri daha çok KİK ülkelerinde görülmektedir. Ancak küresel çapta bakıldığında katılım sigortacılığı operatörleri ticari işletmelerdir. Verdikleri hizmet karşılığında önceden kararlaştırılmış bir ücret alırlar veya kardan yine önceden kararlaştırılan oranlarda bir pay alırlar. Bu durumlar modelden modele değişkenlik göstermektedir (Okumuş, 2014, s. 11).

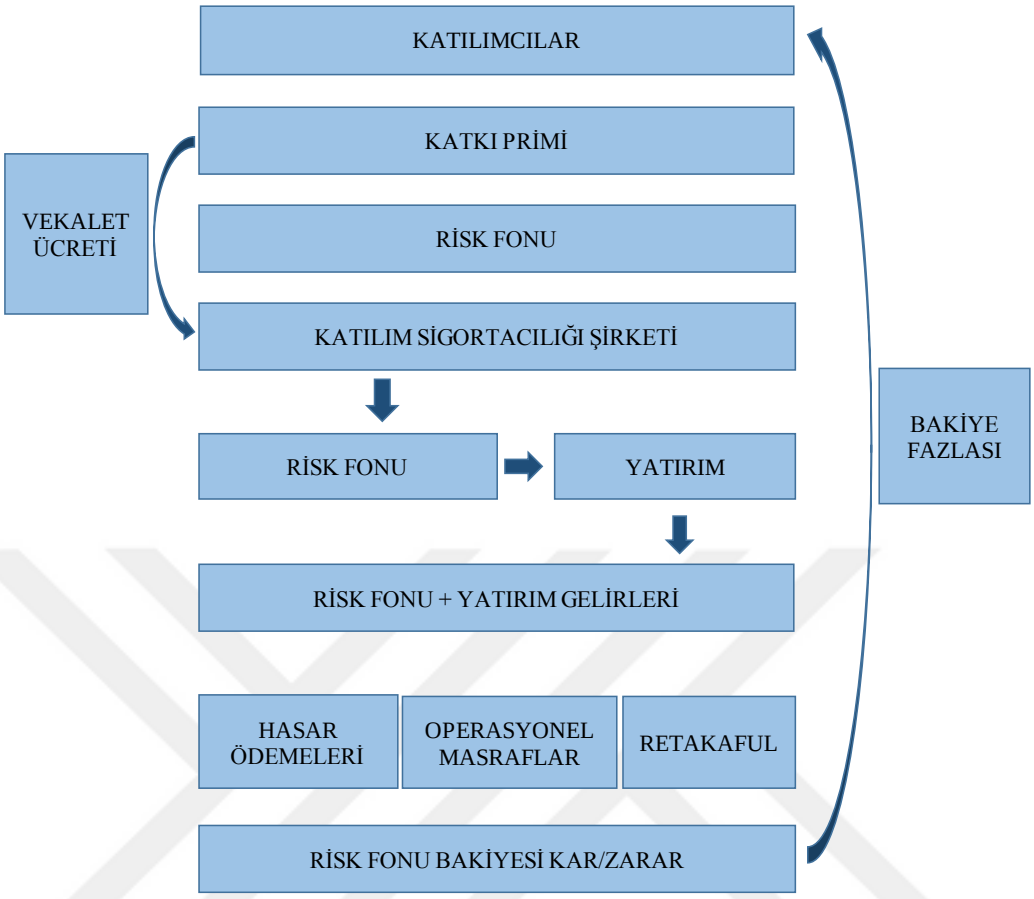
Vekil sıfatıyla yürütülen işlemler karşılığında alınan vekalet ücretinin yer aldığı Vekalet modeli ve operatör şirketin kardan belli bir pay aldığı Mudarebe Modeli kar amacı güden başlıca iki katılım sigortacılığı modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (Okumuş, 2014, s. 11).

Katılım sigortacılığında birçok farklı model vardır. Katılım sigortacılığının tarihsel gelişimine bakıldığında, katılım sigortacılığının gelişimi daha iyi anlaşılmaktadır. Önce, 1979 yılında Sudan'da kurulan kooperatif modelini benimseyen katılım sigortacılığı şirketi, sonra Malezya'da 1984 yılında kurulan ve mudarebe modelini uygulayan katılım sigortacılığı şirketi ve sonrasında Pakistan'da vekalet vakıf

modelini benimseyen katılım sigortacılığı şirketi ortaya çıkmıştır. Günümüzde farklı modelleri benimseyen birçok katılım sigortacılığı şirketi bulunmaktadır. Bu modellerden başlıca olanları vekalet, mudarebe, hibrit (vekalet-mudarebe), vekalet-vakıf ve kooperatiftir (Middle East Global Advisors, 2018).

1.4.1. Vekalet Modeli

Vekalet kelimesi Arapça kökenli olup, Kur'an-ı Kerim'de birkaç yerde geçmektedir ve birden fazla anlamı bulunmaktadır. Burada vekalet kelimesinin anlamı başka bir kişiyi temsil etmek olarak kullanılmıştır. Vekalet modelinde, operatör şirket yani katılım sigortacılığı şirketi, risk fonunu yönetimi ve performansı karşılığında bir ücret talep etmektedir. Bu ücret şirketin danışma kurulu tarafından belirlenmektedir. Model, temelde risk fonunu ve vekil sıfatıyla katılım sigortacılığı şirketini birbirinden ayırmak için kullanılmaktadır. Katılım sigortacılığı şirketi vekil sıfatıyla yürüttüğü operasyon sonrası risk fonunun kazanç veya kaybına dahil olmamaktadır. Katılım sigortacılığı şirketinin geliri, yürüttüğü operasyon karşılığında aldığı vekalet ücretidir. Katılımcılar tarafından ödenen katkı primi içerisinden katılım sigortacılığı şirketinin aldığı vekalet ücreti düşüldükten sonra kalan tutar risk havuzuna aktarılmaktadır. Söz konusu risk havuzu, katılımcılara ait olup, olası hasar, retakaful ve karşılıklar bu havuzdan karşılanmaktadır. Vekalet modeli çerçevesinde, risk havuzuna ait ilk sermaye yine katılımcılar tarafından yapılmaktadır. Hasarların fazla olması sonucu eğer havuzda meydana gelen bir açık varsa, katılım sigortacılığı şirketi likidite imkanı dahilinde şirket sermayesinden risk fonuna faizsiz borç verebilmektedir. Katılım sigortacılığı şirketi bu modelde vekil sıfatıyla yer aldığından, kara katılımı söz konusu değildir, söz konusu havuzda bir fazlalık olması durumunda bu tutar katılımcılara dağıtılabilir (Pasha & Hussain, 2018).

Şekil 1. Vekalet Modeli

Kaynak: IBFIM, (Çevrimiçi) http://takafuleexam.com/e-content/TBE-A/content/29175407IBFIM_Part_A/chapter_A5/A5_page_04.html, (Erişim Tarihi: 04.05.2018)

Şekil 1'de görüleceği üzere, katılımcılar tarafından ödenen katkı primi üzerinden belirli bir oran dahilinde katılım sigortacılığı şirketine vekalet ücreti ayrılmaktadır. Katkı priminden vekalet ücreti çıkarıldıktan sonra kalan tutar, risk havuzuna gitmektedir. Katılım sigortacılığı şirketi, risk fonunun yönetiminden ve performansından sorumludur. Şirket risk fonundaki tutarı, İslami finans şartlarına uygun olarak yatırıma yönlendirmektedir. Dönem içerisinde karşılaşılan hasar ödemeleri yine bu risk fonundan karşılanmakta olup, operasyonel masraflar ve retakaful ödemeleri de bu fondan karşılanmaktadır. Fon açık vermesi durumunda, katılım sigortacılığı şirketi fona faizsiz borç verebilmekte, sonraki dönem fon fazlalığı durumunda verdiği faizsiz borcu geri alabilmektedir. Risk fonu dönem sonunda fazla vermesi durumunda, bu fazlalık katılımcılar arasında dağıtılabileceği

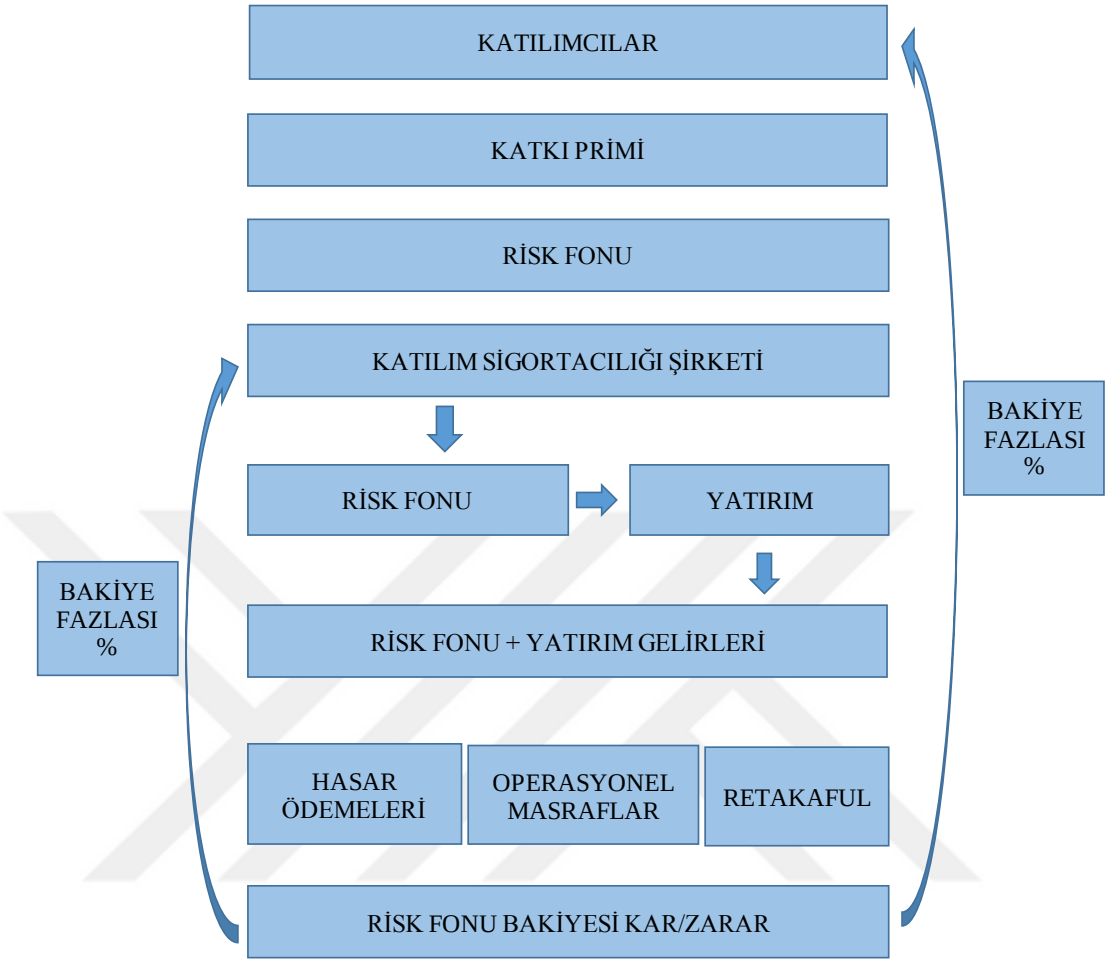
gibi risk fonuna da aktarılabilmektedir. Şirket, söz konusu fazlalık üzerinde bir hak talep edememektedir.

Operatör şirket, vekalet modelinde katılımcılar adına vekil sıfatıyla işlem yaptığından dolayı, alacağı vekalet ücretini de havuzdaki katılımcılar ile beraber belirlerler. Burada önemli olan husus, vekalet ücretinin en baştan maktu veya nispi olacak şekilde belirlenmesidir. Vekalet ücreti, havuzun işletilmesi esnasında belirlenmemelidir. Bu model daha çok KİK ülkelerinde karşımıza çıkmaktadır. Modelin temel unsuru operatör şirketin poliçe sahibinin vekili olarak hareket etmesidir. Tüm katılım sigortacılığı modellerinde olduğu üzere, operatör şirketin havuzdaki paraya dokunmaması şart olduğundan, bu modelde şirket kendi giderlerini ancak aldığı vekalet ücreti içerisinden karşılayabilmektedir (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Sigortacılık, 2016, s. 346).

Vekalet modelinde, operatör şirket underwriting ve yatırım karlarından pay almaz, sadece vekalet ücreti alabilir. Vekalet ücreti katılımcılar tarafından yapılan tekafül katkılarının sabit bir yüzdesi olarak hesaplanabilir. Operatör şirketin aldığı vekalet ücreti, havuzun iyi yönetilmesi durumda (underwriting ve yatırım fazlası oluşması durumlarında) artış gösterebilir (Okumuş, 2014, s. 12).

1.4.2. Mudarebe Modeli

Mudarebe, bir tarafın fon sağladığı, diğer tarafın bilgi birikimini ve yönetim tecrübesini ortaya koyduğu bir tür ortaklıktır. Mudarebe modeli klasik kar paylaşımı ilkelerine benzer nitelikte, iki taraflı bir ortaklığa dayanmaktadır. Katılımcı bu ortaklıkta fon sağlayıcısı rolünde iken, katılım sigortacılığı şirketi uzmanlığını ortaya koyan ve fonun yönetiminden sorumlu operatör konumundadır. Her iki tarafta önceden belirlenmiş bir oran dahilinde kara ortaktır. Söz konusu ortaklığa ait taraflar arasında paylaşım detaylarına ilişkin bilgilerin yer aldığı bir sözleşme yapılmaktadır. Katılım sigortacılığı şirketi, söz konusu kara ortaklık karşılığında faaliyetlerini sürdürmektedir. Olası hasar, retakaful ve operasyonel masraflar risk fonundan karşılanmaktadır, risk fonunun açık vermesi durumunda ise katılım sigortacılığı şirketi, İslami şartlara uygun olacak şekilde, fona faizsiz borç verebilmektedir (Pasha & Hussain, 2018).

Şekil 2. Mudarebe Modeli

Kaynak: IBFIM, (Çevrimiçi) http://takafuleexam.com/e-content/TBE-A/content/29175407IBFIM_Part_A/chapter_A5/A5_page_04.html, (Erişim Tarihi: 04.05.2018)

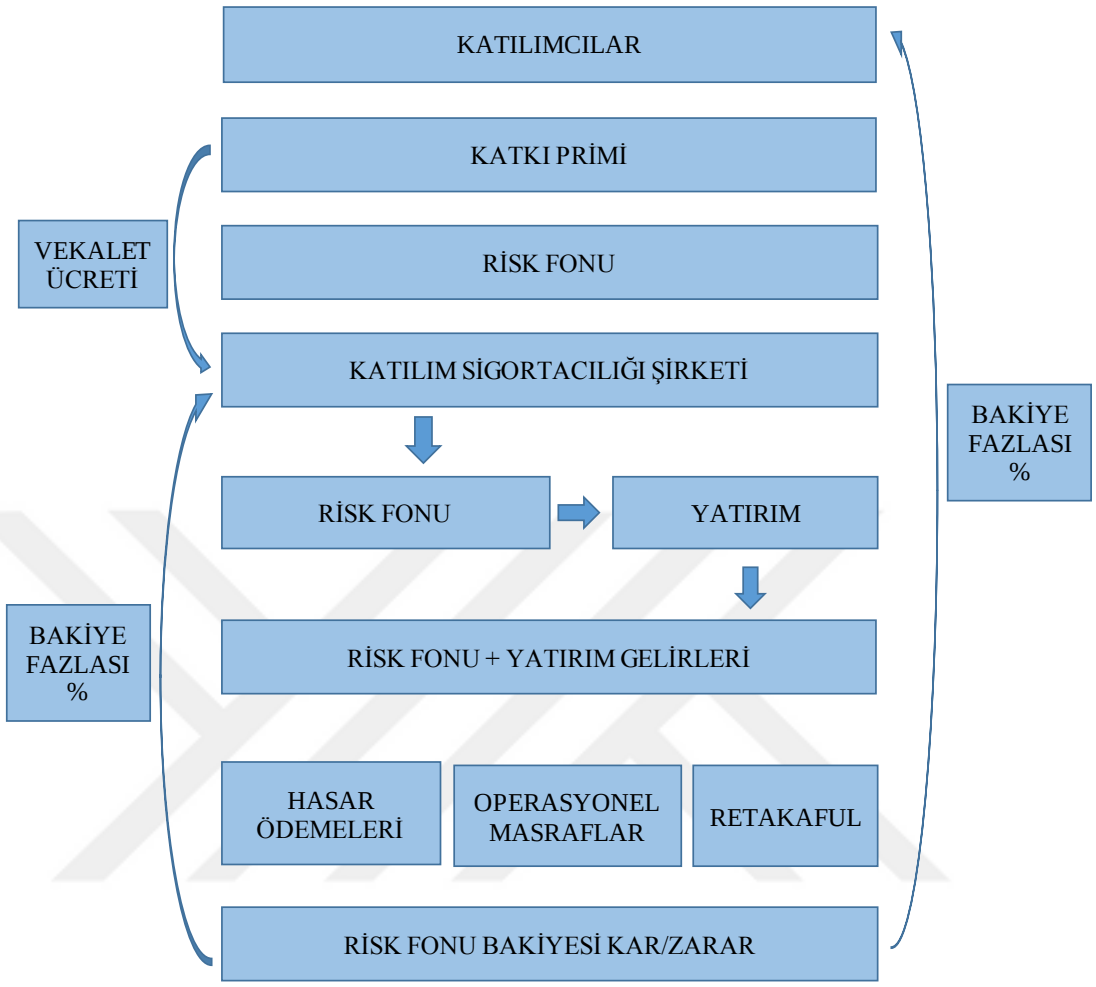
Şekil 2'de görüldüğü üzere, bu modelde vekalet ücreti bulunmamaktadır. Katkı primleri risk fonunda toplanmakta ve vekalet modelinde olduğu gibi şirket yönetim harcamalarını bu havuzdan yapamamaktadır. Risk fonunda toplanan tutar, şirket tarafından İslami finans şartlarına uygun olarak yatırıma yönlendirilmektedir. Hasar ödemeleri, retakaful ve operasyonel masraflar düştükten sonra fonda fazlalık olması durumunda, katılım sigortacılığı şirketi ve katılımcılar arasında önceden belirlenmiş kar paylaşım oranı dahilinde, fazlalık her iki taraf arasında paylaşılmaktadır. Şirket, zarar olması durumunda zarara ortak olmamaktadır.

Mudarebe modeli kar ortaklığına dayanmaktadır. Bu modelde katılımcı yapmış olduğu katkı payları ile sermaye tarafını oluştururken, operatör şirket ise uzmanlığını kullanarak fonun yönetimini sağlamaktadır. Underwriting ve yatırım karlarının dağılım oranları gibi detaylar iki taraf arasında en baştan belirlenmektedir (Okumuş, 2014, s. 12).

Belirlenen paylaşım oranı sonrasında sermaye sahibi katılımcı, birikimlerinin nerede ve nasıl yatırıma yönlendirileceği konusunda yönetimi uzman kişi olan operatör şirketine bırakır. Hasar ve hasar ile ilgili ödemeler, diğer teknik giderler (retakaful giderleri) ödendikten sonra fonda para kalırsa, önceden belirlenen paylaşım oranları doğrultusunda katılımcılar ve operatör şirket arasında paylaşılır. Şirket kendi giderleri için fondaki paraya dokunamamaktadır. Ancak kendi payına düşen tutar içerisinde kendi giderlerini karşılayabilmektedir. Tüm şirket giderleri karşılandıktan sonra kalan para şirket sahiplerinin karı olarak kendilerine ödenir (Gürbüz, İslam Ekonomisi ve Sigortacılık, 2016, s. 344).

1.4.3. Hibrit Model

Havuzda oluşan fazlalığın paylaşım uygulamasına yönelik eleştiriler ve fonun iyi yönetilmesi karşılığında şirketin performans ücreti alması fikri, sektör oyuncularını yeni bir model arayışına itmesi sonucunda, vekalet ve mudarebe modelleri karması melez bir model ortaya çıkmıştır. Vekalet-Mudarebe modeli veya hibrit model olarak adı geçen bu yeni model aslında hayat katılım ürünlerine yönelik ortaya çıkmıştır (Ali, 2018).

Şekil 3. Hibrit Model (Vekalet+ Mudarebe)

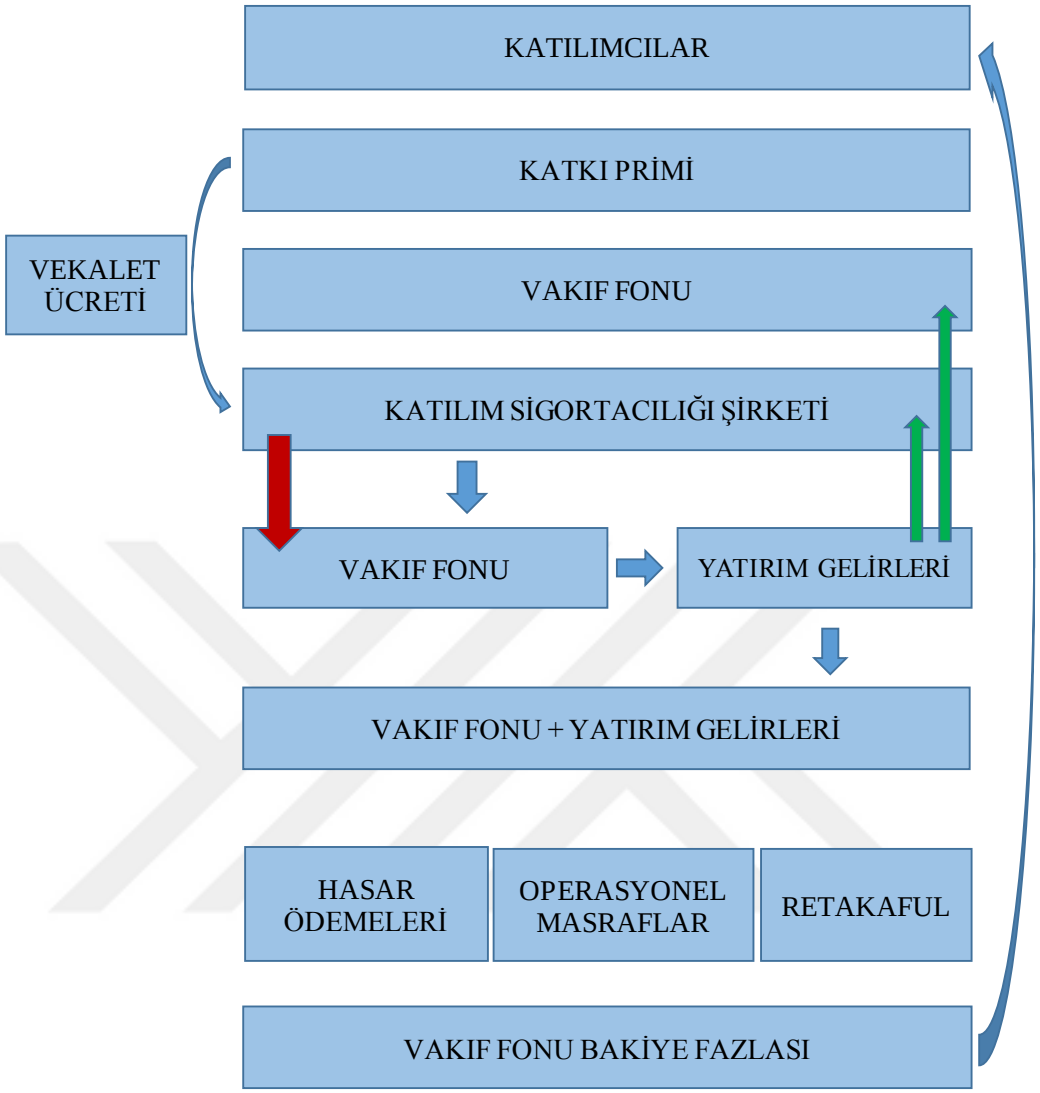
Kaynak: IBFIM, (Çevrimiçi) http://takafuleexam.com/e-content/TBE-A/content/29175407IBFIM_Part_A/chapter_A5/A5_page_04.html, (Erişim Tarihi: 04.05.2018)

Hibrit modeli, vekalet modeli ve mudarebe modelinin birleşiminden oluşmaktadır. Operatör şirket bu modelde vekil olduğu kadar girişimci rolünü de üstlenmektedir. Operatör şirket vekil sıfatıyla yapmış olduğu risk fonu yönetimi hizmetine karşılık vekalet ücretini alabildiği gibi, girişimci rolüne bürünerek fon yönetimi sonrası belli bir oranda pay da alabilmektedir bu modelde. Mudarebe sözleşmesi yapılması sadece yatırım aktivelerini kapsamaktadır (Aslan, Türkiye'de Tekafül (İslami Sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri, 2017).

Yatırımın geri dönüşü ve underwriting fazlası fonun karını oluşturmaktadır. Hibrit model, operatör şirketine vekalet ücreti gelirinin yanı sıra, fonun iyi yönetilmesi karşılığında kardan pay alma fırsatını vermektedir.

1.4.4. Vekalet Vakıf Modeli

Bu modelde, diğer modellerden farklı olarak bir vakıf fonu kurulur ve tekafül şirket sermayedarları bu vakıf fonuna yatırım amaçlı bir miktar para aktarırlar. Daha önce de belirtildiği üzere Vekalet modelinde sadece aracılık yapan operatör şirket bu hizmete karşılık vekalet ücreti almaktadır, vekalet vakıf modelinde ise şirket sermayedarları kendi tasarruflarını da vakıf fonunda değerlendirdiklerinden dolayı vekalet ücretinin yanı sıra elde edilen kardan kendi paylarına düşen kısmı da almaktadırlar. Bu durum operatör şirketin yatırım kararlarında daha dikkatli davranmasını sağlamaktadır. Model, genellikle Pakistan ve Güney Afrika'da görülmektedir (Çalık, 2018).

Şekil 4. Vekalet Vakıf Modeli

Kaynak: IBFIM, (Çevrimiçi) http://takafuleexam.com/e-content/TBE-A/content/29175407IBFIM_Part_A/chapter_A5/A5_page_04.html, (Erişim Tarihi: 04.05.2018)

Operasyonel masraflar vakıf fonundan karşılanmaktadır. Katılım sigortacılığı şirketi vakıf fonuna ait tüm operasyonlarından sorumludur. Vekil sıfatıyla vakıf fonunun yönetimi, girişimci rolüyle vakıf fonunun yatırım süreci katılım sigortacılığı şirketinin yükümlülüklerindendir (Islamic Markets, 2018).

1.4.5. Ta'Awuni Model (Kooperatif)

Kardeşlik, dayanışma ve karşılıklı iş birliği esasına dayanan bu model, havuza üye olan katılımcılar arasında, herhangi bir riske maruz kalan ve bu nedenle yardıma ihtiyacı olanların refah seviyeleri artırmayı amaçlamaktadır. Tekafül (katılım sigortacılığı) şirketi, kar amacı gütmeksizin, katılımcılar adına bir vekil olarak hareket etmektedir. Bu nedenle kar amacı gütmeyen model olarak da anılmaktadır. Fondaki fazlalık tamamen katılımcılar arasında paylaştırılmaktadır. Burada önemli olan şey, katılımcılar tarafından fona aktarılan katkı priminin bağış prensiplerine sahip olması yani katkı primi havuza aktarıldıktan sonra, katkı primi yapan katılımcının söz konusu katkı primi üzerinde tasarruf yetkisi bulunmamaktadır. Fonda toplanan bağışlar, sigorta sözleşmesi kapsamında, ihtiyacı olan katılımcılar yararına kullanılmaktadır. Model, 1979 yılında Sudan'da faaliyet başlayan ilk katılım sigortacılığı şirketi tarafından uygulanmıştır (Akhter, 2018).

1.5. Reasürans ve Retakaful (Katılım Reasüransı) Kavramları

Geleneksel sigorta ve katılım sigortacılığı şirketleri, reasürans/ retakaful hizmetine ihtiyaç duymaktadırlar.

1.5.1. Reasürans Kavramı

Sigorta şirketi, sigortalıdan aldığı primler karşısında olası hasara karşı riski üstlenmektedir. Reasürans, sigorta şirketinin üstlendiği riskleri bir veya birden fazla başka sigorta şirketi veya şirketleri ile paylaşmasıdır, paylaşımdaki amaç, sigorta şirketinin kendi üzerindeki risk miktarı azaltarak olası hasarlara karşı kendini korumaktadır. Riski transfer eden şirkete sedan şirket, riski devralan şirkete ise reasürör denilmektedir. Sigorta şirketi kendi bünyesinde tuttuğu risk doğrultusunda, olası hasar karşısında kendi kaynaklarını kullanır. Şirketin kendi üzerinde tuttuğu miktara saklama payı veya konservasyon, reasürans aracılığı ile reasürör şirkete devrettiği iş miktarına sesyon denilmektedir. Sedan şirketin, reasüröre devrettiği prim miktarı, reasürans primi olarak tanımlanır. Reasürör, kendisine devredilen prim karşılığında sedan şirkete reasürans komisyonu ödemesi yapmaktadır, bu komisyon devredilen prim üzerinden hesaplanmaktadır. Reasürör şirket, reasürans anlaşmasının karlı olduğu yıllarda, karı sedan şirket ile paylaşma maksadıyla, sedan şirkete kar

komisyonu olarak adlandırılan ilave bir komisyon ödemesi yapabilmektedir (Özer, 2015, s. 300).

1.5.2. Reasüransın Tarihçesi

Reasürans ihtiyacı ilk defa, orta çağ sonlarında, gelişen yeni sigorta türlerinden nakliyat sigortası branşında ortaya çıkmıştır. Günümüz reasürans sözleşmesinin özelliklerini taşıyan, bilinen en eski sözleşme 1370 yılında Genova'da tüccarlar arasında yapılmıştır. Sözleşme, reasürör olarak hareket eden iki tüccar ve sigortacının acentesi olarak hareket eden başka bir tüccar arasında yapılmıştır. Söz konusu sözleşme, Genova'dan Bruges'e taşınan malların korunması ilişkindir. İtalya'nın devlet şehirlerindeki girişimcilik gelişmeye başladıkça, reasüransın önemi de her geçen gün artmıştır. Daha sonraki dönemlerde, taraflar arasında prim konusunda anlaşmazlıklar ortaya çıkmış ve suiistimaller yüzünden, 1746-1864 yılları arasında, nakliyat reasüransı yasaklanmıştır. Belli bir zamana kadar sadece nakliyat sigorta branşında kullanılan reasürans, yangın sigorta branşında da kullanılmaya başlanmıştır. 1846 yılında Köln'de, faaliyet konusu sadece reasürans olan bağımsız bir şirket olan Köln Reasürans Şirketi kurulmuştur. Söz konusu şirketin reasürans sektörüne çok sayıda yararları olmuştur. Takip eden yıllarda, çeşitli reasürans şirketleri kurulmuştur. Köln Reasürans Şirketi dahil, diğer kurulan reasürans şirketlerinin ortak noktaları, bağımsız olmaları ve faaliyet konusundaki uzmanlıklarıdır. Münih Reasürans Şirketi ve İsviçre Reasürans şirketi o dönemde kurulan popüler reasürans şirketleri olma özelliği taşımaktadırlar. Alman reasürör şirketleri, Birinci Dünya Savaşı yıllarına kadar global piyasada lider konumunda olmuşlardır. Savaş yılları sonrası ve özellikle İkinci Dünya Savaşı yıllarında global piyasa lideri olan Alman reasürans şirketleri, mali güçlerini kaybetmiş ancak 1950 sonrası kendilerini tekrar toparlayabilmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sonrası komünizmin etkin olduğu ülkelerde reasüransa pek fazla ihtiyaç duymayan devlet sigorta kuruluşları kurulmuştur. Bazı Latin Amerika ülkelerinde ve bazı diğer ülkelerde reasürans ihtiyacı devlet reasürans tekeli ile karşılanmıştır. Savaş döneminde askıya alınan reasürans ilişkileri, bazı sigorta şirketlerinin reasürör olarak hareket etme durumunu ortaya çıkartmış ve piyasaya hakim olmuşlardır (Özkan, 2015, s. 214-215).

1.5.3. Reasürans Türleri

İhtiyari reasürans ve trete reasürans olmak üzere iki temel reasürans türü bulunmaktadır (Yaslıdağ, 2017, s. 114).

- **İhtiyari Reasürans**

''İsteğe bağlı bir reasürans şekli olup, konservasyon limitlerini aşan bir sigorta teklifi alması halinde ve olaydan olaya farklılık gösteren bir reasürans yöntemidir'' (J.McNamara & E.Rejda, 2015, s. 113).

Sigorta şirketi risk devri kararları konusunda kendi seçimlerini yapmaktadır, reasürör şirkette aynı şekilde hangi riski kabul edeceğini kendisi belirlemektedir (Yaslıdağ, 2017, s. 114).

- **Trete (Zorunlu) Reasürans**

Sedan şirket ve reasürans şirketi arasında önceden yapılan anlaşmaya bağlı kalınarak, her iki tarafında anlaşma şartlarına uymak zorunda olduğu bir reasürans çeşididir (Yaslıdağ, 2017, s. 114).

1.5.3.1. Reasürans Kar Paylaşım Çeşitleri

Reasürans kar paylaşım çeşitleri, bölüşmeli ve bölüşmesiz olmak üzere iki ana bölüme ayrılmaktadır.

1.5.3.1.1. Bölüşmeli Reasürans

''Bölüşmeli otomatik reasürans anlaşmaları genelde trete sözcüğü ile ifade edilmektedir ki bu da zaten ''anlaşma'' anlamına gelmektedir. İhtiyari reasüranstaki tarafların serbestisi burada yerini zorunlu bir anlaşmaya bırakmıştır.'' Tarafların seçme hakkı bulunmamaktadır (Acınan & Akhisar, 2016, s. 12).

- Kotpar

Anlaşma kapsamında, sigorta şirketinin ürettiği her bir poliçe için, reasüröre devredeceği prim önceden belirlenmiş bir oran dahilinde hesaplanmaktadır, aynı şekilde olası hasar durumunda reasürör aynı oran üzerinden hasara katılmaktadır. Sedan şirket açısından reasüröre devredilen primler konusunda herhangi bir tercih sunulmaması sedan şirket için olumsuz bir durum yaratmakta iken, yüksek komisyon

oranları sedan şirket için avantaj yaratmaktadır. En basit trete anlaşması olma özelliğini taşımaktadır (Yaslıdağ, 2017, s. 114).

- Eksedan

Yaygın olarak kullanılan reasürans çeşitlerinden birisi olma özelliğini taşıyan Eksedan metodu, her iki tarafa da sorumluluk yükleyen bir anlaşma türüdür. Sedan şirket kendi kaynaklarına ve mali gücüne göre, üzerinde tutmak istediği konservasyon payını belirler ve bu tutara kadar olan hasarlar sedan şirketin kendi sorumluluğu üzerindedir. Söz konusu tutarı aşan kısmın sorumluluğu reasürör üzerindedir. Sedan şirketin prim geliri, üzerinde sakladığı konservasyon payı ile doğru orantılıdır. Konservasyonun yüksek belirlenmesi, şirketin prim gelirlerini artırırken, düşük belirlenmesi prim gelirlerini azaltmaktadır (Acınan & Akhisar, 2016, s. 12).

1.5.3.1.2. Bölüşmesiz Reasürans

Bölüşmesiz reasürans, excess of loss ve stop loss olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır.

- Excess of Loss / Hasar Fazlası

Olası hasar durumunda, önceden belirlenmiş hasar tutarını aşan kısım için reasürörün devreye girmesi üzerine kurulu bir reasürans çeşididir. Reasürör için bir üst limit belirlenebilmektedir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan metotlardan biridir. Hasar fazlası metodu temelinde hasar kavramını barındırmaktadır. Reasürans anlaşması taraflarının sorumlulukları direkt olarak hasar ile ilişkilendirilmektedir. Önceden belirlenmiş hasar tutarının aşılmaması durumunda reasürör için herhangi bir sorumluktan bahsedilememektedir (Acınan & Akhisar, 2016, s. 56).

Hasar fazlası metodu geliştirilirken daha çok katastrofik hasara karşı koruma amaçlanmıştır. Tek bir rizikoya karşı yapılabileceği gibi, sedan şirketin birikmiş hasarlarına karşı belli bir süreliğine (genelde bir yıl) belirli bir tutarı aşan kısımlarına karşı toplu da yapılabilmektedir (J.McNamara & E.Rejda, 2015, s. 114).

- Stop Loss (Toplam Hasar Fazlası)

''Reasürör bu kez hasarın miktarı ile değil, oranı ile ifade edilen limitle ilgilidir. Bir yıl içerisinde bir branştaki hasar oranının trete ile tespit edilmiş olan belirli bir oranı aşması halinde, aşan kısım yine belirli bir orana kadar reasürör tarafından karşılanır'' (Özkan, 2015, s. 237).

Sedan şirket ile reasürör arasında yapılan reasürans anlaşmasında, sedan şirket için söz konusu hasarlar toplamının, anlaşmada karara bağlanmış oranı aşması durumunda, reasürör tüm hasarlardan sorumlu tutulmaktadır (Acınan & Akhisar, 2016, s. 78).

1.5.3.2. Reasürans İhtiyacı ve Faydaları

Tek bir sigorta şirketinin büyük rizikoları teminat altına alması mümkün değildir. Bu nedenle sigorta şirketleri üzerlerinde riski dağıtabilmek için reasüransa ihtiyaç duymaktadırlar. Reasürans sayesinde şirketler büyük rizikolara teminat verebilmektedirler. Reasüransın fonksiyonları aşağıdaki gibidir (Acınan & Akhisar, 2016, s. 6).

- Sigorta Kabul Kapasitesini Artırmak
- İş Kabul Politikasını Yönlendirmek
- Mali Destek Sağlamak
- Bilgi Transfer Etmek

Sigorta Kabul Kapasitesini Artırmak

Sigorta şirketinin daha fazla üretim yapabilmesine olanak tanımaktadır. Şirket üzerindeki riskin belli bir kısmını veya tamamını reasürör şirkete devrederek olası hasar karşısında üzerine düşen oranda kendi kaynakları kullanacağından dolayı, mali bünyesini dengeleme olanağı sağlamış olmaktadır. Sigorta şirketinin üzerine almış olduğu riski reasürör şirkete devretmeyip kendi üzerinde tuttuğu varsayıldığında, olası hasar veya hasarlar karşısında yüzleşmek zorunda olduğu risk, şirketin mali dengesini bozabilmektedir. Sigorta şirketi bu durumda, iş alma konusunda daha çekingen davranabilmekte, bu da üretimi azaltıcı etki yaratabilmektedir (J.McNamara & E.Rejda, 2015, s. 110).

İş Kabul Politikasını Yönlendirmek

Şirket kendi mali gücü oranında, üzerinde tutacağı saklama payı miktarını kendi belirlemektedir. Olası hasarları da göz önünde bulundurarak iş kabul politikasında değişiklikler yaparak portföyünü dengeleyebilmektedir (Acınan & Akhisar, 2016, s. 6).

Sigorta şirketi, yıl sonları mali raporlarında büyük dalgalanmalar görmek istemeyebilir. ‘’*Hasar sonuçları sosyal ve ekonomik koşullardan, doğal afetlerden ve talihsizlik nedeniyle çok yüksek dalgalanma gösterebilir.*’’ Reasürans yardımı ile olası yüksek dalgalanmaya sahip hasar sonuçlarının etkisi azaltılabilmektedir. Şirket kendi politikası doğrultusunda reasürör şirketler ile reasürans anlaşmaları yaparak mali bünyesini dengede tutma imkanına erişebilmektedir (J.McNamara & E.Rejda, 2015, s. 110).

Mali Destek Sağlamak

Sigorta şirketi reasüransa devrettiği primler karşılığında reasürans şirketinden komisyon geliri elde etmektedir. Ayrıca son yıllarda pek uygulanmasa da reasürans şirketi, söz konusu reasürans anlaşmasından kar elde etmesi halinde sedan şirkete komisyon haricinde kar komisyonu da ödemektedir (Acınan & Akhisar, 2016, s. 6).

Bilgi Transfer Etmek

Yeni kurulan bir sigorta şirketi, reasürör şirketin bilgi ve tecrübesine ihtiyaç duymaktadır. Tecrübeli ve değişik coğrafyalarda uzun yıllar faaliyet gösteren reasürans şirketleri sadece yeni kurulan sigorta şirketlerine değil tüm sigorta şirketlerine fayda sağlayabilmektedirler (Acınan & Akhisar, 2016, s. 6).

Ayrıca, sigorta şirketinin reasürör firma ile olan reasürans anlaşması, etkisi son derece şiddetli olan katastrofik hasarlar (doğal afetler, büyük patlamalar, vb.) karşısında sigorta şirketlerini koruma altına almaktadır. “*Reasürör, sedan şirketin saklama payını aşan hasarlarının bir kısmını ya da tamamını belirli bir üst limite kadar karşılamaktadır”* (J.McNamara & E.Rejda, 2015, s. 110).

1.5.4. Retakaful (Katılım Reasüransı) Kavramı

Retakaful, reasüransın İslami sigorta eşdeğeridir. Bir katılım sigortacılığı şirketinin (retakaful şirketi) başka bir katılım sigortacılığı şirketinin (sedan şirket) üstlendiği risklerin tümünü veya belli bir kısmını üstlenmeyi kabul ettiği bir anlaşmadır. Günümüzde, katılım sigortacılığı sektöründe, özelliklede hayat dışı katılım sigortacılığı branşlarında teminat tutarlarında artış meydana gelmiştir. En büyük katılım sigortacılığı şirketin bile muhtemel zararları tek başına kendi kaynaklarından karşılayamama durumu ortaya çıkmıştır. Katılım sigortacılığı şirketi, üzerinde taşıdığı riski diğer şirketlere transfer etmek zorundadır, bu durum riski devreden katılım sigortacılığı şirketini olası büyük hasarlara karşı korumaktadır. Riski devretmek için, katılım sigortacılığı şirketi ile retakaful şirketi arasında bir anlaşma imzalanır. Retakaful, katılım sigortasının, katılım sigortası şeklinde düşünülebilir. Katılım sigortacılığının temel ilkesi risk paylaşımıdır. Katılım sigortacılığının büyüyebilmesi için retakaful şirketlerine ihtiyaç duyulmaktadır (The Global Universty of Islamic Finance, 2012, s. 500).

Katılım sigortacılığı şirketi, reasüransın İslami şartlara uygun eşdeğeri olan retakaful sayesinde kendi üzerinde tuttuğu riski dağıtabilme olanağına sahiptir. Riskin dağıtılması katılım sigortacılığı şirketine daha fazla iş alma imkanı sunmaktadır. Ayrıca şirkete kendi sermayesini daha iyi yönetmesine olanak sağlamaktadır. Her ne kadar retakaful reasüransa benzese de aralarında bazı önemli farklar bulunmaktadır. Belki de bu farkların en önemlisi, retakaful anlaşmasındaki unsurlardan katılım sigortacılığı şirketinin varlığı yerine risk havuzu kavramının ortaya çıkmasıdır. Bu durum genellikle göz ardı edilmektedir. Reasürans anlaşmalarında risk transferi sonucu risk reasürans şirketi üzerine geçmektedir, ancak retakafulda aynen katılım sigortacılığında olduğu gibi, risk katılımcılar arasında paylaşılmaktadır, bu durum aslında retakafulun reasüranstan farklı olduğunun göstergesidir. Tüm retakaful komisyonları, risk fonuna ödenmelidir. Söz konusu komisyonun katılım sigortacılığı şirketine ödenmesi, katılım sigortacılığı şirketi ile katılımcılar arasındaki vekalet-temsilci ilişkisine zarar verebilmektedir. Diğer bir seçenek ise, retakaful komisyonunu hiç ödememektir, sadece fondaki fazlalığın paylaşımına katılım izni verilebilmektedir. Bir retakaful havuzundaki riskleri tek bir sedan şirket (söz konusu sedan şirket burada katılım sigortacılığı şirketi olmaktadır) riskleri oluşturmamalıdır.

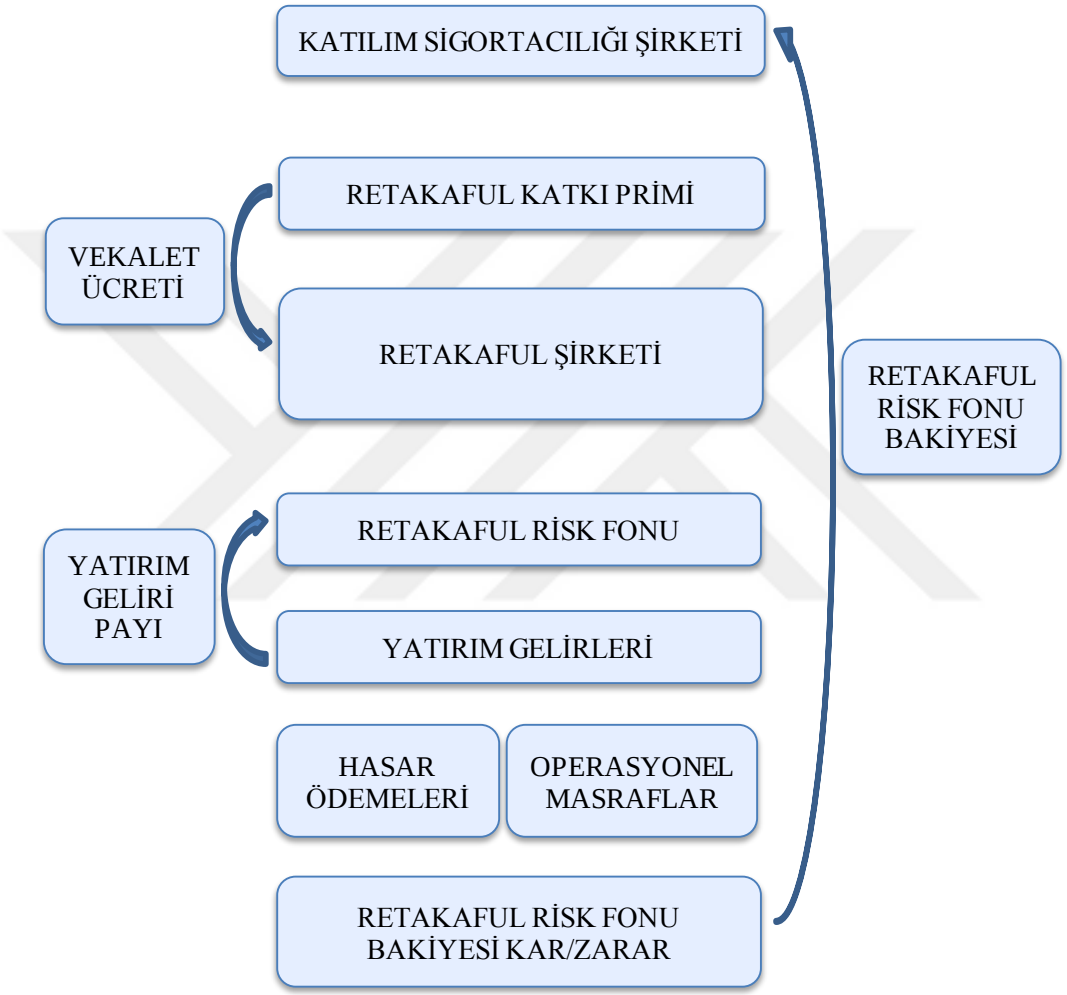
Retakaful eğer iyi uygulanabilirse, risk transferinden ziyade risk paylaşımının gelişimini destekleyebilmektedir. Başarılı olunabilmesi için, katılım sigortacılığının şirketlerin sermayesine olan bağımlılığını en aza indirmek gerekmektedir. Ve şirketlerin hasarları sağlıklı bir şekilde yönetebilmek için riski dağıtmaya ve çeşitlendirmeye odaklanmaları gerekmektedir. Retakaful, söz konusu riskin dağıtılması ve çeşitlendirilmesi konusunda katılım sigortacılığı şirketlerine imkan sağlayacaktır (The World Bank, 2018, s. 108).

Ne Arapçada ne de İngilizcede 'retakaful' kelimesi bulunmamaktadır. Kelime tekafül (Katılım sigortacılığı) sektörünün türetmiş olduğu bir kavramdır. Reasürans için yaygın olarak kullanılan 'sigorta şirketleri için sigorta' anlayışı retakafuldeki karşılığı 'katılım sigortacılığı şirketleri için katılım sigortacılığı' olarak yorumlanabilmektedir. Retakaful, İslami finans sektöründeki diğer kavramlara nispeten daha sonraları ortaya çıkmış bir kavramdır. AAOIFI, retakafulu şöyle tanımlamaktadır, 'Sigortacının sigortalığı risklerin bir kısmı veya tamamı için reasürörün sorumlu olduğu bir sözleşme. Sigortalının yasal hakları hiçbir şekilde söz konusu reasürans anlaşmasından etkilenmeyecektir, sigorta şirketi sigortalı ile arasındaki sigorta poliçesi şart ve koşullarına göre tazminat ödemesinden sigortalıya karşı sorumlu olacaktır' (The World Bank, 2018, s. 175).

1.5.4.1. Retakaful Vekalet Modeli

Bu modelde, retakaful şirketi ve katılım sigortacılığı şirketi arasında vekil ilişkisi bulunmaktadır. Retakaful şirketi, katılım sigortacılığı şirketinin vekili konumunda faaliyetlerini sürdürmektedir. Katılım sigortacılığı şirketi retakaful şirketine katkı primi devretmektedir. Devredilen katkı primleri üzerinden retakaful şirketine vekalet ücreti ödenmektedir. Söz konusu vekalet ücreti önceden belirlenip, retakaful sözleşmesinde belirtilmektedir. Retakaful şirketinin masrafları retakaful risk fonundan değil kendi şirket hesaplarından karşılanmaktadır. Retakaful şirketi, aldığı vekalet ücreti karşılığında, vekil sıfatıyla, retakaful risk fonunda toplanan katkı primlerini risk fonu yararına yatırıma yönlendirmekle yükümlüdür. Vekalet modeli, retakaful şirketine retakaful risk fonunun yönetilmesi performansına bağlı olarak ayrıca performans ücreti alma imkanı tanımaktadır. Söz konusu performans ücretinin hangi durumlarda geçerli olacağına dair bilgiler retakaful sözleşmesinde önceden belirlenmektedir. Hasar ödemeleri retakaful risk fonundan yapılmaktadır. Dönem

sonunda, retakaful risk fonunun açık vermesi durumunda, Türkiye'de likidite imkanı olarak da bilinen karz-ı hasen uygulamasına gidilmektedir. Retakaful şirketi, retakaful risk fonuna, geri alınmak şartıyla faizsiz borç vermektedir. Retakaful risk fonunda bakiye fazlası olması durumunda, söz konusu tutar katılım sigortacılığı şirketine ödenmektedir. (Islamic Financial Services Board, 2018, s. 5)

Şekil 5. Retakaful Vekalet Modeli

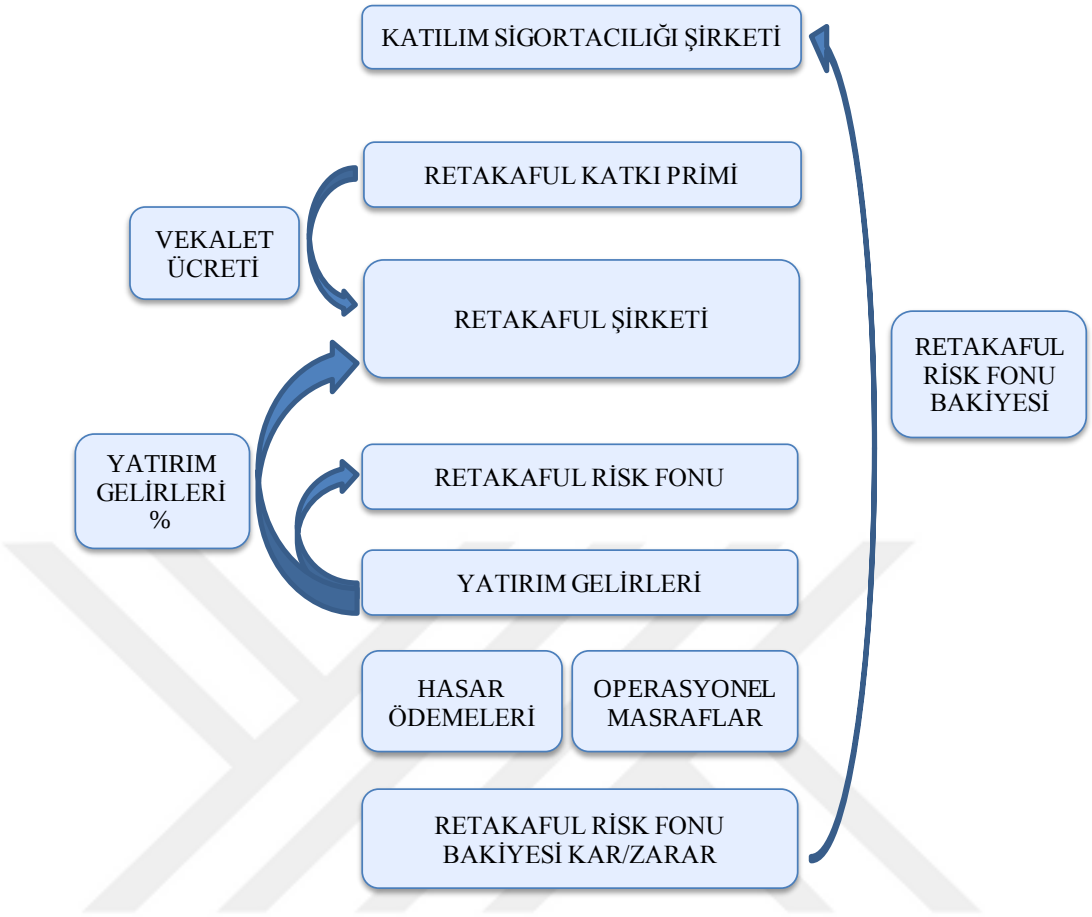
Kaynak: IFSB, (Çevrimiçi) https://www.ifsb.org/standard/IFSB-18%20GP%20for%20Retakaful%20(Final).pdf, (Erişim Tarihi: 20.04.2018)

Şekil 5, retakaful kapsamında vekalet modeli işleyişi hakkında bilgi vermektedir. Katılım sigortacılığı modellerinde değinilen vekalet modeli ile retakaful vekalet modeli görüldüğü üzere birçok yönden benzerlik göstermektedir. Dikkat edilmesi gereken husus, geleneksel sigortacılık kapsamında reasürans işleyişinde olduğu gibi

burada da katılımcıların olmayışıdır. Katılımcıların, katılım sigortacılığı şirketi ile yapmış oldukları sözleşme ayrı değerlendirilmelidir. Olası hasar durumunda katılımcıların muhatabı katılım sigortacılığı şirketleridir. Retakaful sözleşmesi katılım sigortacılığı şirketi ile retakaful şirketi arasındadır.

1.5.4.2. Retakaful Hibrit (Vekalet ve Mudarebe) Modeli

Bu modelde retakaful şirketi ve katılım sigortacılığı şirketi arasında hem vekil hem girişimci ilişkisi bulunmaktadır. Retakaful şirketi vekil sıfatıyla katılım sigortacılığı şirketinden devraldığı katkı primlerinin yönetimi karşılığında vekalet ücreti almaktadır. Retakaful şirketi, girişimci sıfatıyla, havuzdaki katkı primlerinin yatırıma yönlendirilmesinden sorumludur ve karşılığında önceden belirlenmiş oranlar dahilinde yatırım gelirlerinden pay alabilmektedir. Hibrit modelin en önemli özelliği, retakaful şirketinin hem vekil hem de girişimci sıfatına sahip olmasıdır. Retakaful şirketi vekil sıfatıyla yürüttüğü operasyon karşılığında vekalet ücreti, girişimci sıfatıyla yürüttüğü operasyon karşılığında önceden belirlenmiş oranlar dahilinde yatırım gelirlerinden pay almaktadır. Retakaful risk fonunda bakiye fazlası olması durumunda, söz konusu tutar katılım sigortacılığı şirketine ödenmektedir (Islamic Financial Services Board, 2018, s. 5-6).

Şekil 6. Retakaful Hibrit Modeli

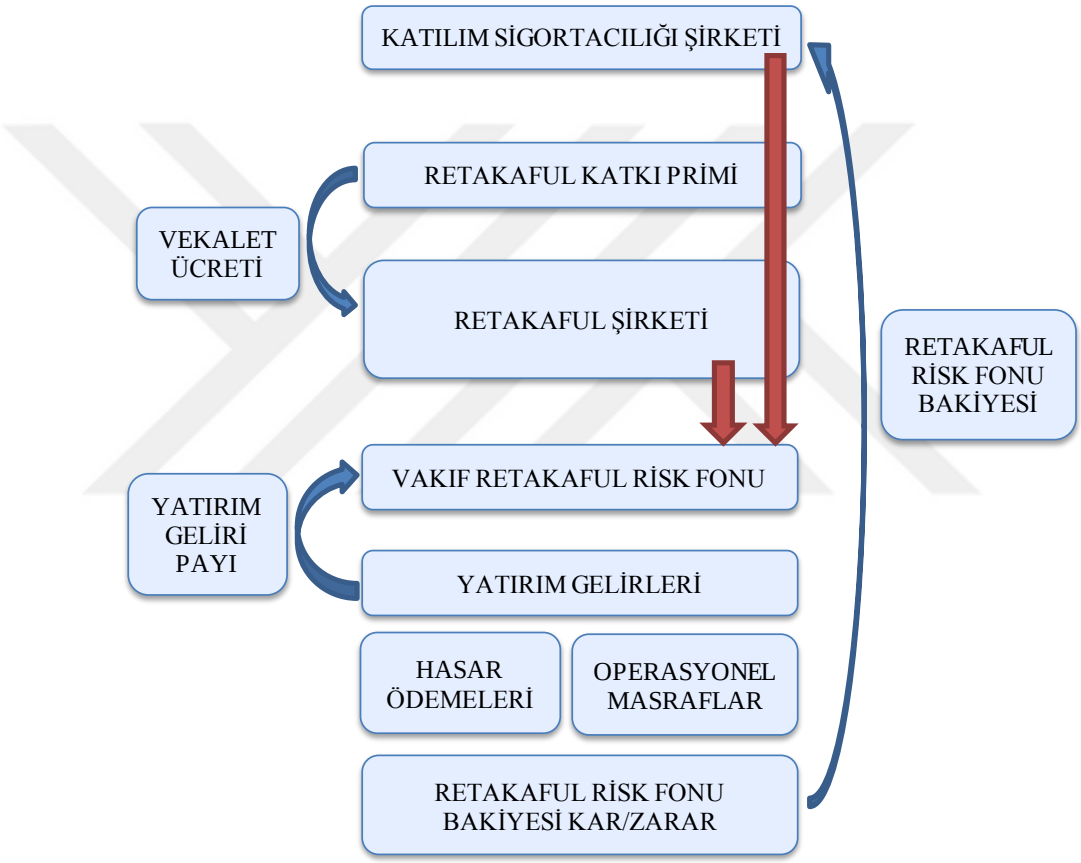
Kaynak: IFSB, (Çevrimiçi) https://www.ifsb.org/standard/IFSB-18%20GP%20for%20Retakaful%20(Final).pdf, (Erişim Tarihi: 20.04.2018)

Şekil 6, retakaful hibrit modeli işleyişi hakkında bilgi vermektedir. Hibrit model, vekalet ve mudarebe modellerinin birleşiminden oluşmaktadır. Katılım sigortacılığı iş modellerinden farklı olarak, tüm retakaful modellerinde olduğu gibi bu modelde de katılımcılar yer almamaktadır. Retakaful katılım sigortacılığı şirketi ile retakaful şirketi arasındaki bir ilişkidir.

1.5.4.3. Retakaful Vekalet Vakıf Modeli

Bu modelde, katılım sigortacılığı şirketi ve retakaful şirketi, bağış yaparak bir vakıf fonu kurmaktadırlar. Vakıf fonu kurulduktan sonra retakaful şirketine devredilen katkı primleri de vakıf fonuna konmaktadır. Retakaful şirketi, vekil sıfatıyla yürüttüğü operasyona karşılık olarak, önceden belirlenmiş olan vekalet ücreti adı

altında bir gelir elde etmektedir. Vakıf retakaful risk fonundaki tutarın, yatırıma yönlendirilmesi sonrası elde edilen gelir yine vakıf retakaful risk fonuna dönmektedir. Tüm yükümlülükler yerine getirildikten sonra (hasar ödemeleri, yatırım gelirinin vakıf fonuna dönmesi vb.) vakıf retakaful risk fonundaki bakiyenin fazla vermesi durumunda, bu fazlalık karşılık adı altında vakfı risk fonuna aktarılabilir, bir hayır kurumuna bağışlanabilir veya katılım sigortacılığı şirketine ödenebilir (Islamic Financial Services Board, 2018, s. 6).

Şekil 7. Retakaful Vekalet Vakıf Modeli

Kaynak: IFSB, (Çevrimiçi) https://www.ifsb.org/standard/IFSB-18%20GP%20for%20Retakaful%20(Final).pdf, (Erişim Tarihi: 20.04.2018)

Şekil 7, retakaful vekalet vakıf modeli işleyişi hakkında bilgi vermektedir. Bu modelin en büyük özelliği retakaful risk fonu yerine vakıf risk fonunun olmasıdır. Vakıf, katılım sigortacılığı şirketi ve retakaful şirketi sermayedarları tarafından bağış yapılarak kurulur ve bağımsızdır. Vakıf fonunun yönetimi retakaful şirketine aittir.

2. MALEZYA VE KÖRFEZ İŞ BİRLİĞİ KONSEYİ ÜLKELERİ KATILIM SİGORTACILIĞI İNCELEMESİ

Malezya katılım sigortacılığını incelemesine geçmeden önce, Malezya'nın genel yapısı ve geleneksel sigortacılık sektörü hakkında bilgiler vermek daha sağlıklı olacaktır.

2.1. Malezya Genel Yapısı

Bir güneydoğu Asya ülkesi olan Malezya, birbirinden bağımsız iki farklı bölgeden oluşmaktadır, doğu ve batı Malezya. Malezya'nın başkenti Kuala Lumpur, yarımadanın batı kesiminde, idari merkez olan Putrajaya, başkentin güneyinde yer almaktadır (Encyclopedia Britannica, 2018).

1957 yılında bağımsızlığını İngiltere'den kazanan Malezya, federal anayasal monarşiye dayalı parlamenter demokrasi sistemiyle yönetilmektedir. Federal anayasaya göre devletin başı kraldır, hükümetin başı ise başbakandır. 1973 yılından günümüze, Malezya 13 partiden oluşan Ulusal Cephe koalisyon hükümeti tarafından yönetilmektedir. Malezya aynı zamanda Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'nin (ASEAN) kurucu üyelerindendir (Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı, 2018).

Malezya'nın nüfusu 32 milyon olup, nüfusun %69,7'lik kısmını çalışma yaşında olan kısım oluşturmaktadır. 65 yaş üstü nüfus toplam nüfusun %6,2'sini oluşturmaktadır. Toplam nüfusun %68,8'ini yerliler, %23,2'sini Çinliler, %7'sini Hindular oluşturmaktadır (Department of Statistics Malaysia, 2018).

2.2. Malezya Geleneksel Sigortacılığa Bakış

Malezya geleneksek sigortacılık sektörü kapsamında hayat ve hayat dışı branşlar ayrı ayrı incelenmiştir.

Malezya geleneksel sigortacılık sektöründe rol oynayan sigorta ve reasürans şirketlerinin dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Malezya Geleneksel Sigortacılık Yıllar İtibariyle Şirket Sayısı

	2013	**2014**	**2015**	**2016**
Sigorta Şirketi Sayısı				
Hayat	9	9	10	10
Hayat Dışı	19	19	19	19
Hayat ve Hayat Dışı	5	5	4	4
TOPLAM	33	33	33	33
Reasürans Şirketi Sayısı				
Hayat	1	1	1	1
Hayat Dışı	5	5	5	5
Hayat ve Hayat Dışı	1	1	1	1
TOPLAM	7	7	7	7

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Tablo 2'deki veriler Malezya geleneksel sigortacılık piyasa yapısı hakkında bilgi vermektedir. 2013 yılında, 9'u hayat, 19'u hayat dışı ve 5 tanesi hem hayat hem de hayat dışı faaliyet ruhsatına sahip olmak üzere toplamda 33 sigorta şirketi bulunmaktadır. Diğer dönemlerde toplam sigorta şirketi sayısında bir değişiklik söz konusu değildir ancak 2015 yılında hem hayat hem de hayat dışı ruhsata sahip şirketlerden bir tanesinin faaliyetlerini sadece hayat branşında sürdürmeye başladığı görülmektedir.

Reasürans şirketleri bakımından bakıldığında, 2013 yılında 1'i hayat, 5'i hayat dışı ve 1'i de hem hayat hem de hayat dışı branşlarında faaliyet gösteren toplam 7 reasürans şirketinin varlığı görülmektedir. Diğer dönemlerde herhangi bir değişiklik görülmemiştir.

Malezya geleneksel sigortacılık sektörü yıllar itibariyle acente sayısı bilgileri ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Malezya Geleneksel Sigortacılık Yıllar İtibariyle Acente Sayısı

	2013	2014	2015	2016
Acente Sayısı				
Hayat	85.617	85.354	85.376	85.494
Hayat Dışı	36.374	37.914	39.220	38.794
TOPLAM	121.991	123.268	124.596	124.288

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Malezya geleneksel sigortacılık sektöründe, 2013 yılı verilerine göre, geleneksel sigortacılık kapsamında toplam 121.911 acentenin, 85.617'si hayat, 36.374 tanesi hayat dışı branşında faaliyet göstermektedir. Hayat acenteliği sayısında, kayda değer bir artış veya azalış söz konusu değilken, hayat dışı acente sayısında 2014 yılında %4'lük artış oranı sonucunda 37.914 sayısına ulaşılmıştır. 2015 yılında %3 oranında artış, 2016 yılında -%1 oranında azalış sonucu 2016 yıl sonu verilerine göre hayat dışı acente sayısı 38.794 olarak kayıtlara geçmiştir. 2016 yılı toplam acente sayısı 124.282'dir.

2.2.1. Malezya Geleneksel Sigortacılık Hayat Branşı

Malezya hayat sigortaları birliği (LIAM) 2017 raporuna göre hayat sigortası ürününe sahip olanlar (hayat katılım ürünleri dahil) nüfusun sadece %54' ünü oluşturmaktadır ki bu da oldukça düşük bir rakamdır ve bu durum Malezya hayat sigortası sektörü için pozitif bir durumdur. Sonuç olarak birden fazla hayat sigortası poliçesine sahip olanlar düşünüldüğünde, 100 kişiden sadece 34'ünün sigortalı olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir (LIAM, 2018, s. 90).

2.2.1.1. Hayat Branşı Prim Üretimleri

Sigortacılık sektöründe elde edilen primler, finansal anlamda ülke ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. Bu bölümde Malezya sigortacılık sektörü hayat branşına ait prim üretimleri incelenmiştir.

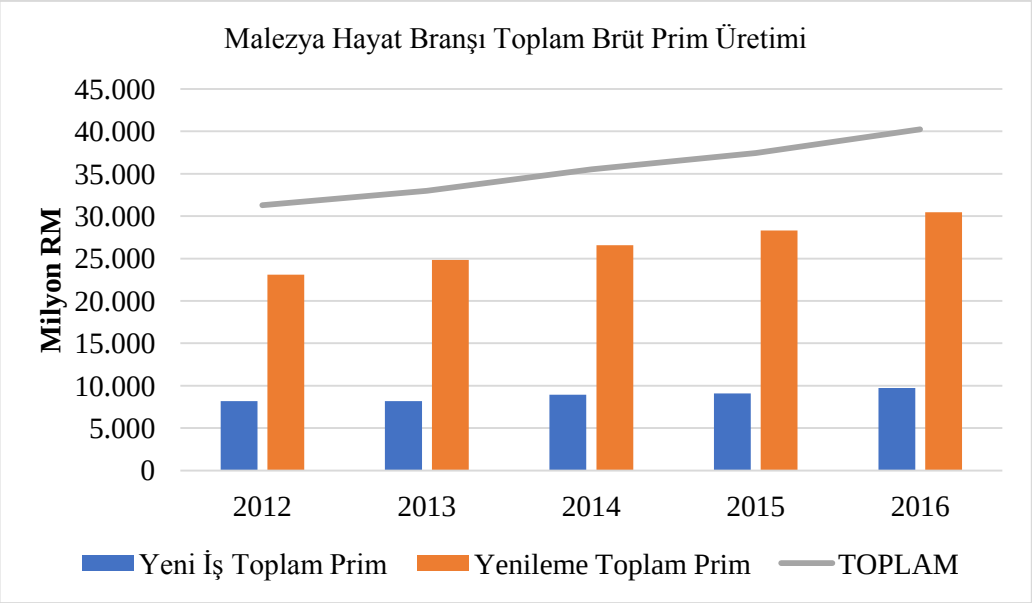
Tablo 4. Malezya Hayat Branşı Toplam Prim Üretimi

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2012	2013	2014	2015	2016
Yeni İş Toplam Prim	8.201	8.167	8.949	9.107	9.748
Yenileme Toplam Prim	23.077	24.820	26.565	28.320	30.471
TOPLAM	31.278	32.987	35.514	37.428	40.218

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia),(Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Malezya Merkez Bankası verilerine göre, hayat branşı prim üretimi rakamlarında istikrarlı bir artış söz konusudur. Yeni iş, içerisinde bulunulan yıl (cari yıl) prim üretimini verirken, yenilemeler ise geçmişten gelen ve dönem sonunda tekrar yenilenip devam eden sözleşmelere ait prim üretimini vermektedir. 2012 yılına bakıldığında yeni işe ait toplam prim üretimi rakamı 8.201 milyon Malezya Ringgiti (RM) iken yenilemelerden gelen prim üretimi rakamının 23.077 milyon RM olduğu görülmektedir. 2012 yılında yeni iş ve yenileme olmak üzere toplam hayat prim üretimi 32.278 milyon RM'dir. 2013 yılına bakıldığında yeni işlerden kaynaklı primi üretimin kayda değer bir artış veya azalış göstermediği görülmektedir. Ancak yenilemelerden kaynaklı prim üretimi %8 oranında artış göstermiştir. 2012-2016 dönemi yeni iş kaynaklı prim üretimin en yüksek artışın görüldüğü yıl 2014 olmakla birlikte artış oranı %10'dur. Yenileme kaynaklı prim üretimi ise 2012-2016 dönemi için her sene %7-8 bandında artış meydana gelmiştir. 2016 yılına bakıldığında hayat branşı toplam prim üretiminin 40.218 milyon RM olduğu görülmektedir.

Şekil 8. Malezya Hayat Branşı Toplam Brüt Prim Üretimi

*Şekil 8., Tablo 4.'ten yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Yenilemelerden kaynaklı prim üretimin, cari yılda üretilen yeni iş prim üretimlerinden yüksek olduğu görülmektedir. Gerek cari yıl üretimi gerekse yenileme kaynaklı prim üretiminin büyüme haline olduğu görülmektedir. Yenilemelerde görülen istikrarlı artış mevcut sigortalıların hayat sigortasına olan farkındalığın bir göstergesi olarak yorumlanabilir. İptallerin fazla olması durumunda tam tersi artıştan değil azalıştan söz ediliyor olurdu.

Tablo 5. Malezya Hayat Yeni İş Ürün Dağılımı Toplam Prim Üretimi

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2016	**2017**	**Büyüme Oranı**
Hayat (Bireysel)	3.026	2.227	-%26,40
Birikimli Hayat (Bireysel)	3.661	4.652	%27,10
Grup Hayat	3.059	3.242	%5,90
TOPLAM	9.746	10.121	%3,80

Kaynak: LIAM, (Çevrimiçi) http://reinatech.info/download/LIAM_ANNUAL_REPORT_2017_March_2018.pdf, (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

2016-2017 dönemi, Malezya geleneksel sigortacılık hayat branşı kapsamında, yeni iş prim üretimleri rakamlarının detayına bakıldığında, hayat ve birikimli hayat olmak

üzere toplam bireysel hayat ürünleri prim üretiminin grup hayat prim üretiminden daha fazla olduğu görülmektedir. Sadece 2016 yılında bireysel hayat ürünü prim üretimi rakamı 3.026 milyon RM iken 2017 yılında %26,40 oranında azalış göstererek 2.227 milyon RM prim üretimi seviyelerine inmiştir, ancak birikimli hayat üretimi %27,10 oranında artış göstererek 2017 yılında 4.652 milyon RM üretim rakamına ulaşmıştır.

2.2.1.2. Hayat Branşı Sözleşme Sayıları

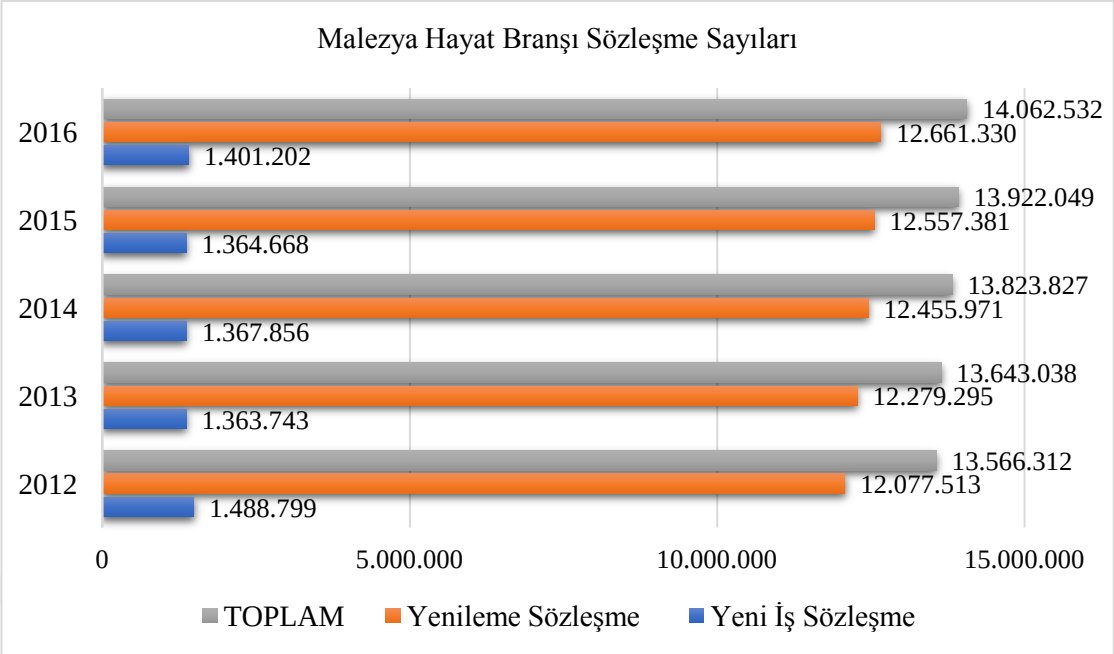
Malezya geleneksel sigortacılık hayat branşına ait sözleşme sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 6. Malezya Hayat Branşı Toplam Sözleşme Sayısı

	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Yeni İş Sözleşme	1.488.799	1.363.743	1.367.856	1.364.668	1.401.202
Yenileme Sözleşme	12.077.513	12.279.295	12.455.971	12.557.381	12.661.330
TOPLAM	13.566.312	13.643.038	13.823.827	13.922.049	14.062.532

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Tablo 6'daki veriler doğrultusunda, Malezya hayat branşında 2012 yılında sözleşme sayısının 1.488.799 olduğu görülmektedir, 12.077.513 yenilenen sözleşme ile birlikte değerlendirildiğinde 2012 yılı toplam sözleşme sayısı 13.566.312'ye ulaşmaktadır. Yeni iş sözleşme sayılarında 2012 yılı sonrası %8 oranında azalış görülse de 2016 yılında %3 artış gözlemlenmiş olmakla birlikte 2014 ve 2015 yılları kayda değer bir artış veya azalış görülmemektedir. Ancak yenilenen sözleşme sayıları her dönem %1-2 oranında istikrarlı bir şekilde artmaktadır.

Şekil 9. Malezya Hayat Branşı Sözleşme Sayıları

*Şekil 9., Tablo 6.'dan yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2012 yılında 13.566.312 olan hayat branşı toplam sözleşme sayısı 2016 yılına gelindiğinde %4'lük artış göstererek 14.062.532 rakamına ulaşmıştır.

2.2.1.3. Hayat Branşı Toplam Sigorta Bedeli

Malezya geleneksel sigortacılık hayat branşı kapsamında yıllar itibariyle toplam sigorta bedeli rakamları aşağıdaki gibidir. Toplam sigorta bedeline bakıldığında sürekli artış yaşandığı görülmektedir. Bu durum sigortalılar için daha fazla koruma anlamına gelmektedir ve Malezya'daki sigorta bilincinin arttığı yönünde yorumlanabilmektedir.

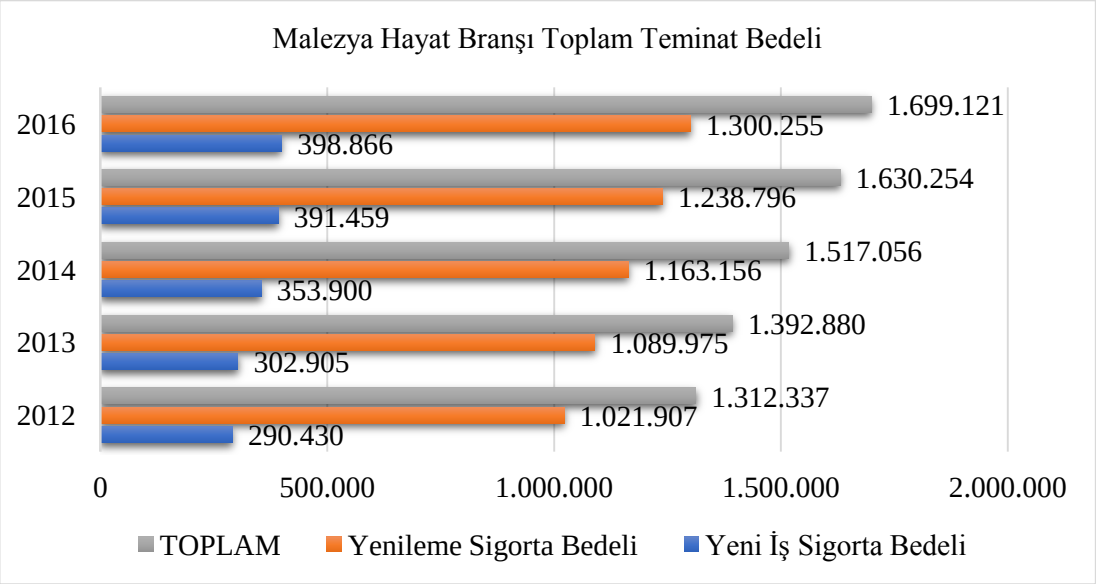
Tablo 7. Malezya Hayat Branşı Toplam Teminat Bedeli

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Yeni İş Sigorta Bedeli	290.430	302.905	353.900	391.459	398.866
Yenileme Sigorta Bedeli	1.021.907	1.089.975	1.163.156	1.238.796	1.300.255
TOPLAM	1.312.337	1.392.880	1.517.056	1.630.254	1.699.121

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Tablo 7‘de, hayat sigortaları sigorta bedelleri verilmektedir. 2012 yılında yeni iş kapsamında hayat sigorta bedeli rakamı 290.430 milyon RM iken, yenilenen sözleşme toplam sigorta bedeli 1.021.907 milyon RM olduğu görülmektedir. 2012 yılı sonrası hem yeni iş hem de yenileme kapsamında toplam sigorta bedellerinde artış gözlemlenmiştir. 2012-2016 döneminde yeni iş sigorta bedelinde artış oranının en yüksek olduğu dönem 2014 yılıdır. %17’lik artış ile 2014 yılında yeni iş sigorta bedeli rakamı 353.900 milyon RM’ ye ulaşmıştır. Yüksek orandaki bu artış ertesi yıl 2015 döneminde de %11 ile devam etmiştir. Yenilenen sözleşmelerdeki sigorta bedellerinde 2012-2016 döneminde her dönem için %5-7 marjında artış gözlemlenmiştir.

Şekil 10. Malezya Hayat Branşı Toplam Teminat Bedeli

*Şekil 10., Tablo 7.’den yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2012 döneminde, yeni iş ve yenilemeler toplamında hayat sigorta bedelinin 1.312.337 milyon RM ‘den 2016 döneminde %29 artış ile 1.699.121 milyon RM’ye çıktığı görülmektedir.

2.2.1.4. Hayat Branşı Şirketleri Gelir ve Gider Dağılımı

Tablo 8, Malezya hayat sigortacılığı sektöründe şirketlerin gelir ve gider kalemlerini özetlemektedir. Söz konusu verilere göre, Malezya’da faaliyet gösteren hayat

sigortacılığı şirketlerinin gelir rakamını, prim gelirleri, net yatırım gelirleri, varlıkların satışlarından elde edilen kar ve diğer çeşitli gelirler oluşturmaktadır. Net hasar ödemeleri, acente masrafları, yönetim giderleri, varlıklarının satışında karşılaşılan zarar ve diğer çeşitli gider kalemleri ise şirketlerin toplam gider rakamını oluşturmaktadır.

Tablo 8. Malezya Hayat Şirketleri Gelir ve Gider

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Prim Gelirleri	24.929	26.369	28.725	29.890	31.432
Net Yatırım Gelirleri	6.704	7.205	7.620	8.054	8.443
Varlıkların Satış Karı ve Diğer Çeşitli Gelirler	6.088	5.456	3.231	2.980	3.222
TOPLAM GELİR RAKAMI	**37.721**	**39.030**	**39.576**	**40.923**	**43.096**
Net Hasar Ödemeleri	14.313	16.328	17.958	20.474	21.295
Acente Masrafları	3.527	3.631	3.803	3.860	4.056
Yönetim Giderleri	2.283	2.478	2.621	2.988	3.217
Varlıkların Elden Çıkarılmasındaki Kayıp ve Diğer Çeşitli Giderler	1.447	4.939	2.998	3.038	2.804
TOPLAM GİDER RAKAMI	**21.569**	**27.376**	**27.380**	**30.359**	**31.372**
TOPLAM KAR/ZARAR	**16.151**	**11.654**	**12.196**	**10.564**	**11.724**

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

2014 dönemi, şirketler için prim gelirleri açısından incelendiğinde, %9 artış oranı ile prim gelirlerinin en fazla artış gösterdiği yıl olurken, en fazla prim geliri 31.432 milyon RM ile 2016 yılındadır. 2012-2016 dönemi boyunca her sene prim gelirleri artış halindedir. Net yatırım gelirlerinde de prim gelirlerinde olduğu gibi her sene artış görülmektedir. Prim gelirleri artış oranı %5 ile %9 oranları arasında değişkenlik gösterirken, net yatırım gelirlerinde %5 ile %7 oranları arasında değişkenlik görülmektedir. 2012 yılı şirketlerin toplam gelir rakamı 31.721 milyon RM iken %3 artış oranı ile 2013 yılında 39.030 milyon RM olmuştur. 2014 yılında çok ciddi bir artış yaşanmaz iken 2015 yılında gelir rakamında %3'lük artış meydana gelmiştir. (2015 yılı gelir rakamı 40.923 milyon RM) 2016 yılında ise %5'lik büyüme göstererek gelir rakamı 43.096 milyon RM'ye çıkmıştır.

Şirketlerin gider kalemleri incelendiğinde, sigortacılık anlamında belki de en önemli gider kalemi olan hasar ödemelerinden yola çıkılırsa, 2012 yılında ödenen net hasar rakamı 14.313 milyon RM iken 2013 yılında %14 gibi ciddi bir artış oranı ile ödenen net hasar rakamı 16.328 milyon RM'ye ulaşmıştır. 2014 yılında %10, 2015 yılında ise %14 artış göstermeye devam eden net hasar ödemeleri 2016 yılında önceki dönemlere kıyasla %4 gibi daha düşük bir artış oranı göstererek 21.295 milyon RM rakamına ulaşmıştır. Şirketler için hasar ödemelerinden sonraki en büyük gider kalemi acente masraflarıdır. 2012 yılında 3.527 milyon RM acente masrafı yapan şirketler, diğer dönemlerde %2 ile %5 arasında değişen oranlarda artış gözlemlenmiştir. Yönetim giderleri harcamalarında dikkat çeken dönem 2015 yılıdır. 2015 döneminde %14 artış gözlemlenen yönetim giderleri toplam harcama rakamı 2.988 milyon RM'dir. Toplam gider rakamları incelendiğinde, en fazla artışın olduğu dönem olan 2012 yılındaki toplam gider rakamı 21.569 milyon RM, %27'lik artış göstererek 2013 yılında 27.376 milyon RM' ye ulaşmıştır.

Kar/Zarar rakamlarına gelindiğinde, 2012 yılına ait toplam kar rakamının 16.151 milyon RM, 2013 yılının ise -%28 oranında azalış ile toplam karın 11.654 milyon RM olduğu gözlenmiştir. 2014 yılında toplam kar rakamında %5 artış yaşanırken 2015 yılında -%13 azalış sonucu kar rakamının 10.564 milyon RM olduğu görülmektedir. 2016 yılına gelindiğinde %11 artış oranı sonrası kar rakamı 11.724 milyon RM olmuştur.

2.2.2. Malezya Geleneksel Sigortacılık Hayat Dışı Branşı

Bu bölümde Malezya geleneksel sigortacılık hayat dışı branş incelemesi yer almaktadır.

2.2.2.1. Hayat Dışı Branşı Prim Üretimi

Malezya hayat dışı branş kapsamında, alt branşlara ait toplam brüt sigorta primi rakamları Tablo 9'da gösterilmektedir. 2012-2016 dönemi, en fazla prim üretimi araç sigortalarına aittir. Prim üretimi büyüklüğü açısından, araç sigortalarını sırasıyla yangın sigortası ve sağlık sigortaları-ferdi kaza sigortaları takip etmektedir.

Tablo 9. Malezya Hayat Dışı Branşı Toplam Brüt Prim Üretimi

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Tekne, Havacılık ve Nakliyat Sigortaları	1.479	1.452	1.585	1.632	1.494
İnşaat All-Risk ve Mühendislik Sigortaları	568	601	629	632	631
Yangın	2.410	2.622	2.774	2.944	3.088
Sağlık Sigortaları ve Ferdi Kaza	2.030	2.130	2.255	2.247	2.308
Araç Sigortaları (Trafik ve Kasko)	6.846	7.451	7.862	8.038	8.124
Sorumluluk Sigortaları	465	464	517	528	539
İşçi Sigortaları ve İşveren Sorumluluk Sigortası	205	233	240	232	218
Diğer	691	773	815	837	844
TOPLAM	14.692	15.725	16.678	17.089	17.247

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Tekne, havacılık ve nakliyat sigortalarında 2013 yılında -%2 ve 2016 yılında -%8 azalış meydana gelmiştir. Azalış gösteren diğer alt branşlar ise 2015 ve 2016 yıllarında işçi sigortaları-işveren sorumluluk sigortalarında sırasıyla -%4 ve -%6 azalış görülmektedir.

En yüksek prim artışı oranı, 2013 yılında %14 artış oranı ile işçi-işveren sorumluluk sigortalarında görülmektedir. En yüksek ikinci artış oranı %11 ile 2014 yılında sorumluluk sigortalarında yaşanmıştır.

Hayat dışı toplam brüt prim üretimi rakamları kapsamında, 2012 yılında 14.692 milyon RM tutarında brüt prim üretimi gerçekleşirken, %7'lik artış ile bu rakam 2013 yılında 15.725 milyon RM'ye ulaşmıştır. Toplam brüt prim üretiminde 2014 yılında da %6'lık artış yaşanırken, 2015 yılında artış oranı %2'dir ve toplam brüt prim üretimi rakamı 17.089 milyon RM' ye ulaşmıştır. 2016 yılında %1'lik bir artış ile toplam rakam 17.247 milyon RM olmuştur.

2.2.2.2. Hayat Dışı Branşı Hasar Prim Oranı

Hasar prim oranı sigorta sektörünün en önemli göstergelerinden biridir. Tablo 10'da Malezya hayat dışı alt branşlara ait hasar prim oranları verilmiştir.

Tablo 10. Malezya Hayat Dışı Branşı Hasar Prim Oranları

Hasar Prim Oranları (%)	2013	2014	2015	2016
Tekne, Havacılık ve Nakliyat Sigortaları	31,40	41,50	42,20	34,90
İnşaat All-Risk ve Mühendislik Sigortaları	57,40	51,50	76,50	50,00
Yangın	33,70	37,20	34,60	36,70
Sağlık Sigortaları ve Ferdi Kaza	37,80	42,50	39,70	46,50
Araç Sigortaları (Trafik ve Kasko)	72,80	71,10	71,30	66,20
Sorumluluk Sigortaları	25,60	26,00	20,00	21,40
İşçi- İşveren Sorumluluk Sigortaları	12,00	9,60	9,70	9,80
Diğer	35,90	46,40	47,80	38,10
TOPLAM	56,20	57,20	57,20	54,50

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Tekne, havacılık ve nakliyat sigortalarında 2013 yılında %31,40 olan hasar prim oranı 2014 yılına gelindiğinde %41,50'ye çıkmıştır. 2015 yılında artış devam ederken, 2016 yılında %34,60 seviyesine gerilemiştir. İnşaat All-Risk ve mühendislik sigortalarında hasar prim oranının en yüksek olduğu seviye olan %76,50 ile 2015 yılında yaşanmıştır. Yangın sigortalarında 2013-2016 döneminde hasar prim oranlarının %33 ile %37 arasında değiştiği görülmektedir. Sağlık ve ferdi kaza sigortalarında en yüksek hasar prim oranı 2016 yılında %46,50'dir.

Hayat dışı alt branşlar içerisinde en yüksek hasar prim oranı araç sigortalarında yaşanmıştır. 2013 yılında %72,80 olan hasar prim oranı 2014 ve 2015 yıllarında sırasıyla %71,10 ve %71,30'dur. Sorumluk sigortaları, işçi-işveren sorumluluk sigortaları ile birlikte en düşük hasar prim oranlarına sahip olan hayat dışı sigorta branşları olarak dikkat çekmektedir.

2.2.2.3. Hayat Dışı Branşı Teknik Kar/ Zarar

Sigorta şirketleri için esas faaliyet alanı olan sigortacılık faaliyetlerinin iyi yönetilmesi son derece önemlidir.

Tablo 11. Malezya Hayat Dışı Branşı Teknik Kar/Zarar

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2012	2013	2014	2015	2016
Kazanılmış Prim Geliri	11.329	12.560	13.304	13.859	14.000
Net Hasar Ödemeleri	6.419	7.055	7.614	7.921	7.624
Komisyon Ödemeleri	1.323	1.479	1.538	1.561	1.564
Yönetim Giderleri	2.161	2.406	2.567	2.860	3.096
TEKNİK KAR	1.426	1.620	1.586	1.518	1.716

Kaynak: Bank Negara Malaysia (Cenral Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

2012 yılında kazanılmış prim geliri rakamı 11.329 milyon RM iken, net hasar ödemeleri 6.419 milyon RM, komisyon ödemeleri 1.323 milyon RM ve yönetim giderleri 2.161 milyon RM'dir. Kazanılmış prim gelirlerinden giderler düşüldüğünde 2012 yılında teknik kar rakamının 1.426 milyon RM olduğu görülmektedir.

2013 yılında, kazanılmış prim gelirleri %11'lik artış sonucu 12.560 milyon RM' ye ulaşırken, net hasar ödemeleri %10 artarak 7.055 milyon RM, komisyon ödemeleri %12 artarak 1.479 milyon RM ve yönetim giderleri %11 artarak 2.406 milyon RM' ye çıkmıştır. 2013 yılı teknik kar rakamı bir önceki yıla oranla %14 artarak 1.620 milyon RM seviyesine gelmiştir.

2014 yılında, kazanılmış prim geliri rakamı %6 oranında artış göstererek bir önceki yıl oranla daha düşük bir artış oranı sergilemiş ancak hasar ödemelerinin %8 artması sonucunda teknik kar rakamında -%2'lik bir düşüş yaşanmıştır. 2014 teknik kar rakamı 1.586 milyon RM'dir.

2015 yılında kazanılmış prim gelirlerinde yine bir önceki yıla göre daha düşük bir artış gözlemlenmiştir. Hasar ödemelerinde bir önceki yıla göre daha düşük bir artış meydana gelmesine rağmen, yönetim giderlerinde %11'lik bir artış meydana gelmiş ve teknik kar -%4 oranında azalış göstererek 1.518 milyon RM seviyesine gerilemiştir.

2016 yılında sadece %1'lik bir artış gözlemlenen kazanılmış prim gelirlerine rağmen, net hasar ödemelerinde -%4'lük azalış meydana gelmiştir. Komisyon ödemelerinde herhangi bir artış veya azalış olmaması ve yönetim giderlerinde bir önceki yıla göre

daha düşük bir artış oranı yaşanması teknik kar rakamını %13 artırarak 1.716 milyon RM'ye ulaşmasını sağlamıştır.

2.3. Malezya Katılım Sigortacılığına Bakış

Malezya'da 1984 yılında çıkarılan katılım sigortacılığı yasası, katılım sigortacılığını ve ticaretini yorumlamaya ve düzenlemeye yöneliktir. Bu yasa, katılım sigortacılığı faaliyetlerinin Şeriata uygun olmayan unsurları barındırmamasını amaçlar. 1972 yılında Malezya Milli Fetva Komitesi ilk defa Geleneksel sigortacılığın Şeriat kurallarına uygun olmadığını belirtmiştir.1985 yılında benzer bir açıklama Fıkıh Akademisi tarafında da yapılmıştır. Sonuç olarak Malezya'daki Müslümanlar geleneksel sigortacılığa alternatif aramaya başlamışlardır. (Fauzi, 2018, s. 71-72)

2017 yılındaki Malezya Merkez Bankası verilerine göre, lisanslı katılım sigortacılığı şirketleri listesi aşağıdaki gibidir.

- AmMetLife Takaful Berhad
- Etiqa Takaful Berhad
- HSBC Amanah Takaful (Malaysia) Berhad
- Hong Leong MSIG Takaful Berhad
- Prudential BSN Takaful Berhad
- Sun Life Malaysia Takaful Berhad
- Syarikat Takaful Malaysia Berhad
- Takaful Ikhlas Berhad
- Zurich Takaful Malaysia Berhad
- AIA PUBLIC Takaful Bhd.
- Great Eastern Takaful Berhad (Bank Negera Malaysia, 2018)

Tablo 12, Malezya katılım sigortacılığı şirket ve acente sayılarını göstermektedir. 2011 yılında 11 katılım sigortacılığı şirketi bulunurken, bu sayı 2012 yılında 12'ye yükselmiştir. 2013 yılında herhangi bir artış veya azalış meydana gelmemiştir. 2014, 2015 ve 2016 yıllarında 11 adet katılım sigortacılığı şirketi bulunmaktadır.

Tablo 12. Malezya Katılım Sigortacılığı Yıllar İtibariyle Şirket ve Acente Sayısı

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Katılım Sigortacılığı Şirket Sayısı	11	12	12	11	11	11
Acente Sayısı Toplam	100.308	105.552	77.804	64.106	65.387	64.200
-Hayat Katılım	66.338	68.009	58.984	50.529	50.334	49.836
-Hayat Dışı Katılım	33.970	37.543	18.820	13.577	15.053	14.364

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_takaful&ac=24&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Acente sayılarına bakıldığında, 2011 yılında 66.338'i hayat, 33.970'i hayat dışı olmak üzere toplamda 100.308 adet acente bulunmaktadır. 2012 yılında %5 artış yaşanarak toplam acente sayısı 105.552'ye çıkmıştır. 2013 yılında toplam acente sayısında -%26 düşüş yaşanarak 77.804 seviyesine gerilemiştir. Bu büyük azalışın en büyük nedeni hayat dışı katılım acente sayısındaki -%50 azalıştır. 2014 yılında acente sayısındaki azalma devam etmiş ve 64.106 olarak kayıtlara geçmiştir. 2015 ve 2016 yıllarında kayda değer bir artış veya azalış görülmemektedir.

Hayat branşında hizmet veren acentelerin sayısının tüm dönemlerde hayat dışı branşta hizmet veren acentelere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle 2013 ve izleyen yıllarda hayat dışı acentelerin hayat acentelerine oranı ciddi anlamda düşüktür.

Tablo 13. Malezya Katılım Sigortacılığı Kişi Başına Düşen Katkı Primi

(Malezya Ringgiti)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hayat Katılım	127,3	155,1	160,8	157,5	164,7	181,2
Hayat Dışı Katılım	39,8	44,5	46,8	50,8	55,2	56,5

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_takaful&ac=24&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Kişi başına düşen katkı tutarı değerlendirildiğinde, 2011 yılında hayat katılım branşında 127,30 RM olan kişi başına düşen katkı primi tutarı 2012 yılında %22 artarak 155,10 RM'ye çıkmıştır. 2013 yılında bir önceki yıla oranla artış %4 ile

sınırlı kalmış, 2014 yılında ise %2 düşerek 157,5 RM seviyesine gelmiştir. 2015 ve 2016 yıllarında sırasıyla %5 ve %10 artarak 2016 yılı sonu itibariyle 181,20 RM olmuştur.

2011 yılı hayat dışı katılım branşında kişi başına düşen katkı primi tutarı 39,80 RM' dir. 2012 yılına gelindiğinde %12 artış ile birlikte kişi başına düşen katkı primi tutarının 44,5 RM'ye çıktığı görülmektedir. 2014 ve 2015 yıllarında %8 ve %9 artış oranı görülmüş, 2016'da ise artış oranı önceki yıllara oranla azalarak sadece %2 ile sınırlı kalmıştır. 2016 yıl sonu hayat dışı kişi başına düşen katkı primi tutarı 56,5 RM'dir.

Tablo 14. Malezya Katılım Sigortacılığı Net Tazminat Ödemeleri

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Toplam Katılım	2.185	2.263	2.707	2.699	3.200	3.521
Hayat Katılım	1.660	1.636	1.999	2.028	2.450	2.666
Hayat Dışı Katılım	525	628	708	671	750	855

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_takaful&ac=24&lang=en (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Tablo 14'de Malezya katılım sigortacılığı net tazminat ödemeleri hakkında bilgi verilmektedir. 2011 yılında, 1.660 milyon RM' si hayat katılım ve 525 milyon RM' si hayat dışı katılım olmak üzere toplamda 2.185 milyon RM net tazminat ödemesi gerçekleşmiştir. 2012 yılında hayat dışı katılım branşına ait net tazminat ödemelerinde %20 oranındaki artış dikkat çekmektedir. Hayat katılım branşına ait net hasar ödemelerinde 2013 ve 2015 yıllarında sırasıyla %20 ve %19'luk artış oranları sonucunda 2015 sonu itibariyle hayat katılım net hasar ödemesi rakamı 3.200 milyon RM'ye ulaşmıştır. 2016 yılı toplam katılım net tazminat ödeme tutarı 3.521 milyon RM'dir.

Malezya'daki katılım sigortacılığı piyasası 1984 yılından günümüze, Malezya Merkez Bankası istatistiklerine göre istikrarlı ve sağlam bir büyüme göstermektedir. Katılım sigortacılığı, Malezya İslami finansının önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu büyümeye karşılık katılım sigortacılığının Malezya'da karşılaştığı birçok zorlukta söz konusudur. Düşük penetrasyon oranı, kalifiye personel kıtlığı, yetersiz teknoloji

kapasitesi, etkili olmayan yönetim uygulamaları, iş modellerinde yenilikçi olma eksikliği gibi sorunlardan bahsedilebilir. Malezya'da geleneksel sigortacılık penetrasyon oranı %40 dolaylarında iken katılım sigortacılığı piyasasında istikrarlı büyümeye rağmen penetrasyon oranı %10 civarında kalmıştır. Bunun yanında Malezya'da katılım sigortacılığı ürün çeşitliliği sınırlı kalmıştır (2015). Mikro tekafül (mikro katılım sigortacılığı), sağlık ve emeklilik alanlarında gelişim göstermemiştir. Sonuç olarak, katılım sigortacılığı piyasası hem Malezya hem de küresel anlamda diğer birçok piyasaya göre genç ve gelişmemiş bir piyasadır. Penetrasyon oranının düşük olması, potansiyel açısından ciddi anlamda bir fırsat anlamına gelmektedir. (Fauzi, 2018, s. 73)

2.3.1. Malezya Katılım Sigortacılığının Tarihsel Gelişimi

Geleneksel sigortacılığa alternatif olarak katılım sigortacılığının Malezya'daki gelişimi 1980 yılının başına denk gelir. Hem Müslüman toplumun ihtiyaçları hem de 1983 yılında ilk İslami bankanın kurulması Malezya'da katılım sigortacılığının gelişmesine katkıda bulunmuştur. 1984 yılında yürürlüğe giren katılım sigortacılığı yasası sonrası, özellikle Malezya'da 1985 yılında kurulan ilk katılım sigortacılığı şirketi olan Syarikat Takaful Malaysia Berhad (STMB) katılım sigortacılığı sektörünün global anlamda kabul edilmesi ve büyüme göstermesine öncülük etmiştir. 1985 yılı itibariyle STMB'nin faaliyete başlaması sonrası Malezya katılım sigortacılığı sektörü ivme kazanmıştır ve Malezya İslami finans sistemine önemli katkı sağlamıştır. Malezya Ulusal Fetva Komitesi'nin, geleneksel hayat sigortasının garar, riba ve meysir unsurlarını içerdiğinden dolayı geçersiz olduğuna dair fetva vermesi de Malezya'da katılım sigortacılığı sektörünün gelişimini hızlandırmıştır (Othman, 2018, s. 39).

Malezya hükümeti 1982 yılında İslami bir sigorta şirketi kurmanın uygunluklarını araştırmak için özel bir birim oluşturmuştur. Bu çalışmanın sonucunda, tavsiyelerde dikkate alınarak oluşturulan katılım sigortacılığı yasası 1984' de yürürlüğe girmiştir (Malaysian Takaful Association, 2018).

Syarikat Takaful Malaysia Berhad (Takaful Malaysia) 1984 yılı Kasım ayında kurulmuştur ve Malezya'nın ilk katılım sigortacılığı şirketidir. Takaful Malezya şirketini özel kılan unsur sadece katılım sigortacılığı şirketi olarak kurulmasıdır,

geleneksel sigorta ile ilgilenmemektedir. Takaful Malezya 1985 yılında faaliyete başlamıştır (Takaful Malaysia, 2018).

Malezya'daki katılım sigortacılığı şirketlerinin sayısı gün geçtikçe artmış, katılım sigortacılığı gelişim göstermiştir. Tablo 15'deki verilere göre 1985 yılında Malezya'da sadece 1 adet katılım sigortacılığı şirketi varken 1995 yılında bu sayı 2'ye çıkmaktadır. 2004 yılına gelindiğinde Malezya'da 4 tane katılım sigortacılığı şirketinin varlığından söz edebiliriz. Katılım sigortacılığı sektörü acente sayısı ise 1995 yılında 1.210 iken 2004 yılında 16.316'dır. Şube sayısında da her geçen dönemde artış gözlenmektedir. Gerek şirket sayılarında gerekse şube ve acente sayılarında sürekli artış görülmüştür.

Tablo 15. Malezya Katılım Sigortacılığı Şirket Sayıları

	1985	1990	1995	2000	2004
Tekafül Şirket Sayısı	1	1	2	2	4
(Tekafül) Şube Sayısı	-	31	42	124	133
(Tekafül) Acente Sayısı	-	-	1.210	4.567	16.316

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/files/press_release/2005/booklet.en.pdf, (Erişim Tarihi:25.05.2017)

1995 yılında, Asean Takaful Group kurulmuştur, 2004 yılında farklı ülkelerden farklı üyeler katılmış üye sayısı 15'e ulaşmıştır ve Asean Takaful Group olan ismini hitap ettiği coğrafya nedeniyle Asian Takaful Grup olarak değiştirmiştir. 2007 yılında, üye sayısı 35'e ulaşmış ve ismi Global Takaful Group olarak tekrar değiştirilmiştir. 2011 yılında üye sayısı 49'dur. Global Takaful Group'un amacı katılım sigortacılığı şirketleri arasındaki karşılıklı iş birliğini güçlendirmek ve bağlantılarını artırmaktır (Global Takaful Group, 2018).

2001 yılında, Malezya İslami Bankacılık ve Finans Sektörü Enstitüsü Bilgi Merkezi (IBFIM) kuruldu. IBFIM in kuruluş amacı, İslami finans sektörü için gerekli yeteneğe sahip, iyi eğitilmiş, yüksek nitelikli personel yetiştirmektir (IBFIM, 2018).

2001 yılında, Malezya Merkez Bankası (BNM) Finansal Sektör Master Planını açıklamıştır. Bu planda gerek İslami bankacılık gerekse katılım sigortacılığının

gelişimi için stratejiler belirlenmiş ve 10 yıllık bir takvime yayılmıştır. Planın nihai hedefi, finansal sistemi rekabetçi, esnek ve dinamik bir sistem haline getirmektir. Genel olarak bakıldığında, yerli finansal kurumların etkinliklerini ve rekabet güçlerini yükseltmek amacıyla, firmaların kapasite ve yeteneklerini artırmak, düzenleyici ve denetleyici yapının geliştirilmesi, ödeme yöntemlerinin geliştirilmesi gibi hedeflerin belirlendiğini görülmektedir (Bank Negera Malaysia, 2017, s. 141).

2002 yılında, Kuala Lumpur merkezli, İslami Finansal Hizmetler Kurulu, IFSB (Malaysia's Islamic Financial Services Board) kurulmuştur. 2003 yılında faaliyete başlayan kurul, İslami finans sektörünün standartlarını belirlemektedir. IFSB, bankacılık, sermaye piyasası ve sigortayı kapsayacak şekilde tanımlanan İslami finansal hizmetler endüstrisinin sağlamlığını ve istikrarı sağlamaya ilgi duyan düzenleyici ve denetleyici kuruluşların uluslararası standartlarını belirleyen bir kurumdur. Şeriat ilkelerine uygun yeni uluslararası standartların belirlenmesi ve uyarlanması yoluyla İslami finans endüstrisinin gelişmesini teşvik etmektedir. 2018 yılı Nisan verilerine göre IFSB'nin 75'i düzenleyici ve denetleyici otoriteleri, 8'i uluslararası devlet kuruluşları, 102'si finans kuruluşlarından, profosyönel firmalardan, sanayi kuruluşlarından ve borsalardan oluşan piyasa oyuncuları, olmak üzere toplamda 185 üyesi bulunmaktadır. IFSB kurulduğu günden bu yana İslami finansal hizmetler endüstrisi için 27 standart, kılavuz ve teknik not yayımlamıştır (Islamic Financial Services Board, 2018).

2002 yılında Malaysian Takaful Association (MTA) kurulmuştur. MTA, üyelerinin çıkarlarını desteklemek ve katılım sigortacılığı endüstrisi içinde şirketlerin iç kontrol mekanizmalarının işleyişlerini denetlemek için çalışmaktadır. 2006 yılında MTA kendi yol planını belirlemiş ve katılım sigortacılığının sigortacılık sektöründe 2010 yılına kadar pazar payının %20'lik kısmını almasını amaç edinmiştir. 2008 yılında tüm katılım sigortacılığı şirketleri arasında Inter Takaful Operator Agreement (ITA) imzalanmıştır. ITA'nın temel amacı, acenteler, acente kayıt sistemi ve etik kurallar çerçevesi, yangın ve motor (araç) branşları için tarifelerinin katılım sigortacılığına uygunluğunu, tüm katılım sigortacılığı şirketleri için ortak bir standart haline getirmektir (Malaysia Takaful Association, 2017).

2013 yılında Malezya, yeni finansal hizmetler ve İslami finansal hizmetler yasalarını yürürlüğe soktu. Yeni İslami finansal hizmetler yasasının en dikkat çekici özelliği ise katılım sigortacılığı şirketleriyle ilgili olan kısmıdır. Yeni yasaya göre, mevcut durumda hayat ve hayat dışı ruhsatlarını beraber bulunduran katılım sigortacılığı şirketleri birini tercih etmek zorunda kalmıştır (Ernst & Young, 2017, s. 26).

2.3.2. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı

Bu bölümde, Malezya katılım sigortacılığı sektöründe, baskın olan branş olarak dikkat çeken hayat branşı incelenmiştir.

2.3.2.1. Hayat Katılım Katkı Primi Üretimi

Tablo 16'da Malezya katılım sigortacılığı hayat branşına ait brüt katkı primleri yer almaktadır.

Tablo 16. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Brüt Katkı Primi Üretimi

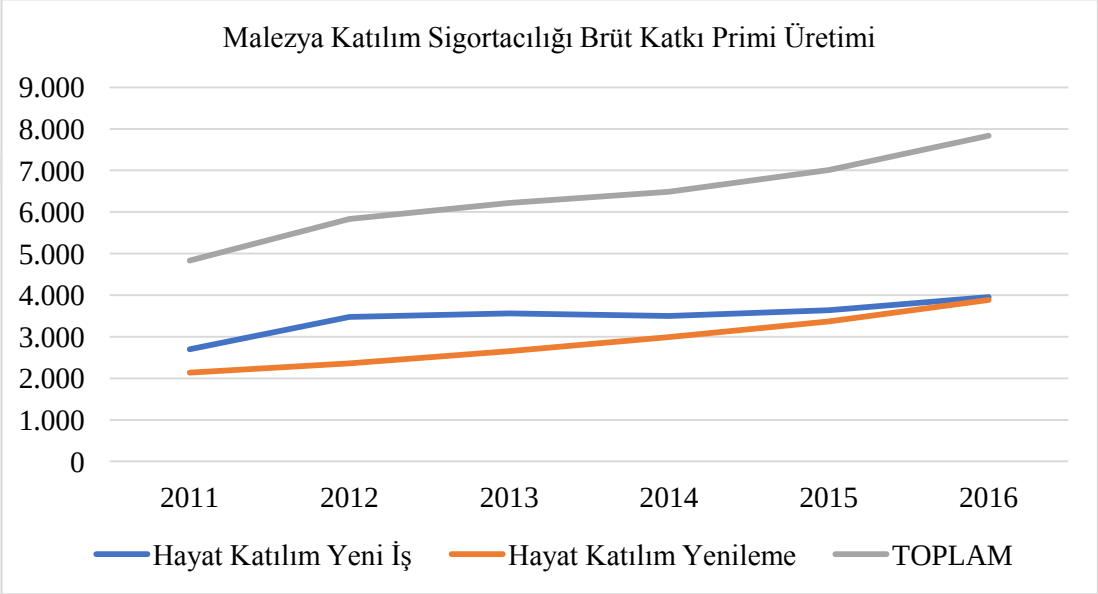
(Milyon Malezya Ringgiti)

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Hayat Katılım Yeni İş	2.695	3.475	3.564	3.500	3.638	3.951
Hayat Katılım Yenileme	2.139	2.357	2.656	2.990	3.370	3.882
TOPLAM	4.834	5.832	6.219	6.491	7.008	7.834

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_publication&pg=en_msb&ac=257&lang=en&uc=2 (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

2011 yılında yeni işlerden kaynaklı 2.695 milyon RM katkı primi üretimi gerçekleşirken, yenilemelerden üretilen 2.139 milyon RM ile beraber değerlendirildiğinde 2011 yılı hayat katılım toplam katkı priminin 4.834 milyon RM ye ulaştığı görülmektedir. 2012 yılında üretilen katkı primi rakamı %29 artarak 3.475 milyon RM'ye ulaşmıştır ve yenilemelerden kaynaklı katkı primi üretiminin de %10 artış göstererek 2.357 milyon RM olduğu, toplam katkı priminin de 5.8632 milyon RM seviyesine çıktığı görülmektedir ve bu da bir önceki yıl toplam katkı prim üretiminin %21 arttığı anlamına gelmektedir ki 2011-2016 döneminin en yüksek artış oranı 2012 yılında yaşanmıştır.

2011 yılında 2.695 milyon RM olan hayat katılım yeni iş kaynaklı brüt katkı primi üretimi, %47 artış göstermiş ve 3.951 milyon RM' ye çıkmıştır. Aynı şekilde hayat katılım yenileme kaynaklı brüt katkı primi de 2011 yılında 2016 yılına gelindiğinde %82 artış ile 3.882 milyon RM olmuştur. Toplam hayat katılım brüt katkı primi olarak değerlendirildiğinde ise 2011 yılında 4.834 milyon RM olan katılım sigortacılığı hayat branşı toplam brüt katkı primi üretimi 2016 yılına gelindiğinde %62 artış oranı göstererek 7.834 milyon RM seviyesine ulaşmıştır.

Şekil 11. Malezya Katılım Sigortacılığı Brüt Katkı Primi Üretimi

*Şekil 11., Tablo 16.'dan yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2014 yılında yeni iş katkı prim üretimi bir önceki yılın yeni iş üretimine oranla -%2 oranında azalış yaşansa da aynı dönemin yenilemelerden kaynaklı üretimin %13 arttığı görülmektedir. 2014 yılı yeniş iş prim üretimi hariç, diğer dönemlerin gerek yeni iş kaynaklı üretiminin gerekse yenileme kaynaklı üretiminin sürekli artış halinde olduğu görülmektedir. 2013-2016 döneminde yenileme kaynaklı katkı prim üretiminde her dönem %13 ile %15 arasında artış yaşandığı söylenebilmektedir.

Tablo 17. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Brüt Katkı Primi Üretimi Ürün Bazında

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Bireysel Hayat Katılım	2.372	2.637	2.538	2.237	2.420	2.468
Grup Hayat Katılım	1.135	1.598	1.859	1.815	1.824	1.978
Toplam Hayat Katılım	3.507	4.235	4.398	4.052	4.243	4.446
Bireysel Yatırım Amaçlı Hayat Katılım	1.327	1.596	1.821	2.438	2.762	3.385
Grup Yatırım Amaçlı Hayat Katılım	0,0	0,0	0,0	0,6	3,1	2,4
Toplam Yatırım Amaçlı Hayat Katılım	1.327	1.596	1.821	2.439	2.765	3.387
Toplam Bireysel Hayat Katılım	3.699	4.234	4.360	4.675	5.181	5.853
Toplam Grup Hayat Katılım	1.135	1.598	1.859	1.816	1.827	1.981
TOPLAM	4.834	5.832	6.219	6.491	7.008	7.834

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_publication&pg=en_msb&ac=257&lang=en&uc=2 (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

*Yeni iş ve yenileme kaynaklı katkı primi üretimleri toplam rakamları kullanılmıştır.

Tablo 17'de Malezya katılım sigortacılığı hayat branşına ait brüt katkı primleri ürün bazında verilmektedir. 2011 yılında 2.372 milyon RM olan bireysel hayat katılım brüt katkı primi üretimi 2012 yılında %11 oranında artış göstermiş ve 2.637 milyon RM olmuştur. Ancak 2013 yılında bir önceki yıla oranla -%4 azalmış bu düşüş -%12 azalış oranıyla 2014 yılında da devam etmiştir. 2015 yılında %8 artış oranı ile 2.420 milyon RM rakamına ulaşmıştır. Grup hayat katılım brüt katkı primleri açısından bakıldığında, 2012 yılındaki %41'lik artış oranı dikkat çekmektedir. 2013 yılında da %16 oranında artış gözlemlense de 2014 ve 2015 yıllarında kayda değer bir artış veya azalış gözlemlenmiştir. Bu iki dönemdeki durgunluk sonrası 2016 yılında %8 artış göstererek 1.978 milyon RM seviyesine ulaşmıştır. Malezya katılım sigortacılığı sektöründe, bireysel hayat katılım brüt katkı prim üretiminin grup hayat katılım brüt katkı prim üretiminden fazla olduğu görülmektedir.

Yatırım amaçlı hayat katılım ürünleri açısından bakıldığında, daha çok bireysel yatırım amaçlı olanının üzerinde durmak gerekiyor çünkü 2011,2012 ve 2013 yıllarında grup yatırım amaçlı hayat katılım üretimi bulunmamaktadır. 2014 ve sonrası için ise kayda değer bir üretim söz konusu değildir. Ancak bireysel yatırım amaçlı hayat katılım brüt prim üretimine bakıldığında, 2011 yılında 1.327 milyon RM katkı primi üretimi söz konusudur. Bir sonraki yıl %20 artış yaşanmış ve 1.596

milyon RM'ye ulaşmıştır. 2014 yılında ise bir önceki yıla oranla %34 artışla birlikte üretim rakamı 2.439 milyon RM'ye ulaşmış ve aynı yıla ait normal hayat katılım katkı primi rakamını geçmiştir. 2015 ve 2016 yıllarında da sırasıyla %13 ve %23 artış yaşanmış ve yatırım amaçlı hayat katılım katkı primi rakamı bu iki dönemde de normal hayat katılım katkı primi üretiminin üstünde yer almıştır.

Katılım normal hayat ve yatırım amaçlı katılım hayat toplamlarına bakıldığında, 2011 yılında 4.834 milyon RM katkı primi üretiminin 3.699 milyon RM'si bireysel geri kalan 1.135 milyon RM'lik kısmın ise grup katılım hayata ait olduğu görülmektedir. 2011- 2016 dönemi topluca incelendiğinde tüm dönemler bireysele ait katkı prim üretimin gruba ait üretiminden çok daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.3.2.2. Hayat Katılım Branşı Sözleşme Sayısı

Tablo 18'de Malezya katılım sigortacılığı hayat branşına ait sözleşme sayıları yer almaktadır.

Tablo 18. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Sözleşme Sayıları

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Bireysel Hayat Katılım	3.588.278	3.590.704	3.720.218	3.532.374	3.546.159	3.450.375
Grup Hayat Katılım	277.231	326.621	363.901	380.638	401.746	404.039
Toplam Hayat Katılım	3.865.509	3.917.325	4.084.119	3.913.012	3.947.905	3.854.414
Bireysel Yatırım Amaçlı Hayat Katılım	636.931	788.477	894.455	1.081.168	1.262.227	1.444.063
Grup Yatırım Amaçlı Hayat Katılım	0	0	0	2	7	12
Toplam Yatırım Amaçlı Hayat Katılım	636.931	788.477	894.455	1.081.170	1.262.234	1.444.075
Bireysel Gelir Amaçlı Hayat Katılım	31.248	30.201	29.328	28.545	27.708	26.788
Grup Gelir Amaçlı Hayat Katılım	0	0	0	0	0	0
Toplam Gelir Amaçlı Hayat Katılım	31.248	30.201	29.328	28.545	27.708	26.788
Toplam Bireysel Hayat Katılım	4.256.457	4.409.382	4.644.001	4.642.087	4.836.094	4.921.226
Toplam Grup Hayat Katılım	277.231	326.621	363.901	380.640	401.753	404.051
TOPLAM	4.533.688	4.736.003	5.007.902	5.022.727	5.237.847	5.325.277

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_publication&pg=en_msb&ac=257&lang=en&uc=2 (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Normal hayat ürünlerine ait sözleşme sayılarına bakıldığında, 3.588.278 adet bireysel hayat katılım ve 277.231 adet grup hayat katılım olmak üzere toplam hayat katılıma ait sözleşme sayısının 3.865.509 olduğu görülmektedir. Takip eden yıllarda bireysel hayat katılıma ait sözleşme sayısında -%5 ile %4 arasında artış ve azalışlar görülmekte iken, grup hayat katılım sözleşme sayısında özellikle 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla %18 ve %11 artış oranı yaşanmış sonraki dönemlerde de artış oranı düşük olsa da grup hayat katılıma ait sözleşme sayılarının sürekli arttığı görülmektedir. Ancak bireysel hayat katılım sözleşme sayılarının grup hayat sözleşme sayılarına oranla çok daha fazla olduğu unutulmamalıdır. Bireysel ve grup hayat katılım sözleşme sayılarının toplamına bakıldığında, 2011-2016 dönemi içerisinde -%4 ile %4 arasında artış ve azalışlar görülmektedir. 2016 yılında bir önceki yıla oranla -%2 azalış ile birlikte 3.854.414 adet sözleşme sayısı bulunmaktadır.

Yatırım amaçlı hayat katılım ürünleri incelendiğinde, bireyselin egemen olduğu bir yapı ile karşılaşılmıştır. 2011, 2012 ve 2013 yıllarında grup yatırım amaçlı sözleşme bulunmazken, 2014 yılında 2, 2015 yılında 7 ve 2016 yılında 12 adet yatırım amaçlı grup hayat katılım sözleşmesi bulunmaktadır. Bireysel yatırım amaçlı hayat katılım sözleşme sayısındaki yıllık artış oranları oldukça yüksektir. 2012 yılında %24, 2013 yılında %13, 2014 yılında %21, 2015 yılında %17 ve 2016 yılında %14 artış oranı sonucunda 2011 yılında 636.931 olan sözleşme sayısı 2016 yılında 1.444.063 seviyesine ulaşmıştır.

Gelir amaçlı hayat katılım sözleşmeleri sadece bireyselden oluşmaktadır. 2011 yılı sözleşme sayısı 31.248'dir. Takip eden yıllarda her sene -%3 azalış yaşanmış ve 2016 yılındaki sözleşme sayısı 26.788'dir.

Katkı primi üretiminde olduğu gibi sözleşme sayılarında da bireyselin gruba karşı üstünlüğü bulunmaktadır.

Hayat katılım, yatırım amaçlı hayat katılım ve gelir amaçlı hayat katılım olmak üzere toplam hayat katılım sözleşme sayılarına bakıldığında, 2011 yılında 4.533.688 olan toplam sözleşme sayısı 2016 yılına gelindiğinde %17 artış ile 5.325.277 seviyesine ulaşmıştır.

2.3.3. Malezya Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı

Bu bölümde, Malezya katılım sigortacılığı sektörü, hayat dışı katılım branşı incelemiştir.

2.3.3.1. Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi

Tablo 19'da hayat dışı katılım sigortacılığı alt branşlar bazında brüt katkı primi üretim rakamları verilmiştir.

Tablo 19. Malezya Hayat Dışı Katılım Branşı Toplam Brüt Prim Üretimi

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Tekne, Havacılık ve Nakliyat Sigortaları	104	80	45	52	43	46	41
İnşaat All-Risk ve Mühendislik Sigortaları	99	50	56	67	52	63	83
Yangın	281	330	384	431	466	505	551
Sağlık Sigortaları ve Ferdi Kaza	137	157	191	225	219	243	277
Araç Sigortaları	878	1.036	1.135	1.294	1.425	1.457	1.516
Sorumluluk Sigortaları	33	26	33	30	34	30	28
İşçi Sigortaları ve İşveren Sorumluluk Sigortası	8	8	10	11	10	8	10
Diğer	60	60	62	60	52	56	53
TOPLAM	1.600	1.747	1.915	2.169	2.300	2.408	2.560

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_publication&pg=en_msb&ac=257&lang=en&uc=2 (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Genel anlamda bakıldığında en fazla katkı primi üretimi olan alt branş araç sigortalarıdır. Araç sigortalarını yangın sigortaları takip etmektedir. 2011 yılında üretilen hayat dışı katılım toplam brüt katkı primi olan 1.600 milyon RM'nin 878 milyon RM'lik kısmını oluşturmaktadır araç sigortaları. 2012 yılında %18'lik artış ile araç sigortaları brüt katkı primi rakamı 1.036 milyon RM'ye çıkmıştır. 2016 yılına kadar araç sigortalarındaki katkı primi artış oranı %10'un altına düşmemiş ancak 2016 yılında artış oranı %2 gerçekleşerek 1.457 milyon RM seviyesini görmüştür.

Yangın sigortalarındaki üretim incelendiğinde, 2011 yılında 281 milyon RM katkı primi üretimi olduğu görülmektedir. Yangın branşına ait katkı primi üretimi 2012 yılında %17, 2013 yılında %16, 2014 yılında %12 artış ile katkı primi 431 milyon RM seviyesine gelmiştir. İzleyen yıllarda da her dönem için %8 artış görülmüş ve

2017 sonunda 551 milyon RM brüt katkı primi rakamına ulaşılmıştır. Toplam hayat dışı brüt katkı primi rakamına bakılacak olursa 2011 yılında 1.600 milyon RM seviyesinden 2017 sonu itibariyle 2.560 milyon RM rakamına ulaşıldığı görülmektedir.

2.3.3.2. Hayat Dışı Katılım Hasar Prim Oranı

Tablo 20, Malezya katılım sigortacılığı hayat dışı alt branşlar bazında hasar prim oranlarını vermektedir.

Tablo 20. Malezya Hayat Dışı Katılım Branşı Hasar Prim Oranı %

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Tekne, Havacılık ve Nakliyat Sigortaları	67,4	20,6	8,9	53,8	75,0	1,7	17,4
İnşaat All-Risk ve Mühendislik Sigortaları	34,0	20,6	36,0	5,3	7,6	75,4	90,0
Yangın	26,6	16,9	23,5	13,8	18,7	11,1	19,5
Sağlık Sigortaları ve Ferdi Kaza	43,3	26,5	32,1	32,2	23,1	24,5	26,0
Araç Sigortaları Toplam	80,3	69,6	63,9	61,3	67,0	63,0	63,6
Sorumluluk Sigortaları	0,8	89,4	109,4	83,4	100,2	58,3	65,5
İşçi Sigortaları ve İşveren Sorumluluk Sigortası	17,5	-8,4	6,8	19,7	-1,9	7,4	3,1
Diğer	88,0	109,8	57,4	-20,1	33,5	25,3	34,2
TOPLAM	67,8	56,9	53,5	47,8	51,9	49,0	51,2

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_publication&pg=en_msb&ac=257&lang=en&uc=2 (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

Tekne, havacılık ve nakliyat sigortaları, özellikle 2011 ve 2015 yılları sırasıyla %67,4'lük ve %75'lik hasar prim oranlarıyla dikkat çekmektedir. 2016 yılında hasar prim oranı %1,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. İnşaat All-Risk ve mühendislik sigortaları branşlarında 2014 ve 2015 yıllarında düşük hasar prim oranları söz konusu iken, 2016 ve 2017 yıllarında sırasıyla %75,4 ve %90 seviyelerine çıkmıştır. Yangın sigortaları branşında 2011-2017 dönemi hasar prim oranları %11,1 ile %26,6 arasında değişkenlik göstermektedir. Bir diğer dikkat çeken alt branş sorumluluk sigortalarıdır. Sorumluluk branşında özellikle 2012, 2013, 2014 ve 2015 yıllarında %83,4 ile %109,4 arasında yüksek hasar prim oranlarıyla karşılaşılmaktadır. Düşük

hasar prim oranları bakımından öne çıkan alt branşlar ise işçi ve işveren sorumluluk sigortalarıdır.

2.3.3.3. Hayat Dışı Katılım Teknik Kar/ Zarar

Tablo 21, Malezya hayat dışı katılım teknik kar/zarar kalemlerini vermektedir.

Tablo 21. Malezya Hayat Dışı Katılım Branşı Teknik Kar/Zarar

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Kazanılmış Prim Geliri	1.090	1.282	1.390	1.467	1.671	1.778	1.864
Net Hasar Ödemeleri	739	730	743	701	868	871	953
Komisyon Ödemeleri	97	157	193	92	105	101	100
Yönetim Giderleri	156	206	247	417	503	553	651
TEKNİK KAR	99	190	207	258	196	253	161

Kaynak: Bank Negera Malaysia (Central Bank of Malaysia), (Çevrimiçi) http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_publication&pg=en_msb&ac=257&lang=en&uc=2 (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

2011 yılı kazanılmış prim gelirine bakıldığında 1.090 milyon RM olduğu görülmektedir. Net hasar ödemeleri, komisyon ödemeleri ve yönetim giderleri düşüldüğünde hayat dışı katılım teknik kar rakamı 99 milyon RM'dir. 2012 yılı teknik kar rakamında bir önceki yıla oranla %92 artış gözlemlenmiştir. Bu artışın nedenlerine bakıldığında, kazanılmış prim gelirinin %18 artarak 1.282 milyon RM' ye ulaşması ve net hasar ödemelerinin 2011 yılına oranla -%1 düşmesi olarak gösterilebilmektedir. 2012 yılı için komisyon ödemeleri ve yönetim giderleri sırasıyla %62 ve %32 artmasına karşılık rakamsal olarak düşük olduklarından dolayı kazanılmış prim gelirindeki artış ve hasar ödemelerindeki azalışa karşı teknik kara etkileri zayıf kalmıştır. 2013 yılında %9 artışla teknik kar 207 milyon RM olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında hasar ve komisyon ödemelerindeki düşüş, teknik karın bir önceki yıla oranla %24 artarak 258 milyon RM'ye ulaşmasına yardımcı olmuştur. 2015 yılı kazanılmış prim gelirindeki %14 artışa rağmen net hasar ödemelerindeki %24 artış teknik karın bir önceki yıla oranla -%24 oranında azalmasına neden olmuştur. 2016 yılında net hasar ödemelerinin 2015 yılına kıyasla değişmemesi ve kazanılmış prim gelirlerindeki artış teknik kara olumlu yansımış ve teknik kar 253 milyon RM seviyesine çıkmıştır. 2017 yılına gelindiğinde kazanılmış prim gelirinin

bir önceki yıla nispeten daha düşük bir artış yaşadığı görülmüştür ancak net hasar ödemeleri %10 artarak 953 milyon RM'ye ulaşmıştır. Bunun yanında yönetim giderlerinde de %18'lik artış yaşanmış ve teknik kar 2016'ya oranla -%37 azalarak 160 milyon RM olarak gerçekleşmiştir.

Malezya katılım ve Körfez İş Birliği Konseyi (KİK) ülkeleri global katılım sigortacılığında öncü ülkelerdir. Bu bölümde daha çok KİK ülkeleri katılım sigortacılığı sektörü üzerinde durulmuş ve Malezya katılım sigortacılığı sektörü ile karşılaştırılmıştır. Türkiye katılım sigortacılığının güncel durumu hakkında bilgi verilmiştir.

2.4 Malezya Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Karşılaştırması

Malezya, global anlamda katılım sigortacılığı sektörünün lokomotifi olarak görülen başlıca ülkelerdendir. Buna rağmen, Malezya sigortacılık sektöründe baskın olan taraf geleneksel sigortacılıktır.

Tablo 22. Malezya Sigorta Şirketleri Sayısı

	2013	**2014**	**2015**	**2016**
Geleneksel Sigorta Şirketi Sayısı	33	33	33	33
Katılım Sigortacılığı Şirketi Sayısı	12	11	11	11

*Tablo 22., Tablo 2. ve Tablo 12.'den yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2013-2016 dönemi verilerine göre, geleneksel sigorta şirketi sayısının katılım sigortacılığı şirketi sayısından yaklaşık 3 kat daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 23. Malezya Sigortacılık Sektörü Acente Sayısı

	2013	**2014**	**2015**	**2016**
Geleneksel Sigortacılık Acente Sayısı				
Hayat	85.617	85.354	85.376	85.494
Hayat Dışı	36.374	37.914	39.220	38.794
TOPLAM	121.991	123.268	124.596	124.288
Katılım Sigortacılığı Acente Sayısı				
Hayat Katılım	58.984	50.529	50.334	49.836
Hayat Dışı Katılım	18.820	13.577	15.053	14.364
TOPLAM	77.804	64.106	65.387	64.200

*Tablo 23., Tablo 3. ve Tablo 12.'den yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Malezya sigortacılık sektörü kapsamında, 2013-2016 dönemi geleneksel sigorta acente sayısı ile katılım sigortacılığı acente sayısı karşılaştırıldığında, geleneksel

sigorta acente sayısının katılım sigortacılığı acente sayısına oranla 2 kat daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 24. Malezya Geleneksel Hayat Branşı ve Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Prim Üretimi

(Milyon Malezya Ringgiti)

	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Hayat Yeni İş Toplam Prim	8.201	8.167	8.949	9.107	9.748
Hayat Yenileme Toplam Prim	23.077	24.820	26.565	28.320	30.471
TOPLAM	31.278	32.987	35.514	37.428	40.218
Hayat Katılım Yeni İş Toplam Prim	3.475	3.564	3.500	3.638	3.951
Hayat Katılım Yenileme Toplam Prim	2.357	2.656	2.990	3.370	3.882
TOPLAM	5.832	6.219	6.491	7.008	7.834

*Tablo 24., Tablo 4. ve Tablo 16.'den yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 24, 2012-2016 dönemi Malezya geleneksel sigortacılık hayat branşı ve katılım sigortacılığı hayat branşı prim üretimi rakamları hakkında bilgi vermektedir. 2016 yılı rakamlarına göre, hayat branşı prim üretimi 40.218 milyon RM iken hayat katılım katkı primi üretimi 7.834 milyon RM'dir.

Tablo 25. Malezya Geleneksel Hayat ve Hayat Katılım Branşı Sözleşme Sayıları

	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Toplam Hayat Branşı Sözleşme Sayısı	13.566.312	13.643.038	13.823.827	13.922.049	14.062.532
Toplam Hayat Katılım Branşı Sözleşme Sayısı	4.736.003	5.007.902	5.022.727	5.237.847	5.325.277

*Tablo 25., Tablo 6. ve Tablo 18.'den yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2012-2016 dönemi verilerine göre, Malezya geleneksel sigortacılık hayat branşı ve katılım sigortacılığı hayat branşı sözleşme sayıları karşılaştırıldığında, yine geleneksel sigortacılığın katılım sigortacılığına baskın olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Malezya Geleneksel Hayat Dışı Branşı ve Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı Prim Üretimi

(Milyon Malezya Ringgiti)

Geleneksel Hayat Dışı Branşı	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Tekne, Havacılık ve Nakliyat Sigortaları	1.479	1.452	1.585	1.632	1.494
İnşaat All-Risk ve Mühendislik Sigortaları	568	601	629	632	631
Yangın	2.410	2.622	2.774	2.944	3.088
Sağlık Sigortaları ve Ferdi Kaza	2.030	2.130	2.255	2.247	2.308
Araç Sigortaları (Trafik ve Kasko)	6.846	7.451	7.862	8.038	8.124
Sorumluluk Sigortaları	465	464	517	528	539
İşçi Sigortaları ve İşveren Sorumluluk Sigortası	205	233	240	232	218
Diğer	691	773	815	837	844
TOPLAM	14.692	15.725	16.678	17.089	17.247
Katılım Hayat Dışı Branşı					
Tekne, Havacılık ve Nakliyat Sigortaları	80	45	52	43	46
İnşaat All-Risk ve Mühendislik Sigortaları	50	56	67	52	63
Yangın	330	384	431	466	505
Sağlık Sigortaları ve Ferdi Kaza	157	191	225	219	243
Araç Sigortaları	1.036	1.135	1.294	1.425	1.457
Sorumluluk Sigortaları	26	33	30	34	30
İşçi Sigortaları ve İşveren Sorumluluk Sigortası	8	10	11	10	8
Diğer	60	62	60	52	56
TOPLAM	1.747	1.915	2.169	2.300	2.408

*Tablo 26., Tablo 9. ve Tablo 19.'dan yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

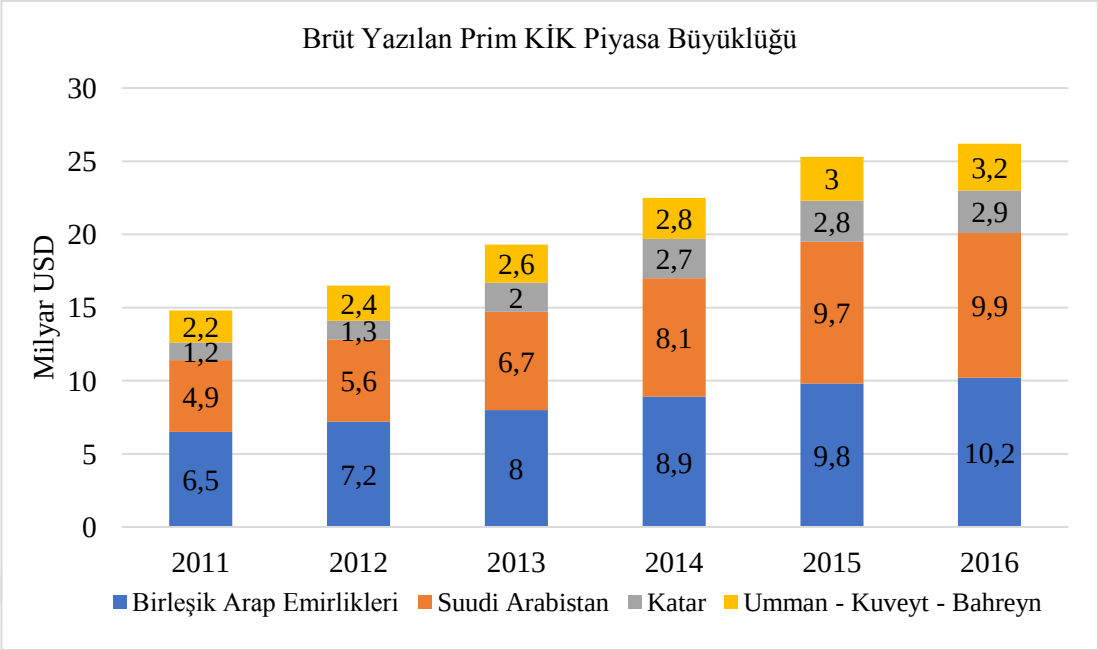
Tablo 26, 2012-2016 dönemi Malezya geleneksel sigortacılık hayat dışı branşı ve katılım sigortacılığı hayat dışı branşı prim üretimi rakamlarını vermektedir. Malezya katılım sigortacılığı sektöründe baskın tarafın hayat katılım branşı olduğu daha önce belirtilmiştir. Genel anlamda bakıldığında, Malezya katılım sigortacılığı sektörünün, geleneksel sigortacılık seviyesini yakalayamadığı görülmektedir. Branş bazında değerlendirildiğinde ise, hayat katılım branşına oranla hayat dışı katılım sigortacılığının geleneksel hayat dışı branşına göre çok daha geride olduğu görülmektedir.

2.5. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Geleneksel Sigortacılığa Bakış

Körfez İş Birliği Konseyi ülkeleri sırasıyla Suudi Arabistan, Katar, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Kuveyt'ten oluşmaktadır. Körfez İş birliği Konseyi kısaca (KİK) olarak adlandırılan bu oluşum bölgesel yardımlaşma amacı taşımaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2018).

KİK üyesi ülkelerdeki sigorta sektörü yavaşlayan ekonomiye karşı dayanıklılık göstermiştir. Sektörü güçlendiren faktörler arasında özellikle KİK üyeleri arasında sigortacılık alanındaki büyük piyasalar Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Suudi Arabistan'da zorunlu sağlık sigortasının ve risk tabanlı fiyatlarının etkisinden söz edilebilmektedir. Düzenleyiciler, sigorta sektörünün küresel anlamda rekabet gücünü iyileştirmek için sıkı ve etkili kurallar koymaktadırlar. Sonuç olarak penetrasyon oranları düşük olsa da KİK sigorta sektörü geleneksel ve katılım sigortacılığı alanlarında faaliyet gösteren şirketlere fırsatlar vermektedirler (Alpen Capital, 2018, s. 10).

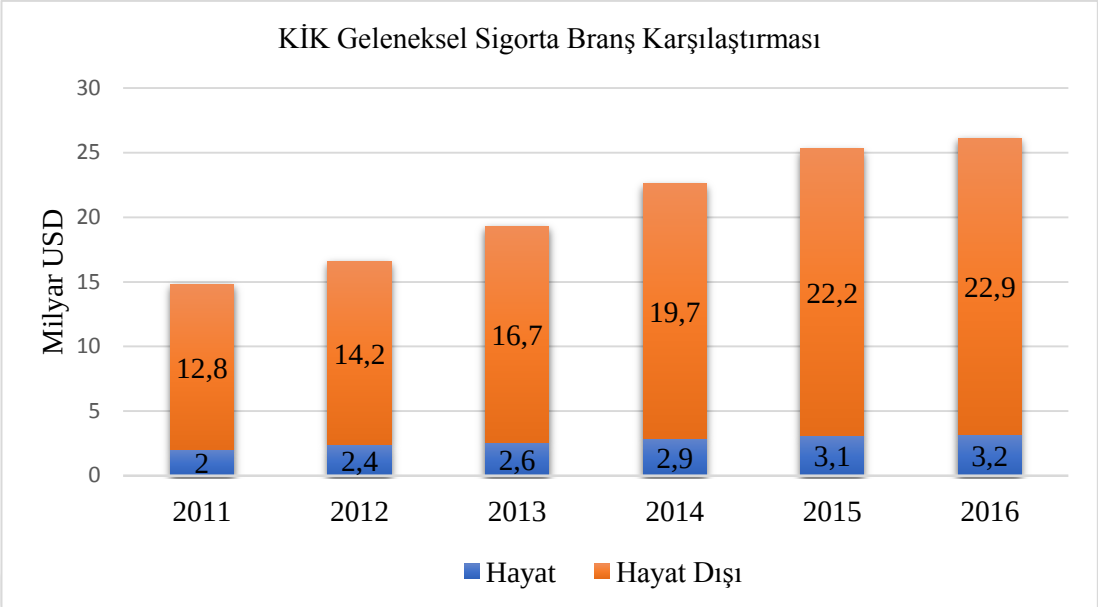
KİK sigorta sektöründe 2011 yılında 14,8 milyar dolar olan brüt yazılan prim rakamı 2016 yılına gelindiğinde %12,1 büyüme oranı gerçekleştirerek 26,2 milyar dolara ulaşmıştır. Yükselen nüfus, inşaat sektöründeki büyüme, zorunlu sigorta branşları (özellikle medikal ve motor sigortaları) ve mevzuattaki iyileştirmeler büyümenin en önemli unsurları olmuştur. Petrol fiyatlarındaki düzelme ve ardından petrol bazlı daralan ekonomiler brüt yazılan primlerin büyümesini yavaşlatsa da bu kısa süreli olmuştur. KİK ülkeleri arasında sigortacılık alanında en büyük iki pazara sahip BAE ve Suudi Arabistan 2016 yılı itibariyle konumlarını korumuşlardır. 2016 yılında KİK üye ülkelerindeki yazılan brüt primlerin toplam rakamı dikkate alındığında, bu rakamın %39,1'lik kısmı BAE'ye ait iken, %38'lik kısmı Suudi Arabistan'a aittir (Alpen Capital, 2018, s. 11).

Şekil 12. Brüt Yazılan Prim Bakımından KİK Ülkeleri Sigorta Piyasası Büyüklüğü

Kaynak: Alpen Capital, ‘‘GCC Insurance Industry’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.10.

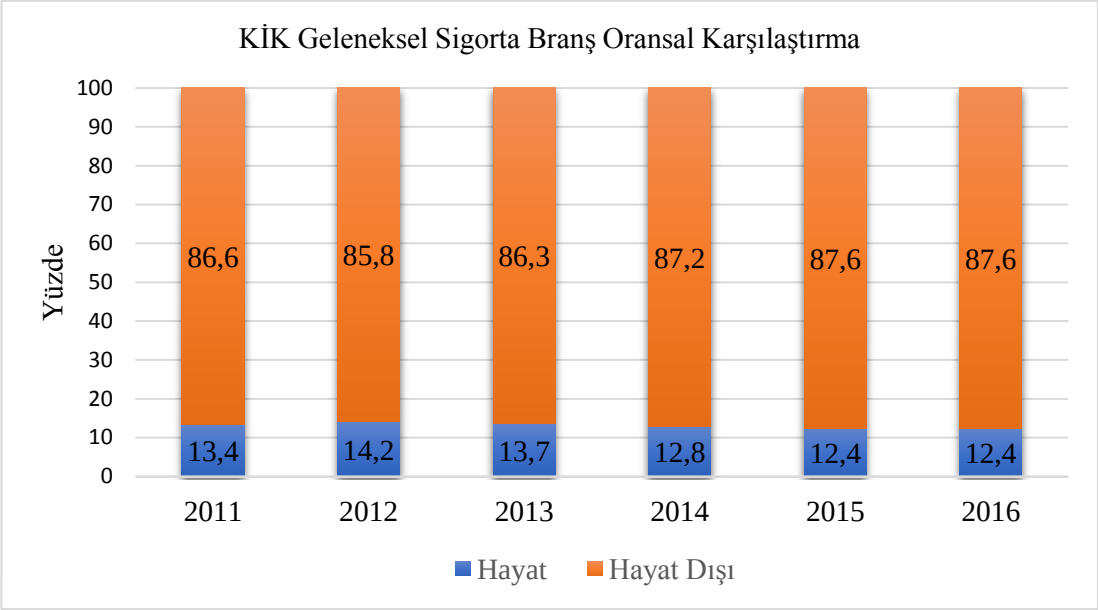
Hayat sigortası, KİK ülkeleri toplam sigorta piyasası içerisinde, global yapıdan farklı olarak, küçük bir paya sahiptir. Bunun nedeni KİK devletlerinin vatandaşlarına sunduğu cömert refah planlarıdır. Ayrıca mortalite temelli sigorta ürünlerindeki düşük farkındalık ve kültürel şartlar talebi olumsuz yönde etkilemektedir (Alpen Capital, 2018, s. 11).

Şekil 13. KİK Ülkeleri Geleneksel Sigorta Branş Karşılaştırması

Kaynak: Alpen Capital, ''GCC Insurance Industry'', 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.11.

KİK ülkeleri geleneksel sigortacılık piyasasında öne çıkan branşlar trafik, sağlık, konut ve yangındır. Şekil 13 ve Şekil 14'te görüldüğü üzere, hayat dışı branş toplam brüt yazılan prim rakamı 2016 yılında 22,9 milyar dolardır ve bu rakam toplam yazılan primlerin %87,6'sını oluşturmaktadır. Yazılan toplam prim 2011- 2016 döneminde %12,4 büyüme göstermiştir. Bu büyümede hayat dışı prim üretiminin %70'inden fazlasını oluşturan sağlık ve trafik branşlarının etkisi vardır. 2017 yılı itibariyle, trafik sigortası tüm KİK ülkelerinde zorunlu iken, sağlık sigortası yalnızca Suudi Arabistan'da ve BAE'nin bazı büyük emirliklerinde zorunludur. Umman zorunlu sağlık sigortası uygulamasını aşamalı olarak gerçekleştirme sürecinde olup, diğer KİK ülkelerinin de yakın zamanda zorunlu sağlık sigortası uygulamasına geçişi tahmin edilmektedir (Alpen Capital, 2018, s. 11).

Şekil 14. KİK Ülkeleri Geleneksel Sigorta Branş Oransal Karşılaştırma

Kaynak: Alpen Capital, ''GCC Insurance Industry'', 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.11.

Şekil 14'te görüldüğü üzere, hayat branşının hayat dışı branşa oranı oldukça düşüktür. 2011 yılında hayat branşı yazılan primin toplam yazılan prime oranı sadece 13,4 tür. 2012 yılına gelindiğinde oran %14,2'ye çıkmış olsa da devam eden yıllarda sürekli düşüş yaşanmıştır. Burada hayat dışı branştaki büyümenin de etkisi vardır şöyle ki Şekil 15'te verilen bilgiler doğrultusunda, hayat branşı yazılan prim açısından 2011- 2016 dönemi için %10,4 büyüme sağlasa da hayat dışı branşındaki büyüme karşısında oransal olarak düşüş yaşanmıştır.

Hayat branşı ürünleri daha çok KİK ülkelerinde yaşayan gurbetçiler tarafından tercih edilmektedir. Hayat branşı yazılan prim açısından 2011-2016 dönemi için en hızlı büyüyen pazar %13,9 büyüme oranı ile Birleşik Arap Emirlikleri'dir, aynı zamanda hayat branşı yazılan primlerin %75,6'sına sahip olan en büyük pazardır (Alpen Capital, 2018, s. 11).

2.5.1. Kuveyt Sigorta Sektörü

Yabancı sigorta şirketleri 1949 yılından bu yana Kuveyt'de faaliyet göstermektedirler. Bu şirketlerden ilki Lübnan merkezli Arabia Insurance Company'dir. İlk milli sigorta şirketi olan Kuwait Insurance Company 1960 yılında kurulmuştur. 70'li yıllarda ise ilk reasürans şirketi olan Kuwait Reinsurance Company faaliyet göstermeye başlamıştır. Katılım sigortacılığı alanında ise, kurulan ilk şirket Wethaq Takaful Company 2000 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Sigorta sektörü Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bünyesindeki Sigortacılık departmanı tarafından denetlenmektedir (Alshammri, Alhabshi, & Saiti, 2018, s. 3).

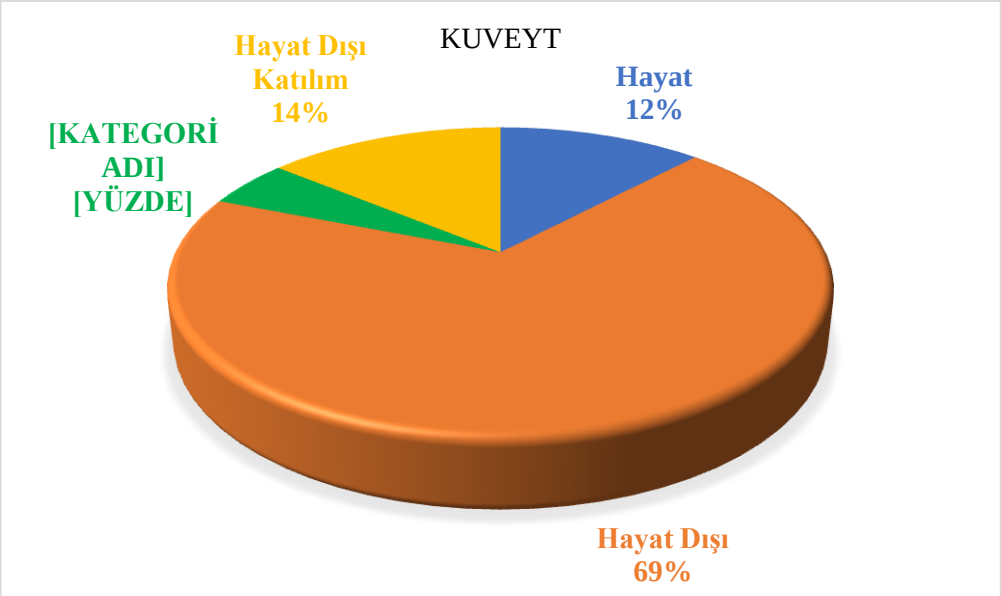
Tablo 27. Kuveyt Makro-Ekonomik Göstergeler

Kuveyt				
Gösterge	Birim	2016	2017T*	2021T*
Kişi Başı Milli Gelir	USD	26.244,80	27.236,70	31.516,60
Nüfus	Milyon	4,2	4,3	4,8
Enflasyon Oranı	%	3,5	2,5	2,7
Sigorta Penetrasyon Oranı	%	1	1	1,1
Sigorta Yoğunluk Oranı	USD	263,90	273,40	353,90

Kaynak: 'Alpen Capital, ''GCC Insurance Industry'', 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.67.

*T: Tahmini

Uluslararası Para Fonu'na (IMF) göre Kuveyt'in nüfusu 2016 ve 2021 yılları döneminde yıllık bileşik büyüme oranı %2,8 olarak öngörülmektedir. Hızlı kentleşme ile birlikte büyüyen bir tüketici tabanı ve yüksek kişi başına düşen milli gelir konut, otomobil ve sağlık hizmetleri talebini arttırması beklenmektedir. Bu durum sigorta sektörü için verimli bir ortam hazırlayacaktır (Alpen Capital, 2018, s. 67).

Şekil 15. Kuveyt Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.26.

Brüt yazılan katkı payı esasına göre, 2015 yılı baz alınarak hazırlanan rapor doğrultusunda, Katılım sigortacılığı, Kuveyt’te toplam sigorta pazarının %19’unu oluşturmaktadır. Katılım sigortacılığı branş dağılımı, geleneksel sigortacılık branş dağılımında olduğu gibi hayat dışı ağırlıklıdır. %19’luk Katılım Sigortacılığı pazarının %14’ünü hayat dışı katılım branşı oluşturmaktadır.

2.5.2. Bahreyn Sigorta Sektörü

1950 yılında Norwich Union Company ülkede ilk ofisini açmıştır.1955 yılına gelindiğinde taksi sürücülerinin üçüncü şahıs sorumluluk sigortası temini amacıyla bir çeşit kooperatif kurulmuştur ve günümüzde bu fon taşıt sigortası fonunu oluşturmuştur. 1969 yılında ilk milli, halka açık şirket olan Bahrain Insurance Company kurulmuştur. 1989 yılında ise ilk İslami sigorta şirketi olan Bahrain Islamic Insurance Company ile birlikte katılım sigortacılığı faaliyetlerine başlanmıştır. Bahreyn sigorta sektörü 2002 yılından itibaren Bahreyn Merkez Bankası kontrolü altına girmiştir (Alshammri, Alhabshi, & Saiti, 2018, s. 4).

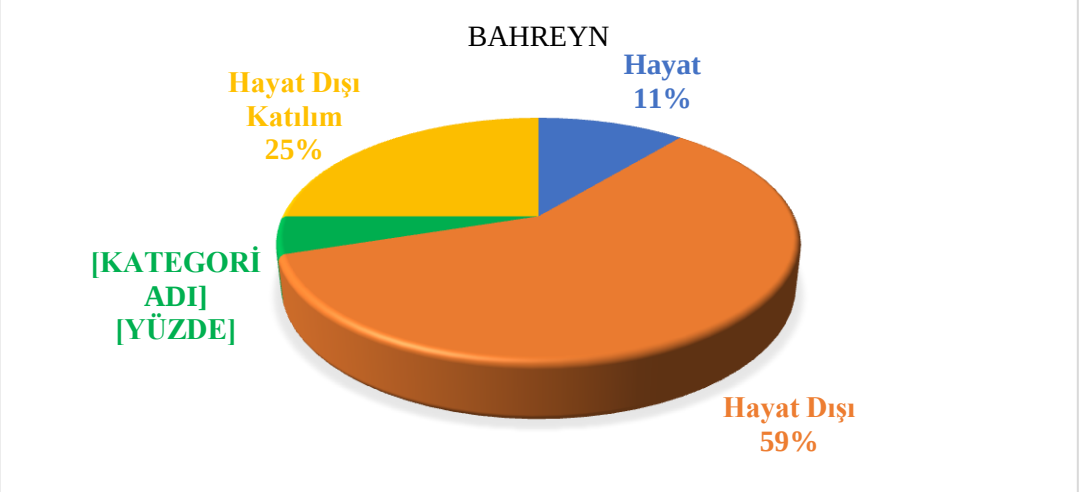
Tablo 28. Bahreyn Makro-Ekonomik Göstergeler

Bahreyn				
Gösterge	Birim	2016	2017T	2021T
Kişi Başı Milli Gelir	USD	24.146,20	25.169,60	27.096,50
Nüfus	Milyon	1,3	1,3	1,5
Enflasyon Oranı	%	2,8	0,9	1,5
Sigorta Penetrasyon Oranı	%	2,3	2,3	2,7
Sigorta Yoğunluk Oranı	USD	561,00	581,10	721,60

Kaynak: Alpen Capital, ''GCC Insurance Industry'', 2017, (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.68.

*T: Tahmini

Bahreyn'in nüfus ve kişi başı milli gelir (KBMG) artış oranları 2016-2021 dönemi için IMF tarafından sırasıyla, ortalama %2 ve %2,3 olarak tahmin edilmektedir. Büyümesi beklenen tüketici tabanı ve harcanabilir gelirde öngörülen artış sigorta ürünleri tüketimine olumlu yansıması, satışları artırması muhtemeldir. 2016 yılında Bahreyn sigorta pazarının %22'sini temsil eden Katılım Sigortacılığının önümüzdeki yıllarda da büyümesi beklenmektedir. Bu büyümenin temel nedenleri olarak Katılım Sigortacılığı alanındaki farkındalığın artması ve yatırım amaçlı Katılım Sigortacılığı ürünlerine olan talebin artması olarak sayılmaktadır. Mevzuat anlamında muhtemel geliştirmelerin Katılım Sigortacılığının pazardaki payını daha da artırmasını sağlaması beklenmektedir (Alpen Capital, 2018, s. 68).

Şekil 16. Bahreyn Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.26.

Brüt yazılan katkı payı esasına göre, 2015 yılı baz alınarak hazırlanan rapor doğrultusunda, Bahreyn katılım sigortacılığının sigorta pazarındaki payı %25'i hayat dışı katılım, %5'i de hayat katılım olmak üzere toplamda %30'luk paya sahiptir.

2.5.3. Suudi Arabistan Sigorta Sektörü

Suudi Arabistan'daki ilk sigortacılık faaliyetleri 1950'li yıllarda Cidde'de görülmeye başlanmıştır. 1974 yılına kadar Suudi Arabistan'da sigortacılık faaliyetleri yabancı firmalar tarafından yapılmıştır. 1977 yılında yapılan fetva sonrası Suudi Arabistan'da sigortacılık faaliyetleri sınırlandırılmış ve bazı kısıtlamalar getirilmiştir, bu da sigortacılık alanında İslami sigortacılığın kapılarını açmıştır. 2005 yılında Suudi Arabistan Para Kurumu (SAMA) tüm sigortacılık faaliyetlerinin tamamıyla kooperatif sigortacılığına geçiş sürecini başlatmıştır. Günümüzde Suudi Arabistan, sigortacılık faaliyetlerinin tümünü Suudi Kooperatif modeli şeklinde uygulayan tek ülkedir (Alshammri, Alhabshi, & Saiti, 2018, s. 5).

Tablo 29. Suudi Arabistan Makro-Ekonomik Göstergeler

Suudi Arabistan				
Gösterge	Birim	2016	2017T	2021T
Kişi Başı Milli Gelir	USD	20.365,00	20.957,20	22.636,70
Nüfus	Milyon	31,7	32,4	35
Enflasyon Oranı	%	3,5	-0,2	2,1
Sigorta Penetrasyon Oranı	%	1,5	1,4	2,1
Sigorta Yoğunluk Oranı	USD	313,00	303,00	466,60

Kaynak: 'Alpen Capital, ''GCC Insurance Industry'', 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.64.

*T: Tahmini

Suudi Arabistan'da sigorta yoğunluk oranına bakıldığında, kişi başına düşen sigorta harcaması sadece 313 Amerikan Doları'dır ki bu Dünya ortalamasının yarısı kadardır. Suudi Arabistan'da sigorta ile ilişkisi olmayan ya da sigorta harcaması yapmayan büyük bir topluluğun varlığından bahsedebiliriz. Ayrıca hızlı kentleşme ile birlikte, teknoloji meraklısı gençlerin, çalışan kadınların ve göçmenlerin artan

oranı, geleneksel ve katılım sigortacılığı alanlarında büyümek için sigorta şirketlerine muazzam bir fırsat sunmaktadır (Alpen Capital, 2018, s. 64).

2.5.4. Birleşik Arap Emirlikleri Sigorta Sektörü

Birleşik Arap Emirlikleri'nde sigortacılık faaliyetleri 1959 yılında Hindistan merkezli şirketler aracılığı ile başlamıştır. 1984 yılında sigortacılık faaliyetlerinin düzenlenmesi için bir komite oluşturulmuştur. 2007 yılında Birleşik Arap Emirlikleri'nde sigortacılık sektörünü düzenleme ve denetleme yetkisi verilen Insurance Authority adlı kurum faaliyetlerine devam etmektedir. Insurance Authority bağımsız bir kurum olma özelliğini taşımaktadır (Alshammri, Alhabshi, & Saiti, 2018, s. 6).

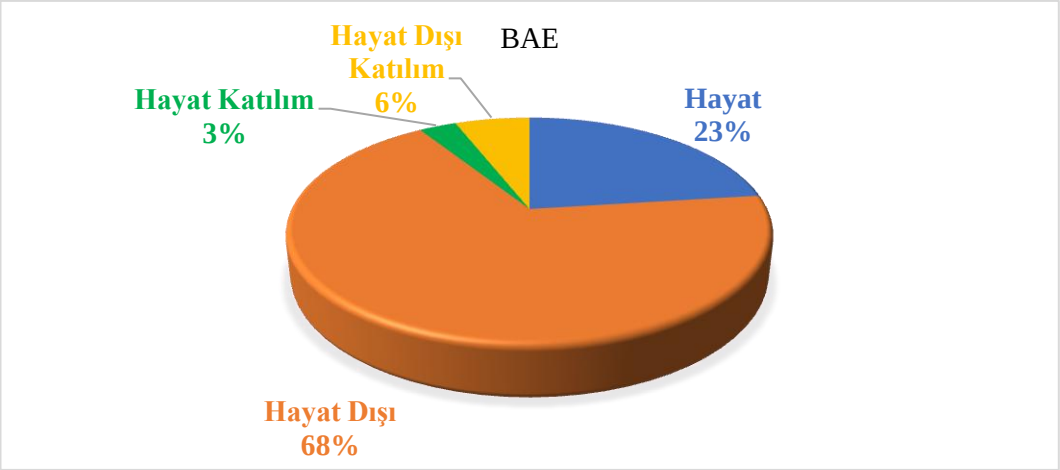
Tablo 30. Birleşik Arap Emirlikleri Makro-Ekonomik Göstergeler

Birleşik Arap Emirlikleri				
Gösterge	Birim	2016	2017T	2021T
Kişi Başı Milli Gelir	USD	35.383,00	37.346,00	41.182,10
Nüfus	Milyon	9,9	10,1	11,4
Enflasyon Oranı	%	1,8	2,1	2,3
Sigorta Penetrasyon Oranı	%	2,9	2,9	3,9
Sigorta Yoğunluk Oranı	USD	1.038,70	1.087,60	1.589,00

Kaynak: Alpen Capital, ''GCC Insurance Industry'', 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.63.

*T: Tahmini

Büyüyen nüfus ve yüksek kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) araç, konut ve sağlık hizmetlerine olan talebi artırmaktadır. Bu talep söz konusu alanlardaki sigorta ihtiyacını da olumlu yönde etkilemektedir. IMF, 2016 ve 2021 dönemi için, nüfusun yıllık büyüme oranını %3 ve yıllık kişi başına düşen GSYİH artış oranını %3,1 olarak öngörmektedir (Alpen Capital, 2018, s. 63).

Şekil 17. BAE Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.26.

Brüt yazılan katkı payı esasına göre, 2015 yılı baz alınarak hazırlanan rapor doğrultusunda Birleşik Arap Emirlikleri’nin sigortacılık faaliyetlerinin içerisinde katılım sigortacılığının payına düşen oran sadece %9’dur. Bu oranın %3’lük kısmı hayat katılıma ait iken, geri kalan %6’lık kısım hayat dışı katılıma aittir.

2.5.5. Katar Sigorta Sektörü

1962 yılında American Life Insurance Company Katar’da sigortacılık faaliyetlerine başlamıştır. 1964 yılında ilk milli sigorta şirketi olan Qatar Insurance Company kurulmuştur. Katar sigortacılık faaliyetleri 2012 yılı itibariyle Katar Merkez Bankası tarafından denetlenmektedir (Alshammri, Alhabshi, & Saiti, 2018, s. 7).

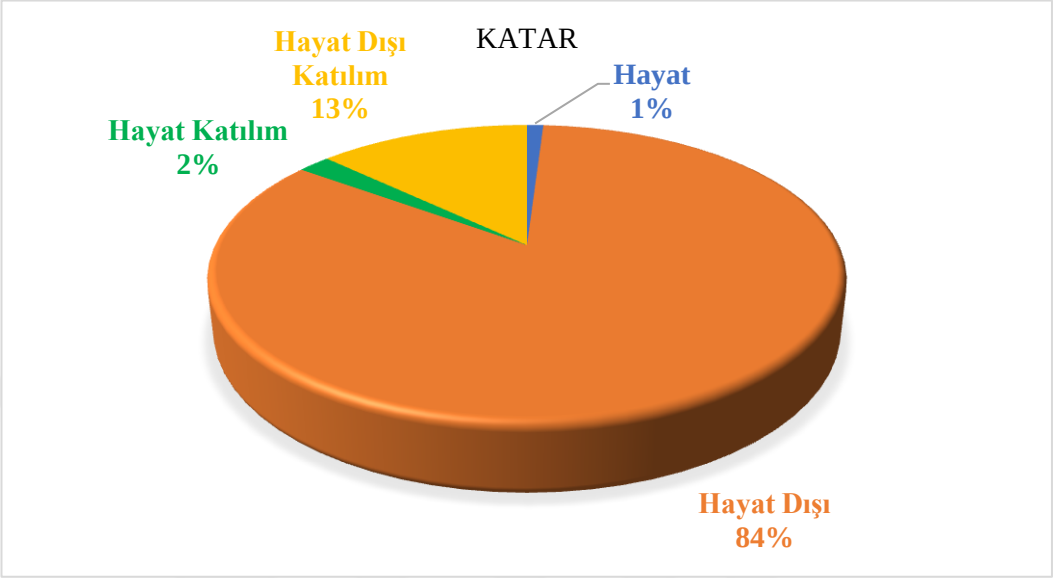
Tablo 31. Katar Makro-Ekonomik Göstergeler

Katar				
Gösterge	Birim	2016	2017T	2021T
Kişi Başı Milli Gelir	USD	59.513,90	60.811,90	77.311,20
Nüfus	Milyon	2,6	2,7	2,8
Enflasyon Oranı	%	2,7	0,9	2,3
Sigorta Penetrasyon Oranı	%	1,9	1,9	2,1
Sigorta Yoğunluk Oranı	USD	1.121,50	1.146,00	1.628,10

Kaynak: Alpen Capital, ‘‘GCC Insurance Industry’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.65.

*T: Tahmini

2011-2016 yılları arasında nüfusu hızla artış gösteren Katar'da 2016-2021 yılları beklentisi, büyüyen genç nüfusun ve göçmenlerin işgücüne katılımı ile birlikte sigorta ürünlerine olan talebi artıracağıdır (Alpen Capital, 2018, s. 65).

Şekil 18. Katar Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.26.

Brüt yazılan katkı payı esasına göre, 2015 yılı baz alınarak hazırlanan rapor doğrultusunda, Katar'da katılım sigortacılığının toplam sigorta pazarındaki payı, %2'si hayat katılıma, %13'ü hayat dışı katılıma ait olmak üzere toplamda %15'dir. Geleneksel sigortacılık diğer KİK ülkelerinde olduğu gibi daha büyük paya sahip olmakla birlikte, hayat branşına ait pay sadece %1'dir.

2.5.6. Umman Sigorta Sektörü

1971 yılında American Life Insurance Company ve 1972 yılında Sun Alliance Umman'da sigortacılık faaliyetlerine başlamıştır. 1985 yılında ilk milli sigorta şirketi olan Al-Ahlia Insurance Company kurulmuştur. Sigortacılık faaliyetlerinin denetimi, 2004 yılından itibaren Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'ndan Sermaye Piyasası Kurumu'na geçmiştir. 2009 yılında ilk milli reasürans şirketi Oman Reinsurance kurulmuş ve faaliyete geçmiştir. 2013 yılında ilk Katılım Sigortacılığı şirketi olan Al-Medina faaliyete başlamıştır (Alshammri, Alhabshi, & Saiti, 2018, s. 8).

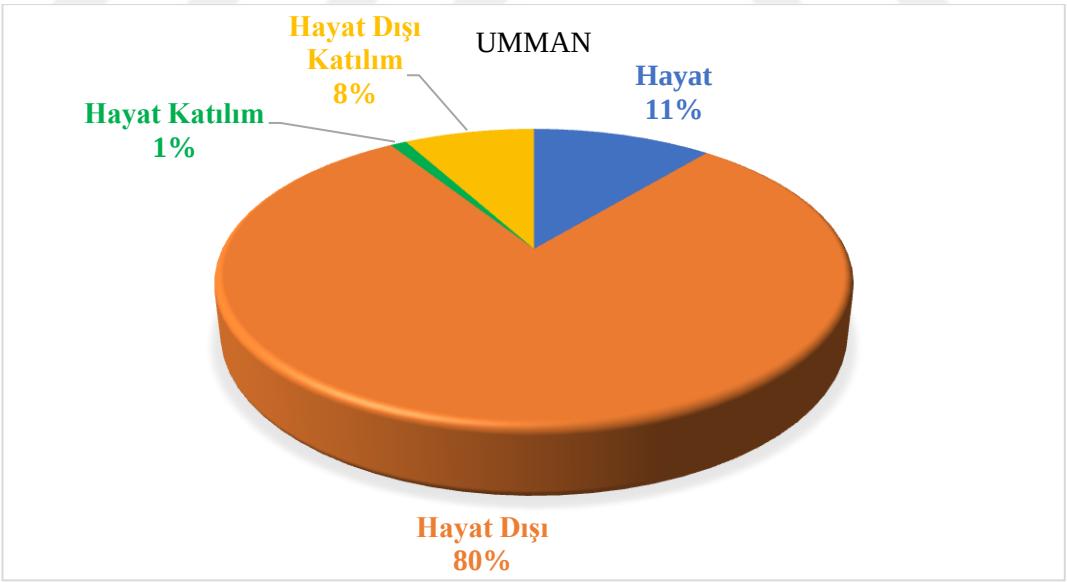
Tablo 32. Umman Makro-Ekonomik Göstergeler

Umman				
Gösterge	Birim	2016	2017T	2021T
Kişi Başı Milli Gelir	USD	16.535,10	17.406,00	18.826,40
Nüfus	Milyon	4	4,1	4,7
Enflasyon Oranı	%	1,1	3,2	3,2
Sigorta Penetrasyon Oranı	%	1,8	1,7	2,4
Sigorta Yoğunluk Oranı	USD	298,30	295,30	453,10

Kaynak: Alpen Capital, ‘‘GCC Insurance Industry’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf (Erişim Tarihi:25.02.2018), s.66.

*T: Tahmini

IMF’ye göre KİK bölgesindeki ülkeler arasında, 2016-2021 yılları arasında nüfus artış oranının en hızlı olacağı tahmin edilen ülke olan Umman’ın nüfusunda beklenen yıllık bileşik büyüme oranı %3,1 olarak öngörülmektedir. Diğer KİK ülkelerinde olduğu gibi hızlı kentleşme ve artan nüfus ile birlikte sigorta ürünlerine olan talebi artırması beklenmektedir (Alpen Capital, 2018, s. 66).

Şekil 19. Umman Geleneksel Sigortacılık ve Katılım Sigortacılığı Dağılım Oranları

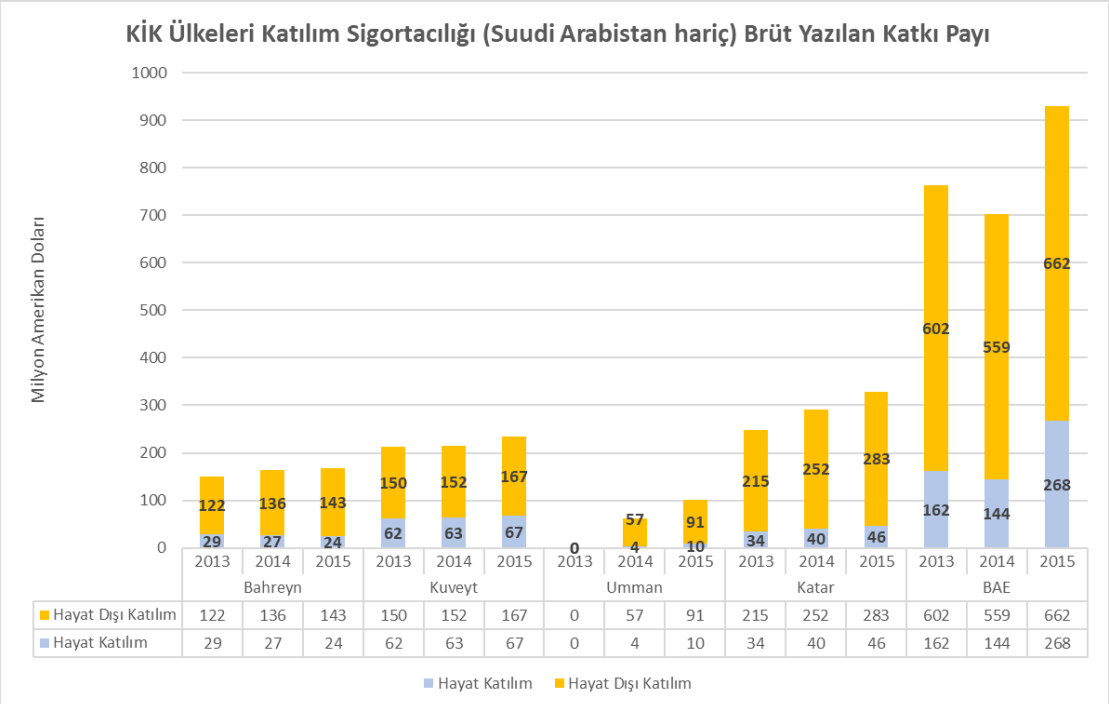
Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.26.

Brüt yazılan katkı payı esasına göre, 2015 yılı baz alınarak hazırlanan rapor doğrultusunda, Umman sigortacılık faaliyetlerinin içerisinde katılım sigortacılığına düşen pay %9 olmakla birlikte, bunun %8'i hayat dışı katılım, %1'i hayat katılım branşına aittir.

2.6. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Katılım Sigortacılığı Sektörü

Körfez İş Birliği Konseyi ülkeleri de katılım sigortacılığı sektöründe Malezya gibi gelişim göstermişleridir.

Körfez İş Birliği Konseyi ülkeleri katılım sigortacılığı brüt katkı primi üretimi incelemesinde Suudi Arabistan ayrı tutulmuştur.

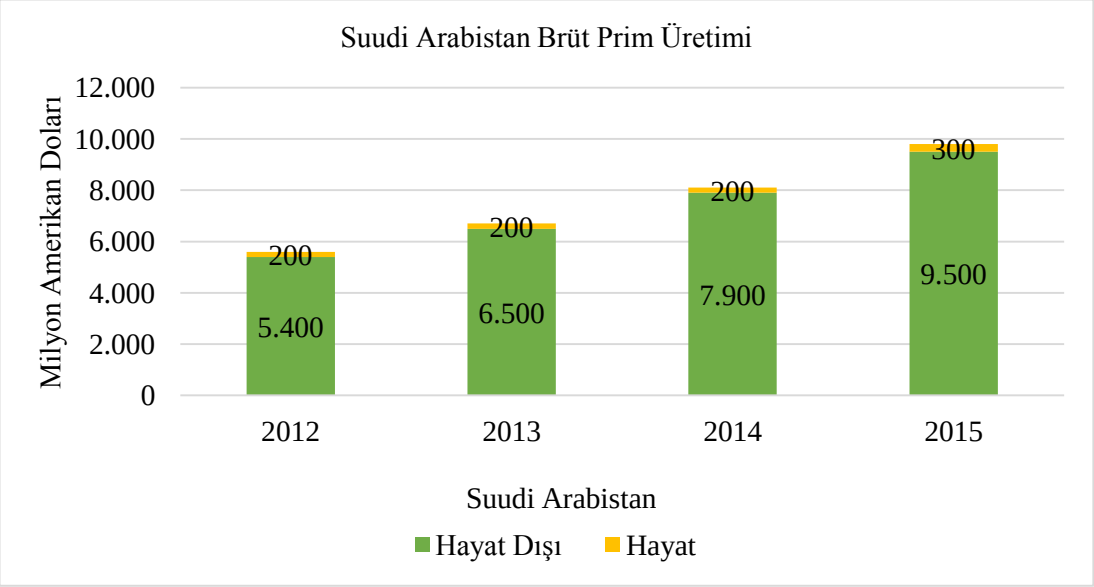

Şekil 20. KİK Ülkeleri Katılım Sigortacılığı (Suudi Arabistan hariç) Brüt Yazılan Katkı Payı

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:02.04.2018), s.27.

Şekil 20'de görüldüğü üzere, brüt yazılan katkı payı açısından Birleşik Arap Emirlikleri en büyük Pazar konumundadır. (Suudi Arabistan hariç tutulmuştur.) Söz konusu şekilde yer alan tüm ülkelerde, toplam katkı payları açısından, 2015 yılında

%3 ile %32 oranları arasında pozitif büyüme görülmüştür. Birleşik Arap Emirlikleri en yüksek oranda büyüme kaydeden ülke konumunda iken, en düşük oranlı büyüme Bahreyn'de görülmüştür. 2015 yılı içerisinde Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki bu yüksek büyüme oranının nedeni Dubai'deki zorunlu sağlık sigortasıdır. KİK üyesi ülkelerin birçoğunda sağlık sigortası hayat katılım veya hayat dışı katılım branşları altında gösterilebilmektedir. Sağlık sigortasının hayat branşı altında gösterildiği durumlarda, sağlık sigortası hariç tutulacak olursa, hayat katılım branşı büyüklüğü anlamsız hale gelmektedir. (2015 yılı yazılan brüt katkı primi oranının pazardaki payı %3 şeklindedir.) Benzer şekilde KİK üyesi ülkelerdeki hayat dışı katılım sigortacılığında, ağırlıklı olarak trafik ve sağlık gibi zorunlu sigortaların etkisi altındadır (Milliman, 2018, s. 26).

Şekil 21. Suudi Arabistan Katılım Sigortacılığı Brüt Yazılan Katkı Payı

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:02.04.2018), s.29.

Suudi Arabistan'da sigortacılık hayat dışı ağırlıklıdır. 2015 yılı verilerine göre hayat branşına ait primlerin toplam prim üretimine oranı sadece %3'dür. Suudi Arabistan katılım sigortacılığı iki yönüyle eşsizdir. Bunlardan biri, ülkedeki sigortacılık faaliyetlerinin tümü şeriat uyumludur ve yasalaştırılmıştır. Bu nedenle çalışmada

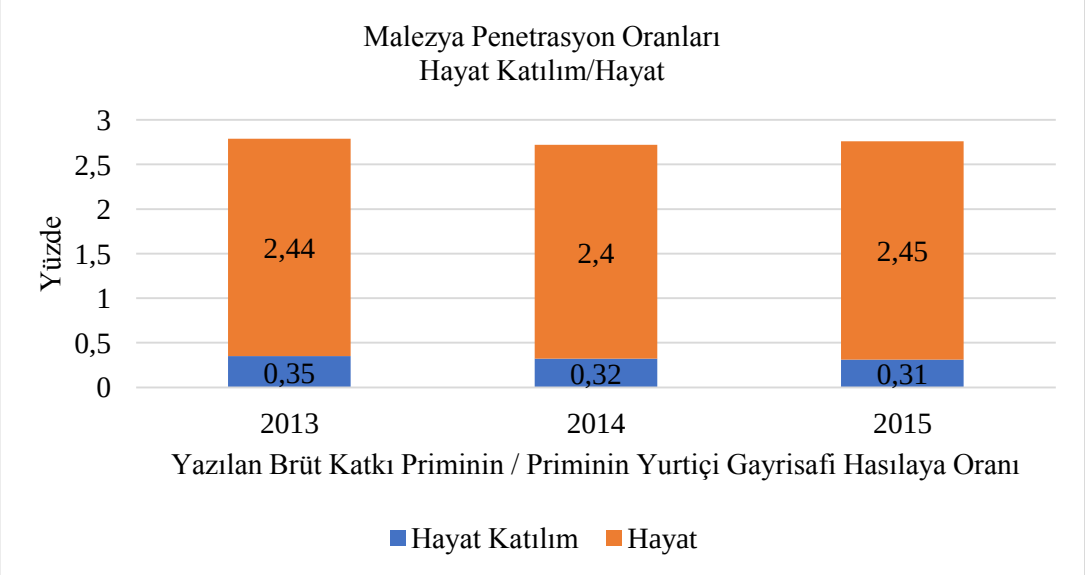
Suudi Arabistan sigortacılık piyasası katılım sigortacılığı kapsamında değerlendirilmiştir. Suudi Arabistan sigortacılık piyasasının diğer önemli özelliği ise şeriat uyumlu piyasa açısından Dünya'daki en büyük pazardır, 2015 yılında yazılan brüt prim tutarı 9,5 milyar Amerikan Dolarıdır. 2015 yılı verilerine göre Suudi Arabistan'da 34 sigorta şirketi faaliyet göstermektedir (Milliman, 2018, s. 28).

2.7. Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Penetrasyon Oranları Karşılaştırması

Sigortacılık penetrasyon oranı, herhangi bir ülkenin sigortacılık sektörünün gelişmişlik düzeyinin ölçülmesinde kullanılır. Milliman Global Takaful Report 2017 isimli raporda oranlar hayat katılım, hayat, hayat dışı katılım ve hayat dışı branşlarda ayrı ayrı kullanılmıştır. Penetrasyon oranı geleneksel sigorta için yazılan brüt prim, katılım sigortacılığı için yazılan brüt katkı priminin söz konusu ülkenin gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı şeklinde tanımlanmıştır.

2.7.1. Malezya Penetrasyon Oranları

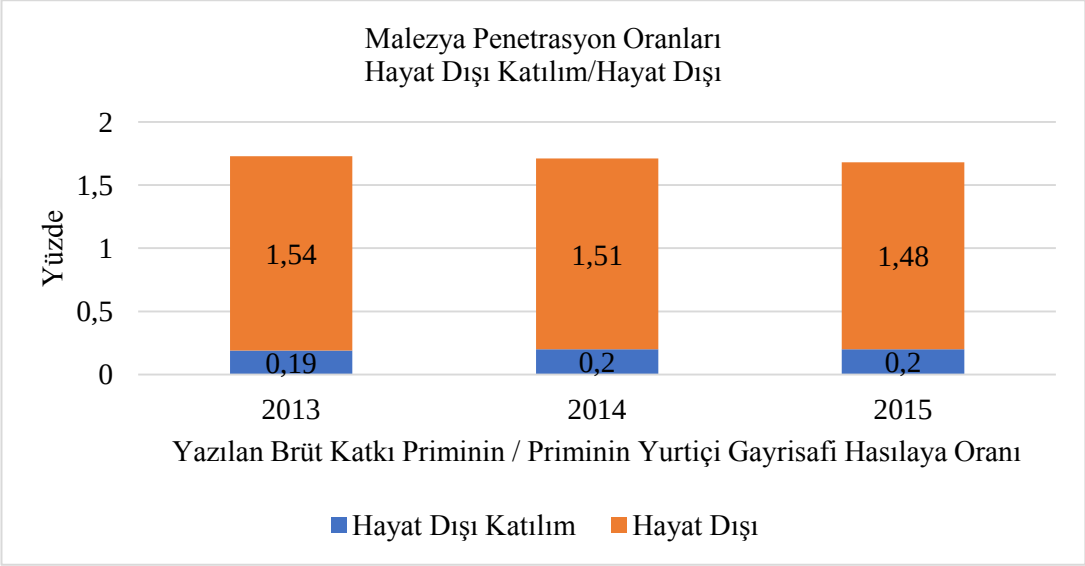
Malezya, geleneksel sigorta ve katılım sigortacılığı sektörlerinin hayat branşlarına ait penetrasyon oranları karşılaştırılmıştır.

Şekil 22. Malezya Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Şekil 22 ve Şekil 23'te görüldüğü üzere, sırasıyla Malezya hayat katılım-hayat ve hayat dışı katılım- hayat dışı branşlarının penetrasyon oranları karşılaştırılmıştır. Malezya sigortacılık piyasasında, katılım sigortacılığının hem hayat hem de hayat dışı olmak üzere, geleneksel sigortacılık karşısında penetrasyon oranları oldukça düşüktür.

Şekil 23. Malezya Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

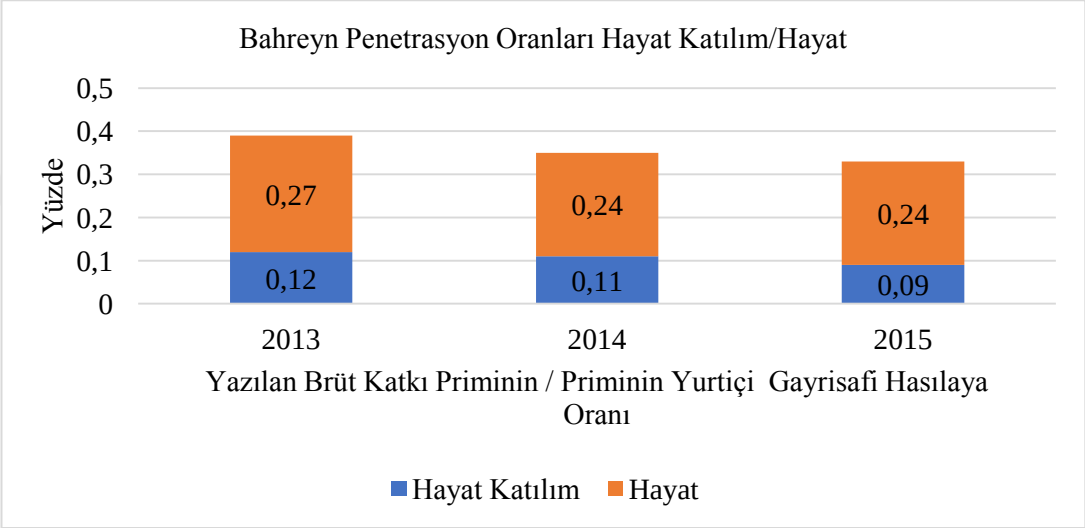
Malezya'daki sigortacılık penetrasyon oranları incelendiğinde, hayat katılım branşına ait penetrasyon oranının hayat dışı katılım oranına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Penetrasyon oranının düşük olması, gelişim için bir fırsat olarak görülmektedir. Neredeyse nüfusunun tamamı Müslüman olan bir ülkenin katılım sigortacılığı penetrasyon oranları, geleneksel sigortacılık penetrasyon oranlarına göre oldukça düşük olması, katılım sigortacılığı alanındaki şirketler için bir fırsat olabilir.

2.7.2. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Penetrasyon Oranları

Bu bölümde KİK ülkelerine ait penetrasyon oranları ayrı ayrı ele alınmıştır.

2.7.2.1. Bahreyn Penetrasyon Oranları

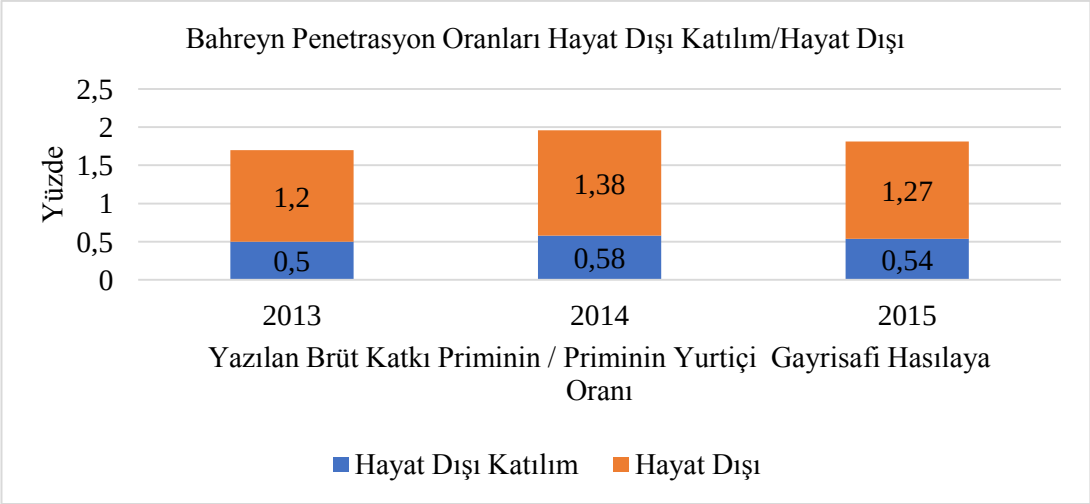
Bahreyn sigortacılık sektörü penetrasyon oranları aşağıdaki gibidir.

Şekil 24. Bahreyn Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

KİK ülkelerinden, Bahreyn sigortacılık penetrasyon oranlarına baktığımızda, genel olarak katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarının geleneksel sigortacılık penetrasyon oranlarına göre düşük olduğunu görmekteyiz. Katılım sigortacılığı kapsamında hayat dışı katılım penetrasyon oranlarının hayat katılım penetrasyon oranlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

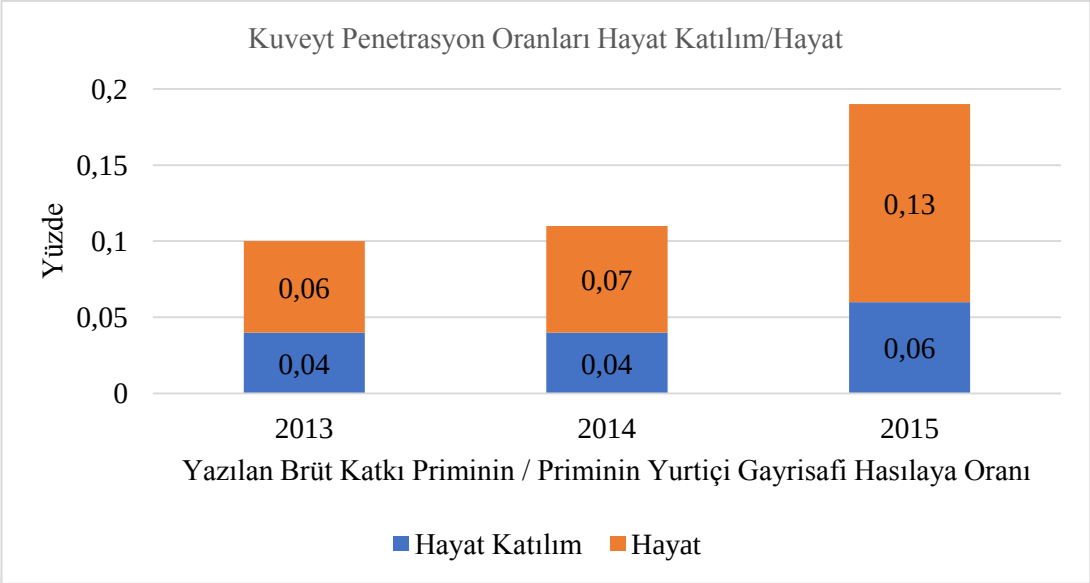
Şekil 25. Bahreyn Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Hayat dışı geleneksel sigortacılık penetrasyon oranları, hayat geleneksel sigortacılık penetrasyon oranlarına göre yüksek olduğu görülmektedir. Katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarının geleneksel sigortacılık penetrasyon oranlarından daha düşük olması, bizlere Malezya'daki dağılımı hatırlatsa da, geleneksel sigortacılık hayat branş penetrasyon oranı bakımından oldukça farklıdır. Malezya geleneksel hayat branşı penetrasyon oranını Bahreyn'e ait penetrasyon oranıyla karşılaştırdığımızda tüm KİK ülkelerinde olduğu gibi geleneksel sigortacılık hayat branşının penetrasyon oranları oldukça düşüktür.

2.7.2.2. Kuveyt Penetrasyon Oranları

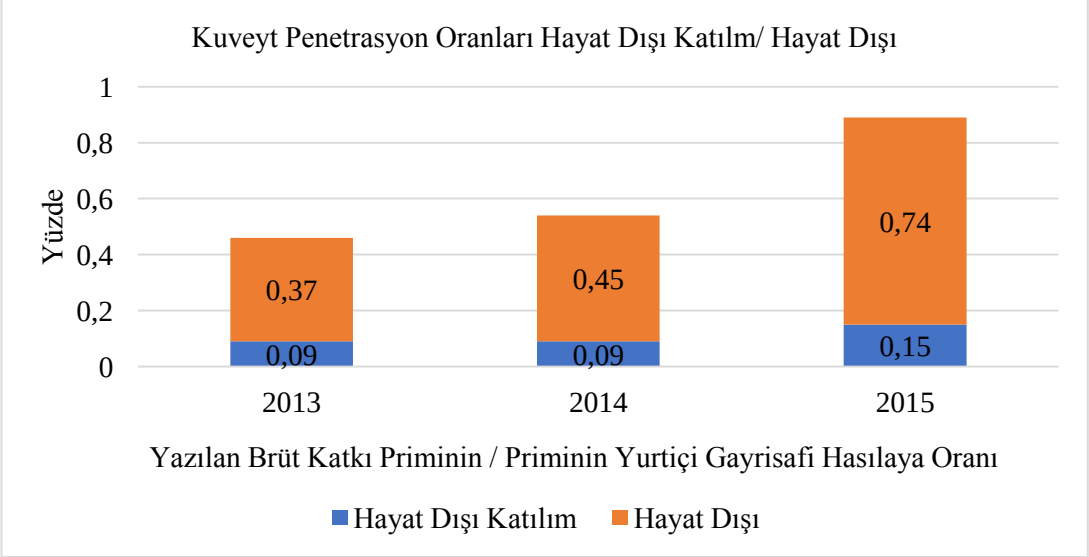
Kuveyt sigortacılık sektörü penetrasyon oranları aşağıdaki gibidir.

Şekil 26. Kuveyt Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Kuveyt katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarını hayat katılım ve hayat dışı katılım olarak incelediğimizde, hayat dışı katılım penetrasyon oranlarının hayat katılım penetrasyon oranlarına göre yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

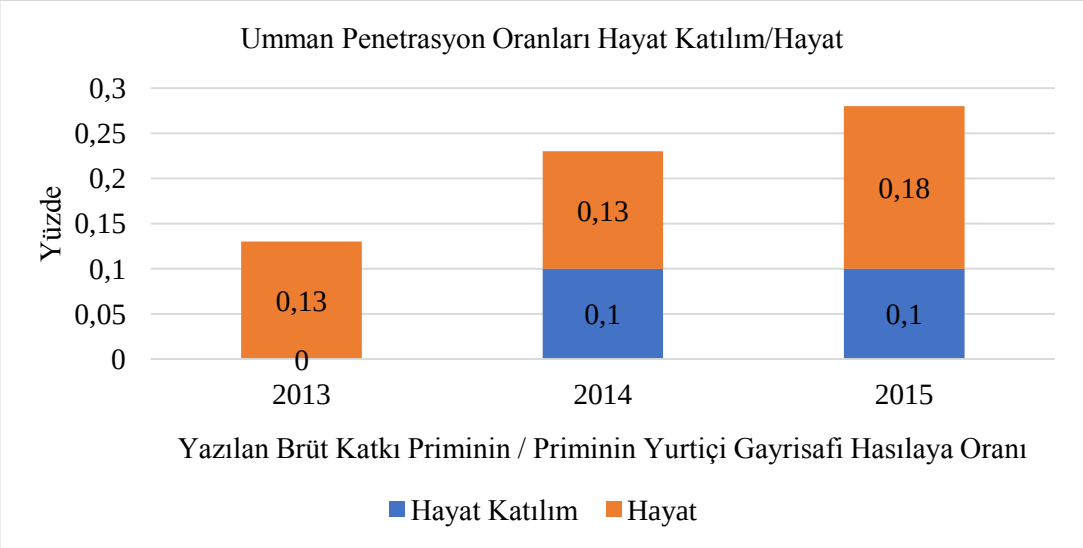
Şekil 27. Kuveyt Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Genel olarak bakıldığında, Kuveyt katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarının geleneksel sigortacılık penetrasyon oranlarına göre özellikle hayat dışı branşlarda oldukça düşük olduğunu görmekteyiz.

2.7.2.3. Umman Penetrasyon Oranları

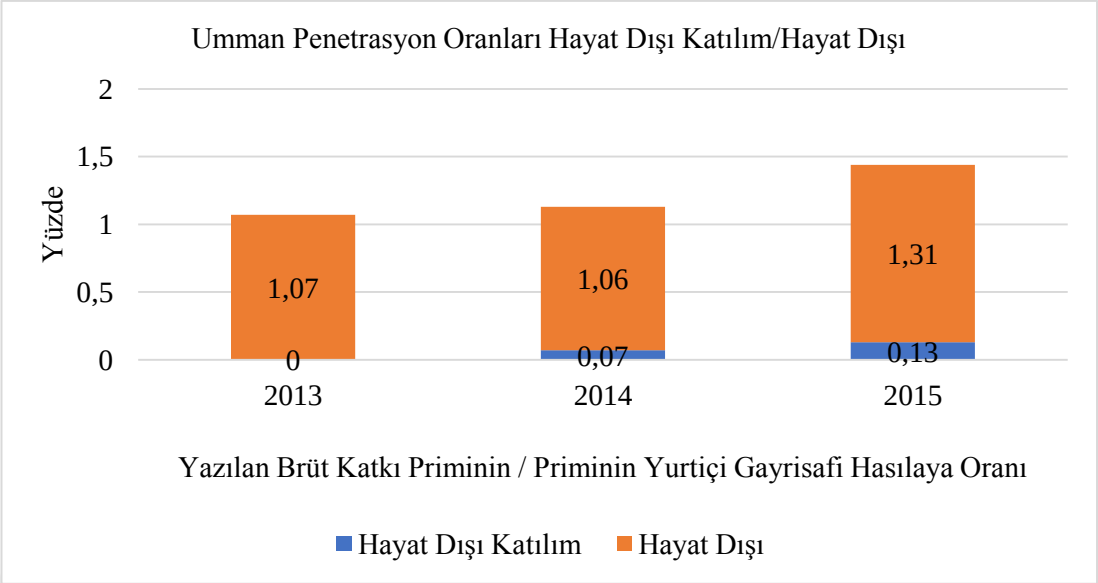
Şekil 28 ve Şekil 29, Umman sigortacılık sektörü penetrasyon oranlarını vermektedirler.

Şekil 28. Umman Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Umman penetrasyon oranları da diğer KİK ülkelerinde olduğu gibi katılım sigortacılığının işlem hacminin geleneksel sigortacılığa oranla oldukça düşük olduğunu bizlere göstermektedir.

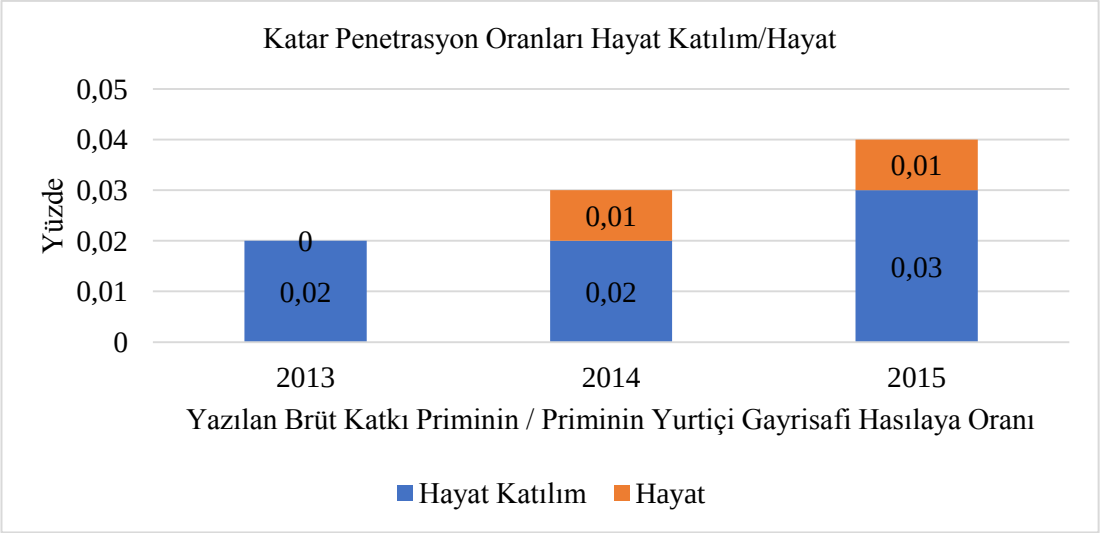
Şekil 29. Umman Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

2014 yılına bakıldığında, Umman’da hayat dışı katılım penetrasyon oranını 0,07 iken, hayat katılım penetrasyon oranı 0,10’dur. 2015 yılına gelindiğinde hayat katılım penetrasyon oranında bir değişiklik gözlemlenmezken, hayat dışı katılımın penetrasyon oranının 0,13 seviyesine geldiği görülmektedir.

2.7.2.4. Katar Penetrasyon Oranları

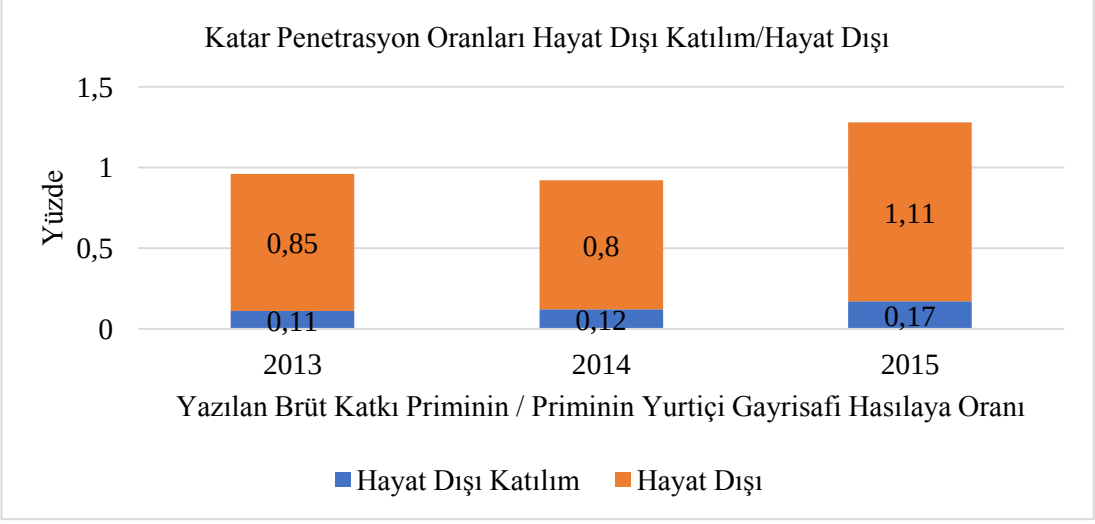
Katar sigortacılık sektörü penetrasyon oranları aşağıdaki gibidir. Şekil 30 ve Şekil 31’de Katar penetrasyon oranları hakkında bilgi verilmektedir.

Şekil 30. Katar Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Katar penetrasyon oranları incelemesinde, hayat dışı katılım sigortacılığının penetrasyon oranlarının hayat katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarından yüksek olduğunu görmekteyiz. Özellikle 2014 ve 2015 yıllarında hayat katılım penetrasyon oranlarının geleneksel hayat branşına ait penetrasyon oranlarından az da olsa yüksek olduğunu görmekteyiz ki bu duruma diğer KİK ülkelerinde az rastlanmaktadır.

Şekil 31. Katar Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı

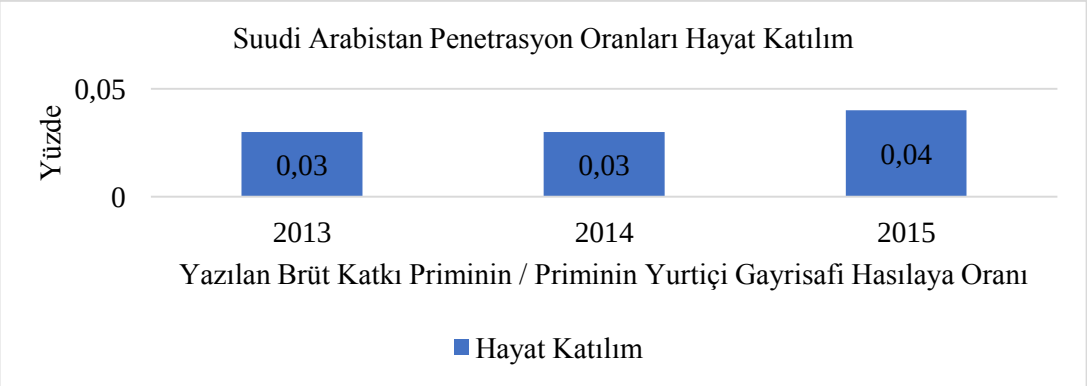
Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Katar hayat dışı katılım penetrasyon oranlarının, geleneksek sigortacılık hayat dışı branş penetrasyon oranlarına göre daha düşük olduğu görülmektedir.

2.7.2.5. Suudi Arabistan Penetrasyon Oranları

Suudi Arabistan sigortacılık sektörü penetrasyon oranları aşağıdaki gibidir.

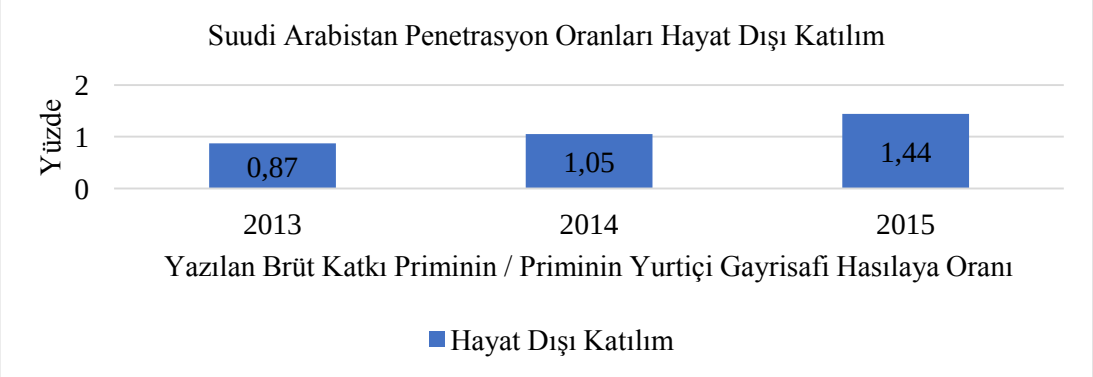
Suudi Arabistan sigortacılık piyasası şeriat uyumlu hale getirildiği için katılım sigortacılığı olarak değerlendirilmiştir (Milliman, 2018, s. 16).

Şekil 32. Suudi Arabistan Penetrasyon Oranları Hayat Katılım

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Diğer KİK ülkelerinde olduğu gibi Suudi Arabistan'da da hayat branşına ait işlem büyüklüğü oldukça düşüktür.

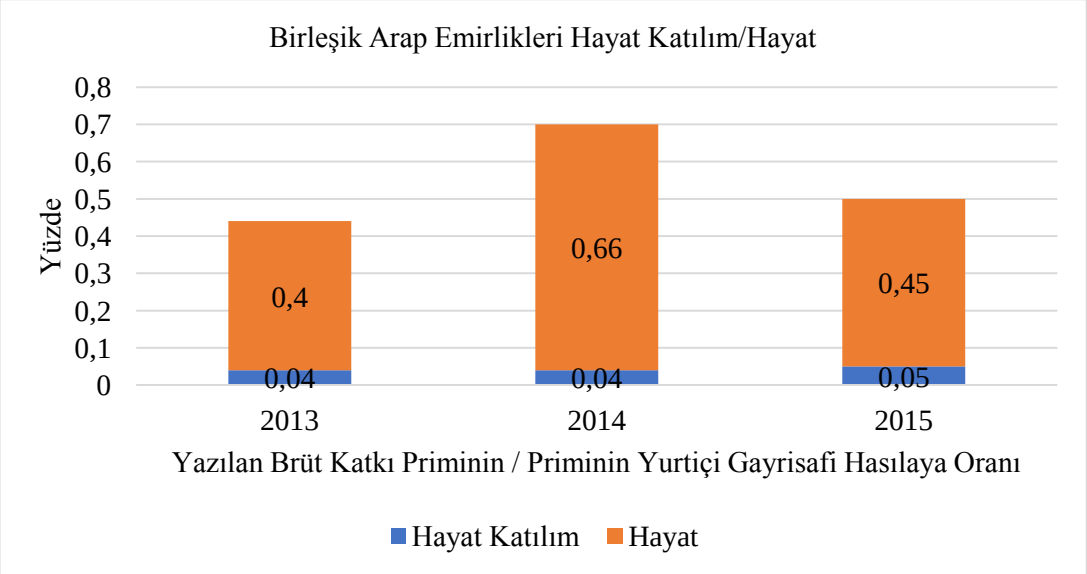
Şekil 33. Suudi Arabistan Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Suudi Arabistan hayat dışı katılım sigortacılığı penetrasyon oranları, diğer KİK ülkelerinin hayat dışı katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarına karşı yüksek olduğunu görmekteyiz, ancak bu durum daha öncede bahsedildiği üzere Suudi Arabistan sigortacılık piyasasının tümüyle katılım sigortacılığı olarak kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır.

2.7.2.6. Birleşik Arap Emirlikleri Penetrasyon Oranları

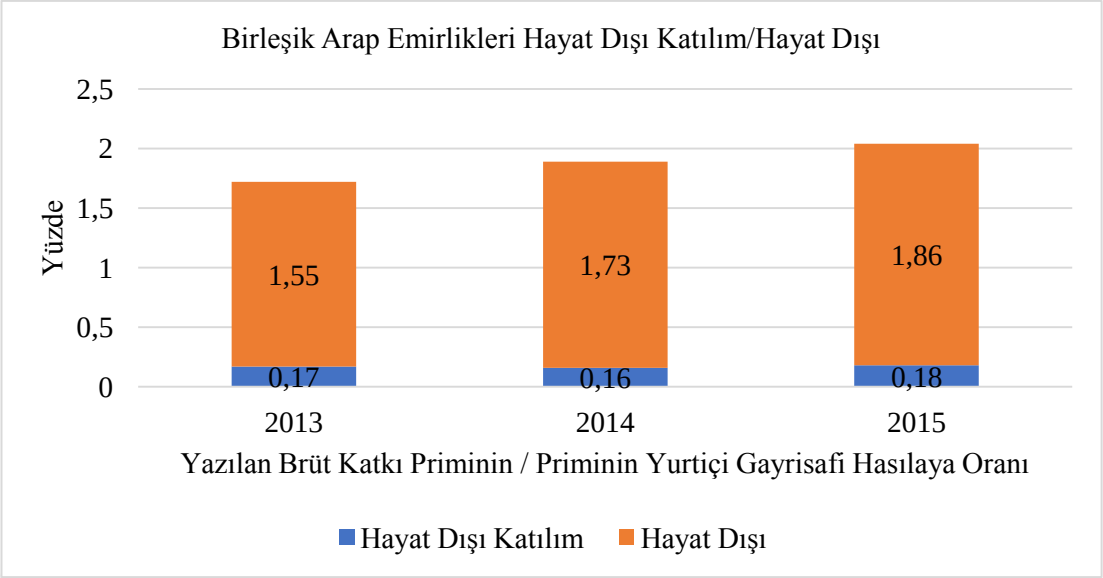
Şekil 34 ve Şekil 35'de Birleşik Arap Emirlikleri sigortacılık branşlarına ait penetrasyon oranları karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Şekil 34. Birleşik Arap Emirlikleri Penetrasyon Oranları Hayat Katılım/Hayat

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Birleşik Arap Emirlikleri hayat branşı penetrasyon oranlarının, hayat katılım penetrasyon oranları karşısında daha yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 35. Birleşik Arap Emirlikleri Penetrasyon Oranları Hayat Dışı Katılım/Hayat Dışı

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.16.

Hayat dışı katılım penetrasyon oranları, hayat dışı penetrasyon oranlarından daha düşüktür. Katılım sigortacılığı penetrasyon oranları kendi aralarında karşılaştırıldığında, hayat dışı katılım penetrasyon oranlarının hayat katılım penetrasyon oranlarından yüksek olduğu görülmektedir.

Malezya sigortacılık penetrasyon oranları ile KİK ülkeleri penetrasyon oranlarını karşılaştırdığımızda, her iki tarafta da katılım sigortacılığının penetrasyon oranının geleneksel sigortacılık penetrasyon oranından düşük olduğu görülmektedir. Benzer olmayan durum ise, KİK ülkeleri hayat ve hayat katılım penetrasyon oranlarının hayat dışı ve hayat dışı katılım penetrasyon oranlarından Malezya’ya ya göre çok daha düşük olmasıdır. KİK ülkeleri sigortacılık penetrasyon oranlarına genel olarak bakıldığında oranların düşük olduğunu görmekteyiz. Trafik ve sağlık zorunlu sigortalarının etkisiyle hayat dışı katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarında artış yaşanmıştır. Buna rağmen hayat katılım hacim olarak oldukça düşüktür ve bunun nedenleri arasında tüketici farkındalık düzeyi ve devlet yardımları sayılabilir. Birçok KİK ülkesi uzun vadede bu devlet yardımlarının sürdürülebilirliği üzerine düşünmektedir. Başta hayat katılım branşı olmak üzere, katılım sigortacılığının düşük penetrasyon oranları yüksek potansiyele sahip büyüme fırsatları sunmaktadır (Milliman, 2018, s. 16).

2.8. Malezya ve Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri Finansal Oranlar Karşılaştırması

Önemli rasyoların yer aldığı finansal oran analizi, sektöre ait dikkat çekici bilgiler vermektedir.

2.8.1. Malezya Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları

Aşağıdaki finansal oranlar, Malezya'da faaliyet gösteren hayat dışı katılım sigortacılığı ürünleri satan şirketlerin finansal tablolarına göre hesaplanmıştır.

Tablo 33. Malezya Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları

Aynı Şirkette Hem Hayat Katılım Hem de Hayat Dışı Katılım Üretimi Yapan Şirketlerin (Kompozit Şirket) Ortalama Rasyoları	**2013**	**2014**	**2015**
Ortalama Komisyon Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%13	%12	%13
Ortalama Masraf Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%14	%14	%16
Hayat Dışı Katılım Sektörü Ortalama Rasyolar			
Ortalama Reasüransa Devredilen Prim Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%27	%28	%26
Ortalama Hasar Prim Oranı	%53	%49	%52

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.20.

Finansal oran analizinin, hayat dışı katılım branşında, daha yaygın olarak kullanılma eğiliminde olduğu belirtilir. Finansal oran analizinin uygulanabilirliği, hayat katılım sigortacılığının uzun vadeli niteliği göz önüne alındığında hayat dışı katılım sigortacılığına oranla daha düşüktür, hayat dışı katılım sigortacılığının doğası gereği kısa vadeli oluşu nedeniyle finansal oran analizi bu sektör için daha uygundur. Malezya'da faaliyet gösteren şirketlerden hem hayat katılım hem de hayat dışı katılım ürünü satabilen şirket türüne kompozit katılım sigortacılığı şirketi denilmektedir, bu şirketler mali tablolarında masraf ve komisyonları hayat ve hayat dışı olarak ayırmamaktadırlar. Malezya'da komisyon oranları ürün tipi ve dağıtım kanalına göre düzenlenmektedir. Ortalama komisyon oranı 2013 yılında %13, 2014 yılında %12 ve 2015 yılında %15'dir. 2013-2015 yılları arasında ortalama masraf

oranı %14 ve %16 bandı arasındadır. Bununla birlikte bu oranlar hayat dışı katılım sigortacılığı hakkında bize tam olarak bilgi vermemektedir çünkü kompozit şirketler finansal tablolarında masraf ve komisyonları hayat katılım ve hayat dışı katılım olarak ayrı ayrı değerlendirmemektedirler. Özellikle kompozit şirketlerde, hayat dışı katılım sigortacılığı, hayat katılım ve hayat dışı katılım bileşimi kaynaklı ölçek ekonomisinden elde edilen maliyet tasarrufundan faydalanabilmektedir, böylece hayat katılım ve hayat dışı katılım branşlarının birbirinden bağımsız olarak kabul edip karşılaştırdığımızda, kompozit şirketlerdeki hayat dışı katılım sigortacılığı daha düşük bir masraf oranı sergilemektedir. 2015 yılında ortalama reasüransa (retekafül) devredilen prim oranı %26'dır. Hayat dışı katılım sigortacılığı hasar prim oranı 2014 yılında %49 iken bu oran 2015 yılında %52'ye çıkmıştır. Bunun nedeni trafik, hava araçları, deniz araçları ve nakliyat sigortalarında artan hasarlardır. Malezya hayat dışı katılım sigortacılığı ortalama kar marjı, komisyon ve masrafların şirketlerin mali tablolarında hayat katılım ve hayat dışı katılım olarak ayrı sınıflandırılmamasından dolayı belirlenememektedir (Milliman, 2018, s. 20).

2.8.2. Körfez İş Birliği Konseyi Ülkeleri (Suudi Arabistan hariç) Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları

Aşağıdaki finansal oranlar, şirketlerin finansal tablolarına göre hesaplanmıştır.

Tablo 34. KİK Ülkeleri (Suudi Arabistan hariç) Katılım Sigortacılığı Finansal Oranları

Hayat Dışı Katılım Sektörü Ortalama Rasyolar	**2013**	**2014**	**2015**
Ortalama Reasüransa Devredilen Prim Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%44	%42	%43
Ortalama Hasar Prim Oranı	%64	%73	%86
Ortalama Komisyon Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%11	%11	%12
Ortalama Masraf Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%11	%17	%15
Ortalama Özsermaye Karlılığı	%3	%3	%1

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.27.

2013 ve 2014 yıllarında KİK ülkelerinde (Suudi Arabistan hariç) hayat dışı katılım sigortacılığı ortalama komisyon oranı %11 iken 2015 yılına gelindiğinde ortalama

komisyon oranı %12'dir. Ortalama masraf oranı ise 2013 yılında %11 iken 2014 yılına gelindiğinde bu oran %17 seviyesine gelmiş daha sonra 2015 yılında %15'e gerilemiştir. Masraf oranı Malezya'da ki ile oldukça benzerlik göstermektedir. Hayat dışı katılım sigortacılığı ortalama hasar prim oranı kademeli olarak artmakta olup, 2013 yılında %64 iken, 2015 yılına gelindiğinde %86'ya ulaşmıştır. KİK ülkelerindeki (Suudi Arabistan hariç) hasar prim oranı ile Malezya'daki rakamları karşılaştıracak olursak, Malezya'nın hasar prim oranını çok daha düşük olduğunu söyleyebiliriz. KİK ülkelerinde (Suudi Arabistan hariç) kötüleşen hasar prim oranları katılım sigortacılığı şirketlerinin karlılığına baskı yapmıştır, birçok şirket sürekli olarak karz-ı hasen (likidite imkanı) uygulamak zorunda kalmıştır. Hasar oranlarının kötüleşmesinin birçok nedeni olmakla beraber, en önemli neden sigortacılık piyasasında tanık olunan yoğun rekabettir. Söz konusu yoğun rekabetten kasıt, katılım sigortacılığı şirketlerinin geleneksel sigorta şirketleriyle aynı pazarda rekabet etme durumudur, özellikle de trafik ve sağlık gibi zorunlu sigorta branşlarında. Hayat dışı katılım sigortacılığı hasar prim oranlarının kötüleşmesinde rol oynayan bir diğer önemli neden ise zayıf risk yönetimidir. Buna bağlı olarak, hasar prim oranlarının yükselmesiyle birlikte, ortalama kar marjı (net karın toplam brüt prim üretimine oranı) 2013 yılında %6 seviyesinde iken 2015 yılında %2 seviyesine düşmüştür. Ortalama özsermaye karlılığı da 2013 yılında %3 iken 2015 yılına gelindiğinde %1'e düşmüştür. Ayrıca Birleşik Arap Emirlikleri için teknik karşılıkları artıran yeni yasal düzenlemeler BAE'de katılım şirketleri üzerinde karlılık alanında ek bir baskı yaratmıştır (Milliman, 2018, s. 27).

2.8.3. Suudi Arabistan Finansal Oranları

Aşağıdaki finansal oranlar, şirketlerin finansal tablolarına göre hesaplanmıştır.

Suudi Arabistan sigortacılık faaliyetlerinin tümü, daha önce de belirtildiği üzere İslami şartlara uygunluğu yasa ile belirlenmiş bu sebeple katılım sigortacılığı olarak kabul edilmiştir.

Tablo 35. Suudi Arabistan Finansal Oranlar

Sigorta Sektörü Ortalama Rasyolar	**2013**	**2014**	**2015**
Ortalama Reasüransa Devredilen Prim Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%27	%20	%17
Ortalama Hasar Prim Oranı	%93	%82	%80
Ortalama Komisyon Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%6	%6	%6
Ortalama Masraf Oranı (Yazılan Brüt Prim Üzerinden Yüzdelik Oran)	%12	%11	%12
Ortalama Özsermaye Karlılığı	-%15	%7	%7

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:18.03.2018), s.30.

Söz konusu oranlar Suudi Arabistan hayat ve hayat dışı sigorta piyasaları birlikte düşünülerek hazırlanmıştır. Suudi Arabistan’daki sigortacılık piyasası hayat dışı sigorta ağırlıklıdır, hayat sigortacılığının işlem hacmi çok düşüktür. Bu nedenle sadece hayat branşı için anlamlı oranlar elde etmek mümkün olmadığından finansal oranlar konsolide şekilde verilmektedir. 2013-2015 yıllarına bakıldığında ortalama komisyon ve ortalama masraf oranlarının istikrarlı olduğunu görmekteyiz. 2013 yılında komisyon oranı %6 iken, 2014 ve 2015 yıllarında yine %6 şeklindedir. Masraf oranı ise 2013-2015 yıllarında %11-%12 bandındadır. Gerek Malezya gerek se diğer KİK ülkelerindeki ortalama komisyon oranlarına bakıldığında, Suudi Arabistan’daki oranların yaklaşık %50 daha düşük olduğu görülmektedir ki bunun nedeni Suudi Arabistan’da ki düzenlemelerdir. Yine aynı şekilde masraf oranlarının da Malezya ve diğer KİK ülkelerinden daha düşük olduğu görülmektedir ki bunun da nedeni Suudi Arabistan’daki geleneksel sigortacılığın yaratmış olduğu ölçek ekonomisidir. Hasar prim oranına baktığımızda tıpkı diğer KİK ülkelerindeki gibi hasar oranlarının çok yüksek olduğunu görmekteyiz. Malezya hasar prim oranı ile karşılaştırdığımızda ise Suudi Arabistan’da ki hasar prim oranların çok daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Suudi Arabistan ortalama kar marjı 2015 yılında %2 seviyesindedir buna rağmen hasar prim oranındaki iyileşmelerin de etkisiyle özsermaye karlılığı oranının 2015 yılında %7 olduğunu görmekteyiz. Özsermaye karlılık oranlarına bakıldığında Suudi Arabistan’da ki oranların diğer KİK ülkelerinden yüksek olduğu görülmektedir (Milliman, 2018, s. 30).

3. TÜRKİYE KATILIM SİGORTACILIĞI İNCELEMESİ

3.1. Türkiye Katılım Sigortacılığı

Türkiye katılım sigortacılığı sektörü, Malezya ve KİK ülkeleri ile karşılaştırıldığında oldukça yenidir. Türkiye katılım sigortacılığına geçmeden önce geleneksel sigortacılık sektörünün incelenmesi yararlı olacaktır.

3.1.1. Türkiye Sigorta Piyasa Yapısı

Tablo 31, 2013-2016 döneminde Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin faaliyet alanlarıyla ilgili bilgi vermektedir.

Tablo 36. Türkiye Sigorta Şirketleri Sayısı

	2013	**2014**	**2015**	**2016**
Hayat Şirketi	8	6	5	5
Hayat Dışı Şirketi	40	42	40	41
Emeklilik Şirketi	18	19	19	18
Reasürans Şirketi	2	2	2	3
TOPLAM	68	69	66	67

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, 2016 Sektör Raporu, (Çevrimiçi) https://www.tsb.org.tr/Document/Yayinlar/2016%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Sekt%C3%B6r%20Raporu%20T%C3%BCrk%C3%A7e.PDF, (Erişim Tarihi: 04.06.2018)

2013-2016 döneminde toplam sigorta şirketi sayısında çok fazla değişiklik görülmemiştir. 2013 yılında 8 hayat şirketi, 40 hayat dışı sigorta şirketi, 18 bireysel emeklilik şirketi ve 2 reasürans şirketi bulunmaktadır. 2014 yılında hayat şirketi sayısının 6'ya düştüğü görülmektedir ancak aynı dönemde hayat dışı sigorta şirketlerinin sayısı 42'ye yükselmiştir. 2016 yılına bakıldığında 5'i hayat, 41'i hayat dışı, 18'i emeklilik ve 3'ü reasürans şirketi olmak üzere toplam 67 sigorta şirketi faaliyet göstermektedir.

3.1.2. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Sektörüne Bakış

Ülkede sigortacılık, 1872 yılında İngiliz sigorta şirketleri ile başlamıştır. İngilizlerden sonra Fransız sigorta şirketleri de sigortacılık faaliyetleriyle ilgilenmişlerdir. Söz konusu dönemde, sigorta şirketlerinin kuruluşu ve faaliyetleri ile ilgili herhangi bir düzenleyici kanunun, hükmün olmaması sebebiyle, sigortacılık

faaliyetleri şirketler tarafından istenildiği şekilde yürütülmekteydi, herhangi bir denetimden söz edilememektedir. Sonrasında, sigorta şirketlerin sayısında artış yaşanmıştır, herhangi bir denetleyici ve düzenleyici kanunun ve hükmün bulunmayışı şirket sayısındaki artış, sigorta ahlakının bozulmasına ve haksız rekabete dönüşmüştür. 1893 yılında ilk yerli sigorta şirketi olan Osmanlı Umum Sigorta şirketi kurulmuştur. 1908 ve 1914 yıllarında yabancı şirketleri kontrol altına almayı amaçlayan kanunlar çıkarılsa da sigorta sektörünü ciddi anlamda ele alan kanun 1959 yılında çıkarılmıştır.

Tablo 32, Türkiye geleneksel sigortacılık hayat ve hayat dışı branşlarına ait prim üretimlerini vermektedir.

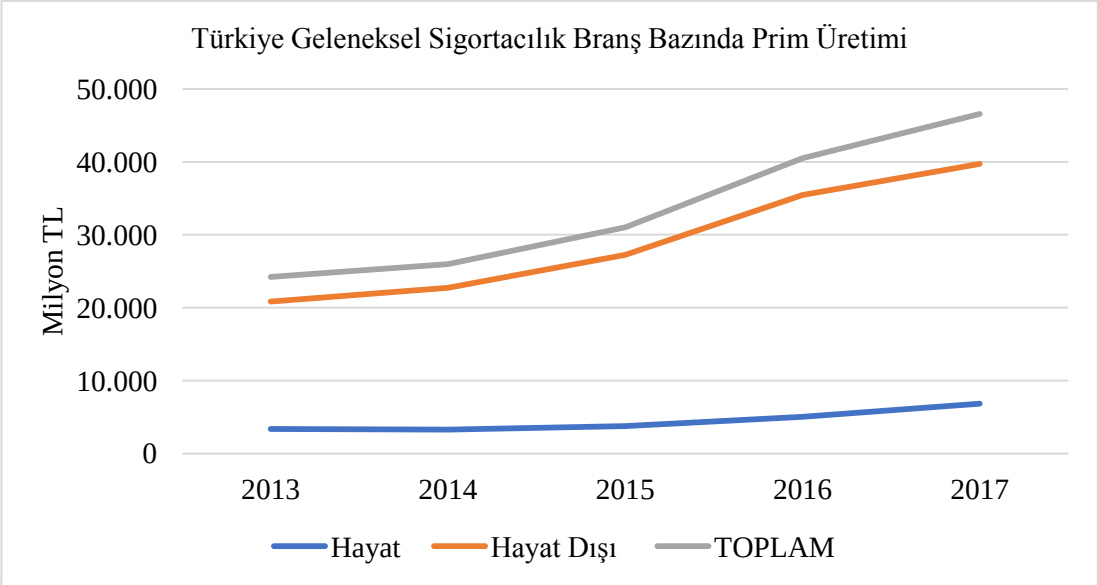
Tablo 37. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Prim Üretimi

Milyon TL

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Hayat	3.395	3.280	3.761	5.039	6.844
Hayat Dışı	20.834	22.710	27.264	35.448	39.711
TOPLAM	24.230	25.990	31.026	40.487	46.555

Kaynak: TSB, (Çevrimiçi) https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909, (Erişim Tarihi: 04.06.2018)

2013 yılına bakıldığında, 3.395 milyon TL'si hayat, 20.834 milyon TL'si hayat dışı branşa ait olmak üzere, toplam 24.230 milyon TL prim üretimi gerçekleşmiştir. 2014 yılında, hayat branşına ait prim üretimi rakamında -%3 azalış meydana gelmiştir. Aynı dönemde, buna karşılık hayat dışı branşta %9'luk artış yaşanmıştır. 2014 yılı toplam prim üretimi bir önceki yıla oranlar %7 artarak 25.990 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2015, 2016 ve 2017 yıllarında bir önceki yıllara oranla hayat branşında sırasıyla %15, %34 ve %36'lık artışlar yaşanmıştır. Aynı dönemler için hayat dışı branş prim üretimlerinin de artış halinde olduğu gözlemlenmiştir. Hayat dışı branş prim üretimlerinde, 2015 ve 2016 yıllarında sırasıyla %20 ve %30'luk artışlar dikkat çekmektedir. 2017 yıl sonu itibariyle toplamda 46.555 milyon TL prim üretimi rakamına ulaşılmıştır.

Şekil 36. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Branş Bazında Prim Üretimi

***** Şekil 36., Tablo 32. yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Hayat branşına ait üretilen prim rakamlarının hayat dışı prim üretimi rakamına karşılık oldukça düşük olduğu görülmektedir.

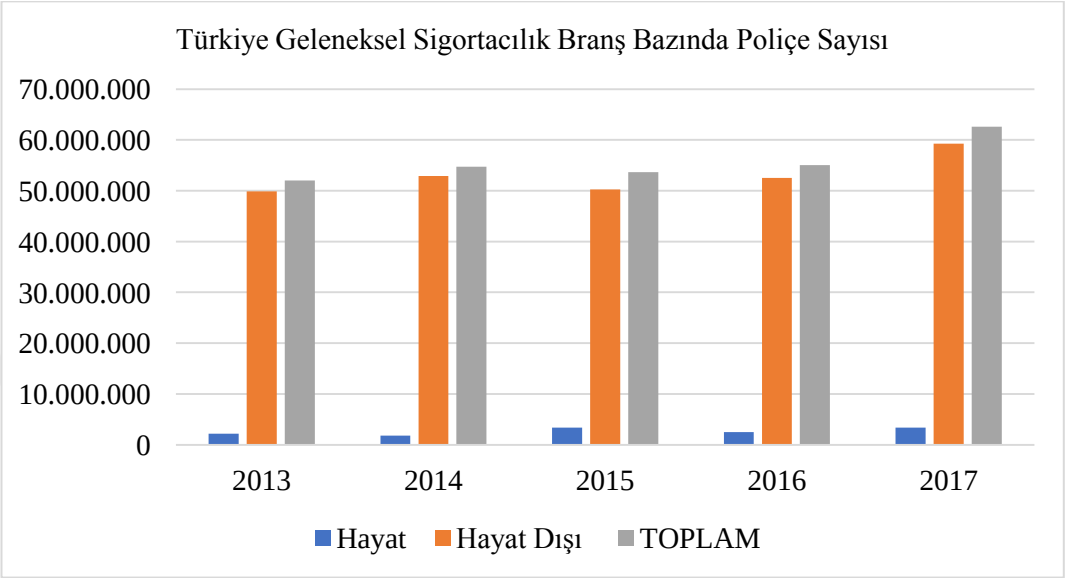
Tablo 38. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Poliçe Sayısı

	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Hayat	2.144.783	1.825.252	3.349.496	2.509.685	3.342.113
Hayat Dışı	49.857.443	52.884.925	50.284.783	52.539.522	59.276.993
TOPLAM	52.002.226	54.710.176	53.634.279	55.049.207	62.619.107

Kaynak: TSB, (Çevrimiçi) https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909, (Erişim Tarihi: 04.06.2018)

Türkiye geleneksel sigortacılık sektörü poliçe sayısına bakıldığında 2013 yılında hayat branşına ait poliçe sayısının 2.144.783 olduğu görülmektedir. Hayat dışı branşa ait poliçe sayısı ise 49.857.443'tür. 2014 yılına gelindiğinde hayat branşına ait sözleşme sayısında -%15 oranında düşüş meydana gelmesine rağmen 2015 yılında %84 artış görülmüş ve 3.349.496 seviyesine çıkmıştır. 2016 yılında tekrar -%25 oranında azalarak 2.509.685 seviyesine gerilemiştir. Hayat dışı sözleşme sayılarına bakıldığında ise 2013 yılında 49.857.443 olan rakam 2014 yılına gelindiğinde %6 artış ile birlikte 52.884.925' e çıkmıştır. 2015 yılında -%5 oranında azalış meydana gelse de 2016 ve 2017 yıllarında sırasıyla %4 ve %13 oranlarında artış yaşanmış ve

2017 yılı sonu itibariyle hayat dışı branşa ait poliçe sayısı 59.276.993 seviyesine ulaşmıştır.

Şekil 37. Türkiye Geleneksel Sigortacılık Branş Bazında Poliçe Sayısı

***** Şekil 37., Tablo 33. yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 37'de görüldüğü üzere hayat branşına ait poliçe sayısının hayat dışı branşa oranla oldukça düşüktür.

3.1.3. Türkiye Katılım Sigortacılığı Sektörüne Bakış

İslami finans çerçevesinde, Türkiye'de katılım sigortacılığının gelişmesinde katılım bankacılığı sektörünün önemli katkısı bulunmaktadır, bu nedenle önce Türkiye katılım bankacılığının gelişiminden bahsetmek yararlı olacaktır.

1983 yılında çıkarılan 83/7506 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile özel finans kurumlarına yasal faaliyet izni verilmiştir. 1984 yılında Albaraka Türk Özel Finans Kurumu'na faaliyet izni verilmiştir. 1985 yılında Albaraka Türk Özel Finans Kurumu'nun faaliyete başlamasıyla Türkiye katılım bankacılığı sektörü doğmuştur. Aynı yıl bir başka özel finans kurumu olan Faisal Finans Kurumu' da faaliyete başlamış ve sonraki yıllarda da çeşitli finans kurumları sektöre girmişlerdir. 1999 yılında özel finans kurumları 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamına alınmıştır.

2005 yılında 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile "Özel Finans Kurumu" ibaresi yerine "Katılım Bankası" ibaresi kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye'de şu an faaliyet gösteren 5 katılım bankası bulunmaktadır (Türkiye Katılım Bankaları Birliği, 2018).

Katılım bankalarının geleneksel sigorta acenteliği faaliyetlerinde bulunmaları, katılım bankalarının ilkelerine uygun değildir (Aslan, Tekafül Uygulamalarının Güncel Sorunları: Türkiye Piyasası İçin Bir Değerlendirme, 2017, s. 166).

İslami finans sisteminin amacı, geleneksel finans sistemi kapsamında bankacılık, sigortacılık, aracı kurum, portföy yönetimi, fon yönetimi ve diğer finans sektörlerinde İslami finans ilkelerine uygun hizmet vermektir. İslami finans sisteminin önemli bir parçası olan katılım bankacılığı faaliyetleri Türkiye'de belirli bir konuma gelmesine rağmen, bu paralelde İslami sigortacılık (katılım sigortacılığı), İslami portföy yönetim şirketi, İslami bono gibi kavramların ortaya çıkması gecikmiştir (Okumuş, 2014, s. 1-2).

"Onuncu kalkınma planı ve 64'üncü Hükümet Programı'nda Türkiye'de faizsiz finansın geliştirilmesi ve bu alanda gerekli koordinasyonun sağlanması için 2015 Yılı Aralık Ayında bir Başbakanlık Genelgesi ile "Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu" oluşturulmuştur." Söz konusu kurul, başta katılım bankacılığı ve katılım sigortacılığı olmak üzere, İslami finans sisteminin geliştirilmesini amaçlamıştır (Gürbüz, Tekafül Sigorta Sistemi ve Teorisi, 2017, s. 25-26).

20 Eylül 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik yayımlanmadan önce, mevcut 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'na göre katılım sigortacılığı faaliyeti bulunulmasına engel bir durum söz konusu değildi. Ancak bazı konularda revize edilmesi gereken noktalar mevcuttu. Bilindiği üzere, katılım sigortacılığı sisteminde dönem sonunda bir bakiye kalması durumunda katılım sigortacılığı şirketlerinin bu bakiyeyi katılımcılara geri iade etme opsiyonu bulunmaktadır. Bu opsiyonun kullanılabilmesi için gerekli olan muhasebe hesabı sorunu, *07 Ağustos 2007 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik" ile çözüme kavuşturulmuş ve yönetmeliğin 10. maddesinde "ikramiye ve indirimler karşılığı" diye yeni bir tanımlama yapılmıştır.* Ayrıca "Özel finans kurumları" ibaresinin, 2005 yılında 5411

Sayılı Bankacılık Kanunu ile "Katılım Bankaları" olarak değişmesi sonucu artık şirketlerin katılım bankalarından da teminat tesisi yapılabilmesine izin vermiştir. Bu düzenleme ile İslami sigortacılık faaliyetinde bulunmak isteyen şirketlerin teminat tesisi dolayısıyla ister istemez faiz geliri elde etmek zorunda kalması sorunu çözülmüştür (Gürbüz, Tekafül Sigorta Sistemi ve Teorisi, 2017, s. 23).

"Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" 20 Eylül 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. (Resmi Gazete, 2018) Söz konusu Yönetmelik, sadece katılım sigortacılığına özel olarak, sistemin işleyişine ve katılım sigortacılığı kavramlarına ilişkin detayları barındırmaktadır.

"Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" öncesinde mevcut 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında Türkiye'de İslami sigorta (tekafül) faaliyeti yapılabilirliğine engel bir durumun olmadığı yukarıda bahsedilmiştir. Ancak yönetmelik ile beraber birçok konu aydınlanmıştır. Yönetmelik sonrası tekafül veya İslami sigorta kavramı yerini, katılım bankacılığı isimlendirmesi paralel olarak katılım sigortacılığına bırakmıştır. "*Bu Yönetmeliğin amacı, katılım sigortacılığının işleyişi, gelişimi, sağlıklı takibi ve sistemin güvenirliğinin sağlanması ile katılımcıların hak ve menfaatlerinin gözetilmesi açısından katılım sigortacılığı faaliyetine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir"* (Resmi Gazete, 2018).

Yönetmelikte yer almayan durumlar için mevcut 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu geçerliliğini korumaktadır. Ayrıca Katılım sigortacılığına ilişkin tanımlar açıkça belirtilmiştir. Örneğin geleneksel sigortacılık terimi olan prim yerine artık katkı primi, reasürans yerine katılım reasüransı gibi, sigortacılık kavramları üzerinde katılım sigortacılığına özel tanımlamalar açıkça belirtilmiştir. Risk fonu, bakiye ve danışma komitesi, likidite imkanı, yönetim modelleri gibi sadece katılım sigortacılığına özel kavramlar ayrı ayrı açıklanmıştır.

Türkiye Sigorta Birliği (TSB) verilerine göre, Türkiye'de üretim yapan toplam 8 adet katılım sigortacılığı şirketi bulunmaktadır. 8 adet şirket içerisinde şu anda pencere usulü katılım sigortacılığı yapan şirketlerde bulunmaktadır. Pencere usulü katılım sigortacılığı geleneksel bir sigorta şirketinin katılım sigortacılığı faaliyetinde bulunması anlamına gelmektedir (Dünya Gazetesi, 2018). Yönetmeliğe göre, pencere

usulü katılım sigortacılığı faaliyet süresi, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle 3 yıl ile sınırlandırılmış olup, müsteşarlığın uygun görmesi durumunda 2 yıl daha uzatılma durumu söz konusudur (Resmi Gazete, 2018).

3.1.3.1. Türkiye Katılım Sigortacılığı Katkı Primi Üretimi

Tablo 34, Türkiye katılım sigortacılığı hayat ve hayat dışı branş olmak üzere katkı primi üretimi hakkında bilgi vermektedir.

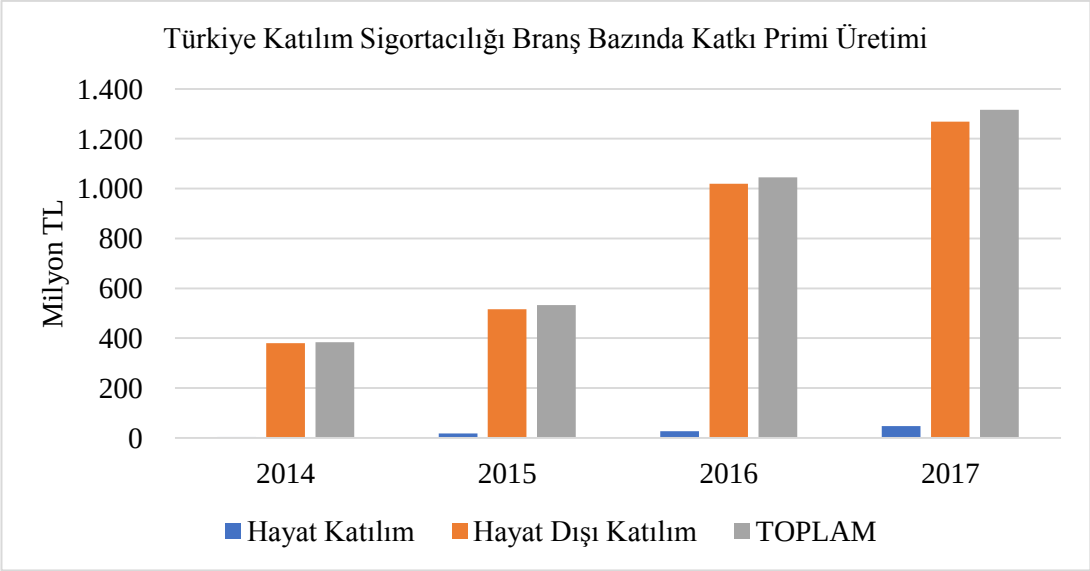
Tablo 39. Türkiye Katılım Sigortacılığı Katkı Primi Üretimi

Milyon TL

	2014	**2015**	**2016**	**2017**
Hayat Katılım	3	17	26	47
Hayat Dışı Katılım	380	516	1.019	1.269
TOPLAM	384	533	1.046	1.316

Kaynak: TSB, (Çevrimiçi) https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909, (Erişim Tarihi: 04.06.2018)

Tablo 34'de yer alan verilere göre, 2014 yılında 3 milyon TL' si hayat katılım, 380 milyon TL'si hayat dışı katılım branşına ait olmak üzere toplamda 384 milyon TL katkı primi üretimi gerçekleşmiştir. 2015 yılında 3 milyon TL olan hayat katılım prim üretimi rakamı 2015 yılında %406 artarak 17 milyon TL'ye çıkmıştır. Hayat dışı katılım prim üretimi rakamı ise 2015 yıl sonu itibariyle 516 milyon TL seviyesine çıkmıştır. 2016 yılında ise özellikle hayat dışı katkı primi üretimi %97 artış oranı sonrası 1.019 milyon TL'ye çıkmıştır. 2017 yılında da katılım sigortacılığı prim üretimi rakamı büyüme devam etmiştir. 2017 yıl sonu itibariyle hayat katılım katkı primi üretimi 47 milyon TL iken, hayat dışı katkı primi üretimi 1.269 milyon TL'ye çıkmıştır, 2017 toplam katılım katkı primi rakamı 1.316 milyon TL'dir.

Şekil 38. Türkiye Katılım Sigortacılığı Branş Bazında Katkı Primi Üretimi

***** Şekil 38., Tablo 34. yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 38'de görüleceği üzere, geleneksel sigortacılık prim üretimi benzeri bir yapı söz konusudur. Hayat dışı katılım branşına ait prim üretimi ile hayat katılım branşına ait prim üretimi karşılaştırıldığında hayat katılım prim üretimin hayat dışı katılım prim üretimi karşısında oldukça düşük olduğu görülmektedir.

3.1.3.1.1. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi

Hayat katılım branşına ait satış kanalı bazında katkı primi üretimi incelemesi aşağıdaki gibidir.

Tablo 40. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi

Hayat Katılım	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Merkez	5.706	400.762	329.169	32.080
Acente	0	0	0	15.560
Banka	3.367.367	16.651.803	26.000.282	46.575.358
Broker	0	0	0	0
Diğer	0	0	0	0
TOPLAM	3.373.073	17.052.565	26.329.452	46.622.998

Kaynak: TSB, (Çevrimiçi) https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909, (Erişim Tarihi: 04.06.2018)

Tablo 35, Türkiye katılım sigortacılığı hayat branşına ait prim üretiminin satış kanalı dağılımı hakkında bilgi vermektedir. 2014 yılı verilerine toplam 3.373.073 TL'lik hayat katılım katkı primi üretiminin 3.367.367 TL'lik kısmı banka aracılığı ile üretilmiş olup, sadece 5.706 TL'lik kısmı merkez işlere aittir. Banka kanalı aracılığı ile üretilen hayat katılım katkı primi rakamının toplam hayat katılım katkı primi üretimi içerisindeki payı %99,83'tür. 2015 ve 2016 yıllarında banka kanalı ile üretilen kısmın toplam hayat katkı primi üretimi içerisindeki payları sırasıyla %97,6 ve %98,7 olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise kayda değer bir değişiklik söz konusu değildir. Yine banka kanalı aracılığı ile üretilen hayat katılım katkı priminin toplam hayat katılım katkı primi rakamına karşı oranı %99,89'dur. 2017 yılını diğer dönemlerden ayıran özellik ise acente kanalı üretimidir. İlk defa acente kaynaklı üretim gerçekleşmiştir, 2017 yılı üretilen hayat katılım katkı primi rakamının 15.560 TL'lik kısmı acente kaynaklıdır.

Katılım sigortacılığı faaliyetinde bulunan şirketler, katılımcılar tarafından ödenen katkı primlerinin oluşturduğu risk fonunun yönetiminden sorumludur ve risk fonunda toplanan katkı primlerini İslami finans ilkelerine uygun bir biçimde yatırıma yönlendirmek mecburiyetindedir. Bu nedenden dolayı katılım bankacılığı bünyesinde açılan katılma hesapları, ve tüm İslami finans araçları sektörün gelişimi için büyük önem arz etmektedir (Aydemir, 2017).

3.1.3.1.2. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi

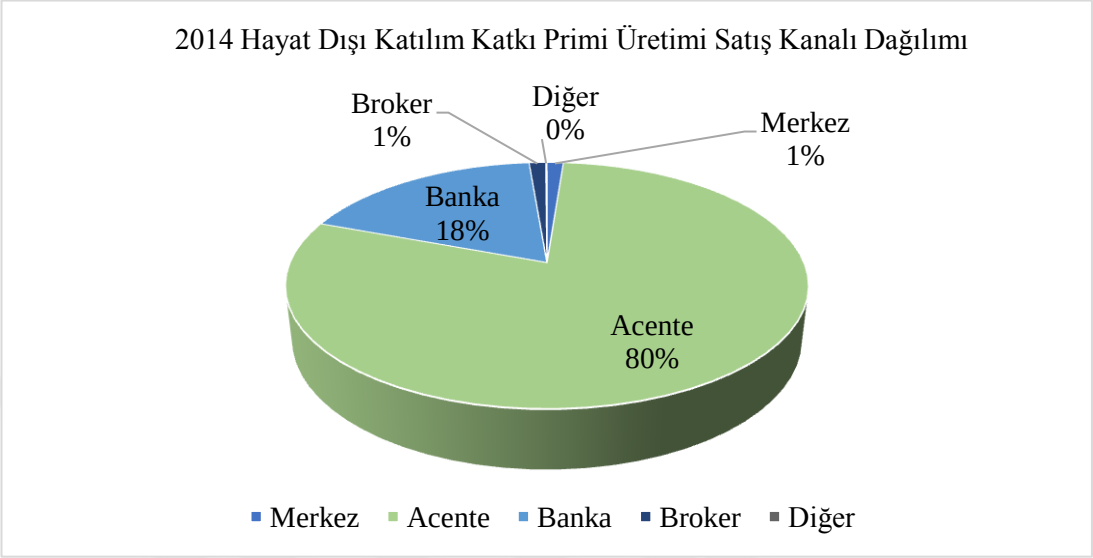
Hayat dışı katılım branşına ait satış kanalı bazında katkı primi üretimi incelemesi aşağıdaki gibidir.

Tablo 41. Türkiye Katılım Sigortacılığı Hayat Dışı Branşı Satış Kanalı Bazında Katkı Primi Üretimi

Hayat Dışı Katılım	2014	2015	2016	2017
Merkez	4.585.066	4.245.849	3.133.549	2.753.069
Acente	302.168.385	430.774.748	913.035.608	1.062.436.691
Banka	68.573.508	76.568.204	97.419.634	145.644.878
Broker	4.688.301	3.771.068	4.547.431	8.119.185
Diğer	333.710	840.590	1.145.607	50.278.501
TOPLAM	380.348.970	516.200.460	1.019.281.828	1.269.232.324

Kaynak: TSB, (Çevrimiçi) https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909, (Erişim Tarihi: 04.06.2018)

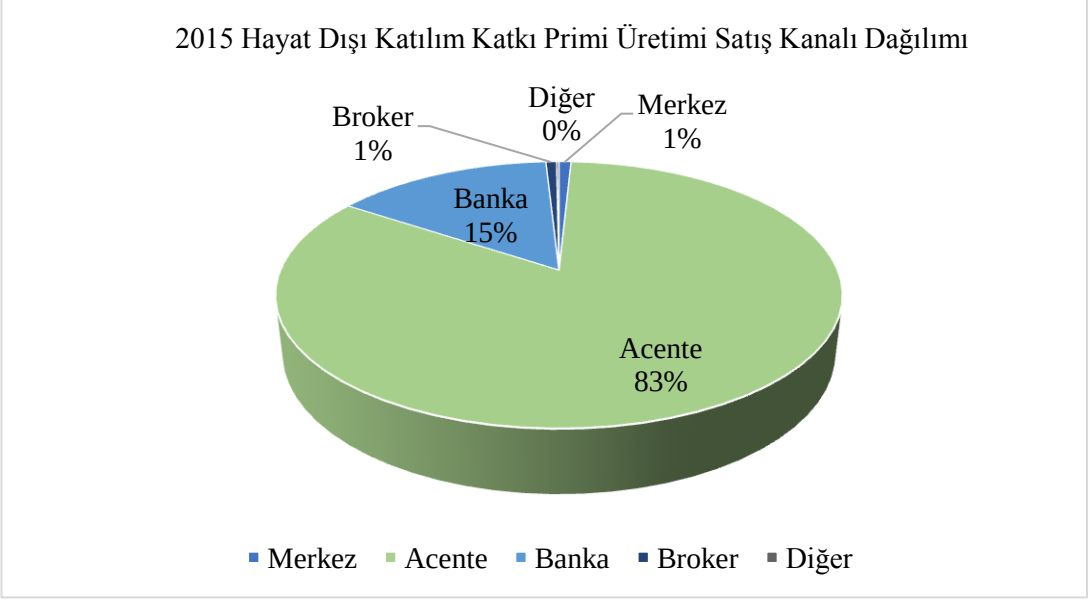
Tablo 36, hayat dışı katılım üretilen katkı primi rakamları hakkında bilgi vermektedir. Hayat katılım branşına ait yapı, hayat dışı branşta değişlikler göstermektedir.

Şekil 39. 2014 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı

***** Şekil 39., Tablo 36. yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

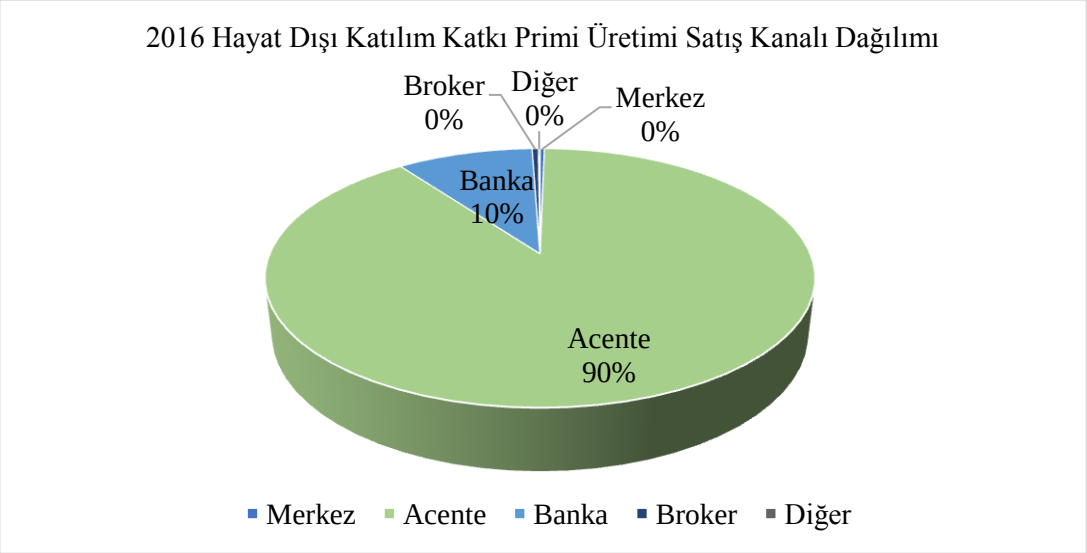
2014 yılı verilerine göre, hayat dışı katılım katkı primi üretiminin %80'i acente kaynaklı iken, %18'lik kısmı banka kanalı aracılığı ile üretilmiştir.

Şekil 40. 2015 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı

***** Şekil 40., Tablo 36. yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

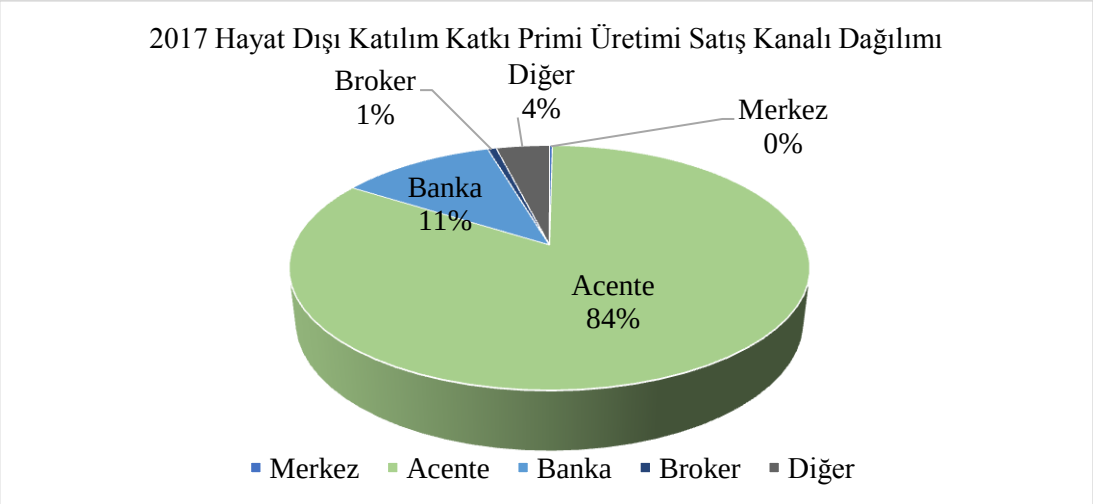
2015 yılı rakamlarına bakıldığında, bir önceki yıla kıyasla banka kanalı aracılığı ile üretilen hayat dışı katkı primi üretiminin, toplam hayat dışı katılım katkı primi üretimi içerisindeki payı %15'e düşerken, acente kaynaklı üretiminin oranı %83'e çıkmıştır.

Şekil 41. 2016 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı

***** Şekil 41., Tablo 36. yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2016 yılı verilerine göre, hayat dışı katılım katkı primi üretiminin %90'ı acente kaynaklı iken, %10'luk kısmı banka kanalı aracılığı ile üretilmiştir.

Şekil 42. 2017 Yılı Hayat Dışı Katılım Katkı Primi Üretimi Satış Kanalı Dağılımı

***** Şekil 42., Tablo 36. yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

2017 yılı rakamları doğrultusunda, bir önceki yıla oranla %90 olan acente payı %84 seviyesine gerilerken, banka payı %11'e çıkmıştır.

3.2. Malezya, Bahreyn, BAE, Suudi Arabistan Karşılaştırması ve Türkiye'nin durumu

Bu bölümde, katılım sigortacılığı sektörünün global öncüleri olan Malezya ve seçilmiş KİK üye ülkelerinin katılım sigortacılığı sektörleri, önemli göstergeleri baz alınarak karşılaştırılmış ve Türkiye'nin durumu hakkında bilgi verilmiştir.

3.2.1. Katkı Primi Büyüklüğü Karşılaştırması

Katkı primi üretimi bakımından yapılan karşılaştırmada, hayat katılım branşında Malezya, hayat dışı katılım branşında BAE ve Suudi Arabistan'ın dikkat çektiği görülmektedir.

Tablo 42. Sektör Büyüklüğü (Katkı Primi Üretimi) Karşılaştırması

Milyon Amerikan Doları

Katkı Primi Üretimi 2015	Hayat Katılım	Hayat Dışı Katılım	TOPLAM
Malezya	850	530	1.380
Bahreyn	20	140	160
BAE	270	660	930
Suudi Arabistan	280	9.450	9.730
Türkiye	6	170	176

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:09.06.2018), s.38.

Tablo 37'de Malezya ve KİK ülkelerinden Bahreyn, BAE ve Suudi Arabistan katılım sigortacılığı sektörlerine ait 2015 yılı üretilen katkı primleri karşılaştırılmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere Suudi Arabistan'da tüm sigortacılık faaliyetleri İslami finans ilkelerine uygun olduğu için katılım sigortacılığı olarak kabul edilmektedir. KİK ülkelerindeki katılım sigortacılığı faaliyetleri daha çok hayat dışı katılım branşı ağırlıklı iken, Malezya'da ise hayat katılım branşı ağırlıklıdır. Bahreyn katkı primi üretimi toplamda 160 milyon Amerikan Doları olmasına karşın, Tablo 38'de görüleceği üzere Bahreyn nüfusunun 1,4 milyon olduğu unutulmamalıdır. Kaktı primi üretimi toplamda 9.730 milyon Amerikan Doları seviyesinde olan Suudi Arabistan'da geleneksel sigortacılık ve katılım sigortacılığı ayrımının olmadığını

tekrarlamak sağlıklı olacaktır. Bir diğer dikkat çekici nokta ise BAE'ne ait hayat dışı katılım sigortacılığı katkı primi üretimidir. Tablo 38'de görüleceği üzere BAE'nin nüfusu 9,2 milyon olmasına karşılık, BAE hayat dışı katkı primi rakamı nüfusu kendi nüfusundan neredeyse 3 kat daha fazla olan Malezya'nın katkı primi üretiminden daha fazla görülmektedir. Ancak son yıllarda, Malezya Ringgiti'nin Amerikan Doları karşısındaki değer kaybını göz önünde bulundurmak gerekmektedir. 2015 yılında Türkiye'de katılım sigortacılığına dair herhangi bir yasal düzenleme bulunmasa da mevcut Sigortacılık Kanunu'nun İslami sigorta faaliyetinin önünde engel oluşturmadığı daha önce belirtilmiştir. TSB'den alınan verileri 2015 yıl sonu Amerikan Doları alış ve satış fiyatı ortalaması kullanarak Amerikan Dolarına çevrildiğinde, 2015 yılında Türkiye katılım sigortacılığı hayat katılım katkı primi üretimi 6 milyon Amerikan Doları iken, hayat dışı katılım katkı primi üretimi 170 milyon Amerikan Doları olduğu görülmektedir. 2015 yılı baz alındığında Türkiye toplam katkı primi rakamının Bahreyn toplam katkı primi rakamı seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. TL'nin Amerikan Doları karşısındaki değer kaybı göz önünde bulundurulmadır.

Tablo 43. Nüfus Karşılaştırması

2015	Nüfus
Malezya	31 milyon
Bahreyn	1,4 milyon
BAE	9,2 milyon
Suudi Arabistan	31,5 milyon
Türkiye	79 milyon

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:09.06.2018), s.38.

Türkiye'nin 2015 yıl sonu nüfusunun 79 milyon olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Türkiye İstatistik Kurumu, 2018), Tablo 38'de yer alan ülkelerin nüfusları ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin Malezya ve Suudi Arabistan toplam nüfusundan daha fazla olduğu görülmektedir.

3.2.2. Katılım Sigortacılığı Şirket Yapıları Karşılaştırması

Tablo 39, Malezya, Bahreyn, BAE ve Suudi Arabistan katılım sigortacılığı sektörlerine ait 2015 yılı şirket sayıları hakkında bilgi vermektedir. Daha öncede belirtildiği üzere hem hayat katılım hem de hayat dışı katılım ürünleri satan şirketlere kompozit denilmektedir.

Tablo 44. Katılım Sigortacılığı Şirket Sayıları Karşılaştırması

Katılım Sigortacılığı Şirket Sayıları 2015	Hayat Katılım	Hayat Dışı Katılım	Kompozit	TOPLAM
Malezya	3	-	8	11
Bahreyn	1	2	3	6
BAE	-	-	11	11
Suudi Arabistan	-	-	34	34
Türkiye	2	3	-	5

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:09.06.2018), s.38.

2015 yılı verilerine göre, Malezya’da 3’ü hayat katılım, 8’i kompozit toplamda 11 şirket faaliyet göstermektedir. Bahreyn’de 1’i hayat katılım, 2’si hayat dışı katılım ve 3’ü kompozit olmak üzere toplamda 6 katılım sigortacılığı şirketi bulunmaktadır. BAE’de tamamı kompozit olarak faaliyet gösteren 11 şirket bulunmaktadır. BAE gibi Suudi Arabistan’da faaliyet gösteren 34 şirketin tamamı kompozittir. Türkiye’de kompozit şirket kavramı bulunmamaktadır.

22 Mart 2013 tarihli Malezya Resmi Gazetesi’nde yayımlanan kanun kapsamında, 2018 yılına kadar Malezya’da faaliyet gösteren katılım sigortacılığı şirketlerinin faaliyetlerine ya hayat katılım ya da hayat dışı katılım alanında devam etmeleri konusunda karar alınmıştır. Yani 2018 yılı itibariyle Malezya’da kompozit şirket kavramı ortadan kalkmıştır. Bahreyn, BAE ve Suudi Arabistan’da bu açıdan herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır (Milliman, 2018, s. 40).

Pencere usulü katılım sigortacılığı uygulamasına ise Malezya, Bahreyn, BAE ve Suudi Arabistan’da izin verilmemektedir (Milliman, 2018, s. 40). Türkiye ile ilgili bölümde bahsedildiği üzere, pencere usulü katılım sigortacılığı faaliyet süresi Türkiye için, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle 3 yıl ile sınırlandırılmış

olup, Hazine Müsteşarlığı'nın uygun görmesi durumunda 2 yıl daha uzatılma durumu söz konusudur.

3.2.3. Tercih Edilen Katılım Sigortacılığı Modelleri

Tablo 40, söz konusu ülkelerin katılım sigortacılığı sektörlerinde şirketlerin tercih ettiği iş modelleri hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 45. Katılım Sigortacılığı Modelleri Karşılaştırması

	Katılım Sigortacılığı Modelleri
Malezya	Hibrit Model Ağırlıklı
Bahreyn	Hibrit Model
BAE	Vekalet ve Hibrit Ağırlıklı
Suudi Arabistan	Kooperatif Model
Türkiye	Hibrit Model

Kaynak: Milleman, ‘‘Global Takaful Report 2017’’, 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:09.06.2018), s.38.

Malezya’da faaliyet gösteren şirketlerin çoğu vekalet ve mudarebe modellerinin karışımından oluşan hibrit modeli tercih ederken, Bahreyn’de hibrit model uygulanmaktadır. BAE’deki şirketler vekalet ve hibrit modelleri ağırlıklı olarak tercih ederken, Suudi Arabistan katılım sigortacılığı şirketleri kooperatif modeli uygulamaktadırlar.

3.2.4. Vekalet Ücretine İlişkin Düzenlemeler

Vekalet ücretine ilişkin düzenlemelere bakıldığında, vekalet ücretinin belirlenmesi ile ilgili açıkça bir kural bulunmamasına rağmen Malezya’daki yönetmelik şirketlerin risk fonu için katılımcılardan alınacak olan katkı primlerinin yeterli düzeyde olmasını ve neticede risk fonunun iyi yönetilmesi sorumluluğunu şirketlere vermiştir. Böylece risk fonunun bakiye açığı vermesi riski minimize edilmiştir. (Milliman, 2018, s. 3) Ayrıca vekalet ücretine ilişkin bilgilendirmenin poliçe üzerinde belirtilmesi zorunlu tutulmuştur. Bahreyn’de ise vekalet ücreti, katkı payı yüzdesi olarak ifade edilebilecek sabit bir peşinat ücreti olarak tanımlanmaktadır. Malezya’daki gibi Bahreyn’de de vekalet ücretine ilişkin bilgilendirmenin poliçe üzerinde belirtilmesi zorunludur. Normalde hibrit model işleyişinde fonun iyi yönetilmesinden dolayı katılım sigortacılığı şirketine ek olarak ödenebilen

performans ücretine Bahreyn'de izin verilmemektedir. BAE'de yıllık yenilenen poliçelerde, vekalet ve mudarebe ücretleri yazılan brüt katkı priminin maksimum %35'i kadardır. Uzun dönemli poliçelerde ise vekalet ücreti aktüerlerce belirlenmektedir (Milliman, 2018, s. 40).

Türkiye'de vekalet ücretine ait alt ve üst sınırlara ait bir kural olmamasına karşın, ilgili yönetmelikte vekalet ücretinin sigorta sözleşmesi öncesinde belirlenmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca vekalet ücretinin şirketin internet sitesinde ve bilgilendirme formlarında yazılıyor olması gerekmektedir.

3.2.5. Penetrasyon Oranları Karşılaştırması

Penetrasyon oranları bölümünde değinildiği üzere, penetrasyon oranının tanımı, katkı primi üretiminin gayri safi milli hasılaya oranı şeklindedir. Tablo 41'de Malezya, Bahreyn, BAE ve Suudi Arabistan'a ait penetrasyon oranları karşılaştırılmıştır.

Tablo 46. Penetrasyon Oranları Karşılaştırması

Penetrasyon Oranları 2015	**Hayat Katılım**	**Geleneksel Hayat**	**Hayat Dışı Katılım**	**Geleneksel Hayat Dışı**
Malezya	%0,31	%2,45	%0,20	%1,48
Bahreyn	%0,09	%0,24	%0,54	%1,27
BAE	%0,05	%0,45	%0,18	%1,86
Suudi Arabistan	-	%0,04	-	%1,44
Türkiye	%0,001	%0,19	%0,03	%1,40

Kaynak: Milleman, ''Global Takaful Report 2017'', 2017 (çevrimiçi) http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf (Erişim Tarihi:09.06.2018), s.38.

Toplumların sigortacılığa olan duyarlılığı ve kültürel olarak sigortaya olan yaklaşım, sigorta şirketlerine olan güven ve zorunlu sigorta branşlarının varlığı gibi nedenler penetrasyon oranı etkilemektedir. 2015 yılında Türkiye geleneksel sigortacılık hayat branşı penetrasyon oranı %0,2 iken, aynı yıl Kuzey Amerika'da bu oran %3,1, Birleşik Krallık'ta %7,5, Brezilya'da %2,1 ve Çin'de %2'dir. Yine geleneksel sigortacılık kapsamında hayat dışı branşın penetrasyon oranı Türkiye'de %1,4, Kuzey Amerika'da %4,2, Birleşik Krallık'ta %2,4, Brezilya'da %1,8 ve Çin'de %1,6 şeklindedir (KPMG, 2018).

Yukarıda bazı ülkelere ait geleneksel sigortacılık penetrasyon oranları verilmiştir. Söz konusu oranlar, Tablo 41'deki katılım sigortacılığı penetrasyon oranlarının

yorumlanmasına yardımcı olacaktır. Görüldüğü üzere, katılım sigortacılığına ait penetrasyon oranları geleneksel sigortacılık penetrasyon oranlarına kıyasla oldukça düşüktür.

3.2.6. Karz-ı Hasen Uygulamaları Karşılaştırması

Türkiye'de yürürlüğe giren Yönetmelik'te, likidite imkanı olarak geçen karz-hasen uygulamasına yönelik, Malezya, Bahreyn, BAE ve Suudi Arabistan'da farklı uygulamalar yer almaktadır.

Malezya'da risk fonunun açık vermesi durumunda, katılım sigortacılığı şirketlerinin fona verdiği faizsiz borç, fon bakiye fazlalığı söz konusu olduğunda geri alınmaktadır. Malezya karz-ı hasen uygulamasına ilişkin çok katı kurallara sahiptir. Şirketlerin, risk fonunun uzun vadeli sürdürülebilirliğini ve tüketicilere adil davranılmasını sağlamak için, karz-ı hasen'in işleyişini kapsayan bir iç politika geliştirmeleri gerektiği bildirilmektedir (Milliman, 2018, s. 3).

Bahreyn'deki düzenlemeler ise karz-ı hasen'in bir parçasını oluşturan varlıklardan elde edilen herhangi bir gelirin, sadece katılımcıların fonu yararına olduğunu ve katılımcıların fonunun yatırım geliri olarak kaydedilmesi gerektiğini, ancak bir mudarebe (yatırım) ücretine tabi olduğunu belirtmektedir. Bahreyn'de yönetmelik karz-ı hasen'in 5 yıl içinde geri ödenmesini zorunlu kılmıştır. BAE'de katılım sigortacılığı şirketi, risk fonu açığının tamamını karz-ı hasen yoluyla desteklemesi ile yükümlüdür. Suudi Arabistan kooperatif modelini benimsediği için karz-ı hasen uygulaması bulunmamaktadır (Milliman, 2018, s. 42).

SONUÇ

Katılım sigortacılığı, geleneksel sigortacılık ile kıyaslandığında henüz çok yeni bir kavramdır. Özellikle Asya-Pasifik ülkeleri ve KİK ülkelerindeki gelişim dikkate değerdir. Günümüzde bazı Afrika ülkeleri, Pakistan ve Türkiye gibi ülkeler de katılım sigortacılığı adına önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bu çalışmada global anlamda katılım sigortacılığının lokomotifleri olarak sayılan Malezya ve KİK ülkelerindeki katılım sigortacılığı gelişimi ele alınmıştır. Söz konusu ülkelerdeki sigortacılık sektörü detaylı bir şekilde incelenmiş ve katılım sigortacılığı faaliyetlerinin geleneksel sigortacılık sektörü karşısındaki durumuna bakılmıştır. Malezya ve KİK ülkelerine kıyasla Türkiye'de katılım sigortacılığı sektörü henüz çok yeni olmasına karşın olumlu gelişmeler yaşanmaktadır. Günümüzde Türkiye'de ki katılım sigortacılığı faaliyetleri incelenmiş ve katılım sigortacılığının global anlamda lokomotifleri karşısındaki durumu ele alınmıştır.

İnsanların, maruz kaldıkları rizikolar sonrası karşı karşıya kaldıkları zararların etkilerini azaltmak amacıyla önlem almaya başlamalarıyla sigortacılık kavramı ortaya çıkmıştır. Farklı coğrafyalar ve farklı kültürlerde yaygınlaşmış ve günümüze kadar olan dönemde sürekli değişmiş ve gelişmiştir.

Arap İslam Uygarlığında, Hz.Muhammed (s.a.v.) döneminde ortaya çıkan akile sistemi ve kasame, kabilelerin teşkilatlanması ve sigortacılığa benzer bir sistem oluşturmaları aslında eski dönemlerde bile sigorta vb. bir sisteme ihtiyaç duyulduğunun bir göstergesidir. Aynı şekilde Osmanlı döneminde vakıf sistemleri, ahi teşkilatı ve lonca sistemi, avarız sandıkları sigortacılık benzeri sistemlerdir. Batı dünyasında da yine aynı şekilde benzer organizasyonlar ve teşkilatlanmalara rastlanılmaktadır.

İslam alimleri geleneksel sigortacılığın, garar, meysir ve riba içerdiği gerekçesiyle İslami açıdan uygun bulunmadığı görüşünü ortaya attıktan sonra İslami finans ilkelerine uygun bir model üzerinde durulmaya başlanmıştır. Geçmişte var olan, yardımlaşma ve dayanışma esaslarına dayalı sistemin, büyük ölçekli ve geliştirilmiş hali olarak ortaya çıkmıştır.

Geleneksel sigortacılığa alternatif olarak ortaya çıkan tekafül, farklı coğrafyalarda farklı isimlerle anılmaktadır. Ülkemizde katılım sigortacılığı olarak bilinen tekafül aslında İslami şartlara uygun bir sigortadır. Katılım sigortacılığı, geleneksel sigortacılık ile aynı amaca hizmet etse de işleyiş ve kurallar bakımından keskin farklılıklara sahiptir. Her şeyden önce katılım sigortacılığında, katılımcılardan toplanan katkı primleri bağış niteliğindedir ve risk fonu adı verilen bir fonda toplanır. Geleneksel sigorta şirketi, sigortalılardan toplanan primlere sahiplik edebilirken, katılım sigortacılığı şirketinin fonda toplanan para üzerinde herhangi bir sahipliği söz konusu değildir. Katılım sigortacılığında risk fonunun sahipleri aslında katılımcıların kendisidir. Katılım sigortacılığı şirketi vekil sıfatıyla operasyonu yürütmekle görevlidir ve fonun yönetiminden sorumludur. Dönem sonunda fonda fazlalık oluşması durumunda katılım sigortacılığı şirketi bu fazlalığı katılımcılara geri ödeyebilmektedir. Ya da katkı primlerinde indirime giderek yine katılımcılar lehine kullanabilmektedir. Katılım sigortacılığı şirketinin bir diğer seçeneği ise söz konusu fazlalığı, katılımcılar adına bir hayır kuruluşuna, vakfa ya da yardımlaşma sandığına bağışta bulunabilmektir. Geleneksel sigortacılıkta, sigortalılar sigorta şirketine devrettikleri risk karşılığında şirkete prim ödemektedirler, katılım sigortacılığında ise risk transferi değil risk paylaşımı bulunmaktadır. Katılım sigorta şirketi bir işletmeci gibi faaliyette bulunmaktadır.

Katılım sigortacılığında uygulama anlamında farklı iş modelleri söz konusudur. Günümüz katılım sigortacılığının ilk uygulaması 1979 yılında Sudan'da ortaya çıkmıştır. Sudan'da kurulan şirket kooperatif modelini benimsemektedir. 1984 yılında Malezya'da kurulan şirket mudarebe modeli uygulamıştır. Daha sonra Pakistan'da farklı bir iş modelini benimseyen ayrı bir şirket kurulmuştur. Farklı zamanlarda, farklı coğrafyalarda farklı modellerin uygulandığı görülmektedir. Tek bir iş modeli yoktur, sürekli değişim ve gelişim halinde bir sistemden bahsedilmektedir. Örneğin vekalet modelinde katılım sigortacılığı şirketi, katılımcılar adına vekil sıfatıyla hareket eder ve karşılığında katkı primleri üzerinden belirli bir oran dahilinde vekalet ücreti almaktadır. Vekalet modelinin haricinde, mudarebe modelinde ise, yatırım gelirleri üzerinden önceden belirlenmiş oranlar üzerinden yatırım geliri elde etmektedir. Katılım sigortacılığı şirketinin risk fonunu daha verimli bir şekilde yönetebilmesi ve göstereceği performans karşılığı olarak yatırım

gelirleri üzerinden bir pay almasına olanak sağlaması için vekalet modeli ve mudarebe modeli birleştirilerek hibrit model ortaya çıkmıştır.

Günümüzde geleneksel sigorta şirketleri, reasürans hizmetine ihtiyaç duymaktadırlar. Katılım sigortacılığı şirketleri de geleneksel sigorta şirketleri gibi reasürans hizmetine ihtiyaç duymaktadırlar ancak alacakları reasürans hizmetinin de İslami finans ilkelerine uygun olması gerekmektedir ki bu nedenle retakaful kavramı ortaya çıkmıştır. Ancak retakaful şirketleri global anlamda reasürans şirketleri kadar yaygın değildir. Ayrıca katılım sigortacılığının işlem hacminin geleneksel sigortacılık sektörü karşısında çok daha düşük olması, ölçek ekonomisi açısından olumsuz bir durum yaratmaktadır. Bu nedenle danışma komiteleri, katılım sigortacılığı şirketlerinin zaruret halinde reasürans şirketleri ile çalışmasına imkan vermektedirler. Retakaful şirketlerinin yaygınlaşması ve katılım sigortacılığı sektörünün büyümesi, söz konusu zaruret halini ortadan kaldıracaktır. Retakaful iş modelleri de aynı katılım sigortacılığı iş modellerinde olduğu gibidir.

İkinci bölümde Malezya katılım sigortacılığı ele alınmıştır. Malezya, KİK ülkeleri ile birlikte küresel anlamda katılım sigortacılığına öncülük eden ülkelerdir. Malezya katılım sigortacılığı sektörü 1984 yılında Malezya'da çıkarılan tekafül yasası ile başlamıştır. Malezya hükümetinin katılım sigortacılığı konusunda istekli olması ve teşvik edici olması sektörün bugünkü durumuna gelmesinde önemli rol oynamıştır.

Malezya katılım sigortacılığının, Malezya geleneksel sigortacılık sektörüyle karşılaştırılması, katılım sigortacılığının durumunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Geleneksel sigortacılık hayat branşında son 5 yıllık döneme bakıldığında, her sene düzenli bir artıştan söz edilebilmektedir. Hayat sigortalarına olan farkındalığın artması burada önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, 32 milyon nüfuslu Malezya'da 100 kişiden sadece 34'ünün hayat sigortasına (katılım hayat dahil) sahip olması gerek geleneksel sigorta şirketleri gerekse katılım sigortacılığı şirketleri için fırsat sunmaktadır. Malezya gelensek sigortacılık hayat branşı kapsamında yeni iş prim üretimlerine bakıldığında, 2017 yılında birikimli hayat ürünlerine olan eğilimin arttığı görülmektedir.

Malezya geleneksel sigortacılık hayat dışı branş prim üretimi rakamları incelendiğinde en fazla prim üretimi, trafik ve kaskonun yer aldığı araç sigortalarında

yaşanmıştır. Araç sigortalarının, yangın sigortaları ve sağlık-ferdi kaza sigortaları izlemiştir. Hasar-prim oranlarına bakıldığında ise ilk sırada araç sigortalarının olduğu görülmektedir. İnşaat All-risk ve mühendislik sigortaları, araç sigortalarından sonra ikinci sırada yer almaktadır. Sağlık-ferdi kaza sigorta grubuna ait hasar-prim oranı da hasar-prim oranı sıralamasında 3.sırada yer almaktadır.

Katılım sigortacılığı, Malezya'da 1984'de çıkarılan tekafül yasası ile resmiyet kazanmıştır. Aslında geleneksel sigortacılığın İslami açıdan uygun olmadığına dair ilk açıklama 1972 yılında Malezya Milli Fetva Komitesi tarafından gelmiştir. Benzer bir açıklama 1985 yılında Fıkıh Akademisi tarafından da yapılmıştır.

Malezya hükümetinin 1982 yılında bir katılım sigortacılığı şirketinin kurulmasının uygunluğu araştırması için özel bir birim kurması sonrası yapılan çalışmalar, 1985 yılında faaliyete başlayan bir katılım sigortacılığı şirketin ortaya çıkmasını sağlamıştır. 1983 yılında kurulan ilk katılım bankası ve 1985 yılında faaliyete başlayan katılım sigortacılığı şirketi ile birlikte Malezya'da İslami finans sisteminin temelleri atılmıştır.

1995 yılında kurulan Asean Takaful Group, katılım sigortacılığı şirketleri arasında karşılıklı iş birliğini güçlendirmek ve bağlantılarını artırmak amacıyla kurulmuştur. Zamanla üye sayısında artış yaşanmış ve hitap ettiği coğrafya daha da genişlemiştir. Hitap ettiği coğrafya nedeniyle ismi önce Asian Takaful Group , daha sonra ise Global Takaful Group olarak değişmiştir.

2001 yılında Malezya Merkez Bankası, Finansal Sektör Master Planını açıklamıştır. Söz konusu plan, katılım bankacılığı ve katılım sigortacılığının gelişimi için 10 yıllık stratejileri içermektedir. 2002 yılında kurulan ve 2003 yılında faaliyete başlayan İslami Finansal Hizmetler Kurulu'nun amacı İslami finans sisteminin standartlarını belirlemektir. Yine 2002 yılında Malezya Tekafül Birliği kurulmuş ve üye şirketlerin çıkarlarını desteklemeyi ve şirketlerin iç kontrol mekanizmalarını denetlemeyi amaç edinmiştir.

Görüldüğü üzere, Malezya katılım sigortacılığı 1980'li yıllar itibariyle gelişmeye başlamıştır. Devletin katılım sigortacılığı sektörünün gelişimi için öncülük ettiği bir durum söz konusudur. 1984 yılında çıkarılan tekafül kanunu ve günümüzde hala

devam eden düzenlemeler Malezya'nın katılım sigortacılığına verdiği önemi göstermektedir. Ayrıca, katılım sigortacılığına özel birçok kurum ve organizasyonun varlığı Malezya'daki katılım sigortacılığı sektörünün gelişmişliğini gösteren diğer unsurlardır.

Malezya katılım sigortacılığı sektöründe hayat katılım branşının hayat dışı katılım branşına oranla daha ileride olduğu görülmektedir. Hayat katılım ürünlerinden son yıllarda bireysel yatırım amaçlı hayat katılım branşına ait katkı primi üretimindeki artış dikkat çekmektedir. Ayrıca bireysel ürünlerin grup ürünlerine karşı baskın olduğu görülmüştür. Hayat dışı katılım branşına ait katkı primi üretimine bakıldığında, geleneksel sigortacılıktaki tablonun bir benzeri ortaya çıkmaktadır. Trafik ve kasko sigortalarından oluşan araç sigortaları katkı primi bakımından ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada yangın sigortaları yer alırken, sağlık-ferdi kaza sigortaları 3.sıradadır. Hasar-prim oranı bakımından incelendiğinde, son yıllarda inşaat All-risk ve mühendislik sigortaları, araç sigortaları ve sorumluluk sigortalarındaki yüksek hasar prim oranları dikkat çekmektedir.

Körfez İş Birliği Konseyi üye ülkeleri; Suudi Arabistan, Katar, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn ve Kuveyt'tir. Çalışmanın 3.bölümünde KİK ülkeleri katılım sigortacılığı sektörlerinin incelemesine yer verilmiştir. KİK ülkeleri katılım sigortacılığı sektörünün geleneksel sigorta sektörü içerisindeki rolünün belirlenebilmesi için söz konusu ülkelerdeki geleneksel sigortacılık sektörlerine değinilmiştir.

KİK üyesi ülkelerdeki sigortacılık sektörü, yavaşlayan ekonomi karşısında dayanıklılık göstermiştir. Özellikle BAE ve Suudi Arabistan'da bulunan zorunlu sigortaların varlığı, risk tabanlı fiyatların uygulanması bu dayanıklılığın önemli nedenleridir. Son yıllarda, sigortacılık alanında yaşanan büyümenin en önemli nedenleri artan nüfus, inşaat sektöründeki büyüme, zorunlu sigorta branşları ve mevzuattaki iyileştirmeler olarak dikkat çekmektedir. KİK ülkeleri sigorta pazarında, BAE ve Suudi Arabistan en büyük 2 piyasadır. Bir diğer dikkat çeken husus, KİK üyesi ülkeler sigortacılık sektöründe hayat branşının hacminin düşüklüğüdür. Bunun en büyük nedeni ise KİK üyesi ülkelerin, devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.

Vatandaşlara sunulan cömert refah planları, hayat sigortalarına olan düşük farkındalık ve kültürel şartlar hayat sigortalarına olan talebi olumsuz etkilemektedir.

KİK üyesi ülkeler geleneksel sigortacılık prim üretimleri incelemesinde, trafik, sağlık, konut ve yangın sigortalarının öne çıktığı görülmektedir. Hayat dışı prim üretiminde özellikle trafik ve sağlık sigortalarının yazılan prim içerisindeki payı oldukça büyüktür. Trafik sigortasının tüm KİK üyesi ülkelerde zorunlu olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca sağlık sigortaları da Suudi Arabistan'da ve BAE'nin bazı emirliklerinde zorunludur. Diğer KİK üyesi ülkelerin de zorunlu sigortalar alanında çalışmalar yaptıkları bilinmektedir, zorunlu sigortaların artması ve yaygınlaşması ile birlikte sigorta sektörünün gelişmesi öngörülmektedir.

KİK üye ülkelerin katılım sigortacılığı sektörleri incelendiğinde, yine geleneksel sigortacılık sektöründeki gibi hayat katılım branşının hacminin düşük olduğu görülmektedir. Malezya katılım sigortacılığı sektörü ile KİK üye ülkelerin katılım sigortacılığı sektörleri arasındaki en büyük fark, hayat katılım branşının büyüklüğüdür. Malezya katılım sigortacılığı sektöründe baskın olan taraf, hayat katılım branşı iken, KİK üyesi ülkelerdeki katılım sigortacılığı sektörlerinde baskın olan taraf, hayat dışı katılım branşıdır. Birçok çalışmada, KİK üyesi ülkelerin katılım sigortacılığı sektörü üretilen katkı primleri bakımından incelemesinde, Suudi Arabistan ayrı değerlendirilmektedir. Bunun nedeni, Suudi Arabistan sigortacılık sektörünün tamamını İslami şartlara uygun olmasıdır. Bu nedenle Suudi Arabistan'da geleneksel sigortacılık ve katılım sigortacılığı ayrımı yapılmamaktadır. Tüm sigortacılık faaliyetleri katılım sigortacılığı olarak ele alınmakta ancak karşılaştırma yapılırken bu durum özellikle belirtilmektedir. Suudi Arabistan katılım sigortacılığı sektörü hariç tutulduğunda, KİK üyesi ülkelerin katılım sigortacılığı sektörleri arasında, son yıllarda en fazla büyüme gösteren ülke BAE olarak dikkat çekerken, en düşük oranlı büyüme Bahreyn'de gerçekleşmiştir. BAE'de gerçekleşen bu büyüme oranının en büyük nedeni bazı büyük emirliklerde zorunlu olan sağlık sigortasıdır. Suudi Arabistan incelemesinde, iki büyük unsur dikkat çekmektedir. Birincisi, yukarıda bahsedildiği üzere, ülkedeki tüm sigortacılık faaliyetlerinin İslami finans ilkelerine uygun olması, ikincisi İslami finans ilkeleri açısından Dünya'daki en büyük pazar olmasıdır.

Bir ülkenin sigortacılık sektörünün gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde önemli ölçütlerden biri olan penetrasyon oranları incelemesinde, Malezya ve KİK üyesi ülkelerin geleneksel sigortacılık ve katılım sigortacılığı sektörleri, hayat ve hayat dışı branşlar bazında ayrı ayrı incelenmiştir. Malezya sigortacılık sektöründe, katılım sigortacılığı branşları olan hayat katılım ve hayat dışı katılıma ait penetrasyon oranlarının, geleneksel sigortacılık branşları hayat ve hayat dışı penetrasyon oranlarına kıyasla düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, katılım sigortacılığı sektörü için gelişim potansiyeli açısından olumlu bir göstergedir. Katılım sigortacılığı branşlara kendi aralarında kıyaslandığında, Malezya'da hayat dışı katılım branşına ait penetrasyon oranının hayat katılım penetrasyon oranından daha düşük olduğu görülmektedir. Malezya katılım sigortacılığı sektöründe baskın olan tarafın hayat katılım branşı olduğu daha önceki değerlendirmelerde de belirtilmiştir. KİK üye ülkelerine ait geleneksel sigortacılık ve katılım sigortacılığı sektörlerinde hayat dışı branş egemendir. Örneğin Bahreyn penetrasyon oranları incelemesinde de Malezya'da olduğu gibi, katılım sigortacılığı penetrasyon oranları geleneksel sigortacılık penetrasyon oranlarından daha düşüktür. Ancak hayat ve hayat katılıma ait penetrasyon oranları karşılaştırdığımızda aradaki farkın büyük olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni, zaten KİK üye ülkeleri geleneksel sigortacılık kapsamında hayat branşının hayat dışı branşa oranla oldukça zayıf olmasıdır. Katar, Kuveyt, Umman'da penetrasyon oranları Bahreyn'de ki penetrasyon oranlarıyla benzerlik göstermektedir. BAE sigorta sektörü penetrasyon oranları da diğer KİK üye ülkelerindekine benzer yapıdadır, ancak BAE geleneksel sigortacılık hayat branşı penetrasyon oranı diğer KİK üye ülkeler geleneksel sigortacılık hayat branşı penetrasyon oranlarına göre daha yüksektir. Hayat katılım branşına ait penetrasyon oranı hayat branşına oranla yine diğer ülkelerde olduğu gibi düşüktür. Suudi Arabistan, kendi sigortacılık sektörünün özel durumundan dolayı ayrı değerlendirilmiştir, ancak burada da hayat branşının penetrasyon oranının hayat dışı branş penetrasyon oranına kıyasla düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Malezya ve KİK üyesi ülkelerde faaliyet gösteren katılım sigortacılığı şirketlerine ait ortalama komisyon, ortalama masraf, ortalama reasüransa devredilen prim ve ortalama hasar prim oranı başlıkları altında 2013-2015 dönemi katılım sigortacılığı sektörleri finansal oranlar analizi incelenmiştir. Söz konusu analiz, kısa vadeden

dolayı daha çok hayat dışı branşlarda sağlıklı sonuçlar vermektedir ancak Malezya'da o dönemde faaliyet gösteren kompozit şirketlerin komisyon ve masraf kalemlerini hayat ve hayat dışı olarak branş bazında ayrımı söz konusu olmadığından komisyon ve masraf rakamları hayat ve hayat dışı olmak üzere birlikte değerlendirilmiştir. Bu durum ölçek ekonomisinden dolayı masraf ve komisyonları daha düşük göstermektedir.

2013-2015 döneminde kompozit şirketlerin ortalama komisyon oranlarının yazılan brüt prime oranı %12 ve %13 arasında olduğu görülmüştür. Malezya'da komisyon oranları ürüne ve satış kanalına göre değişmektedir. Ortalama masraf oranına bakıldığında %14-16 bandında olduğu görülmektedir. Suudi Arabistan hariç KİK üye ülkelerine bakıldığında ortalama masraf oranının benzer olduğu görülmektedir. Söz konusu ülkelerde komisyon ve masraf oranları sadece hayat dışı katılım branşına aittir. Ortalama komisyon oranları ise %11-12 bandında olup Malezya'ya kıyasla daha düşüktür. Suudi Arabistan sigortacılık sektörü ortalama komisyon oranları Malezya'ya kıyasla %50 daha düşüktür, bu da şirketlerin ölçek ekonomilerinden maksimum derecede yararlandığını göstermektedir. Malezya hayat dışı katılım ortalama hasar-prim oranı, 2015 yılında özellikle araç sigortaları ve tekne-havacılık-nakliyat sigortalarındaki hasar ödemelerindeki yükseliş dolayısıyla artış göstermiştir ve %52 seviyesine ulaşmıştır. 2015 yılında, KİK üye ülkelerindeki ortalama hasar-prim oranı %86'dır ve Malezya'ya oranla oldukça yüksektir. Yüksek ortalama hasar-prim oranı, KİK üye ülkelerdeki katılım sigortacılığı şirketleri için karlılık anlamında baskı yaratmaktadır. Bu durum, bazı şirketleri karz-ı hasen uygulamasına yöneltmiştir. Özellikle zorunlu sigortalardan, trafik ve sağlık sigortalarında, geleneksel sigorta şirketleri ile olan rekabet ve yetersiz risk yönetimi hasar-prim oranlarının yükselmesine neden olmaktadır.

Türkiye katılım sigortacılığı sektörü, Malezya ve KİK üye ülkeler katılım sigortacılığı sektörlerine kıyasla henüz çok yenidir. Katılım sigortacılığı gibi katılım bankacılığı da İslami finans sisteminin önemli bir parçasıdır. Türkiye'de katılım bankacılığının ilk adımları 1983 yılında özel finans kurumlarına verilen izin ile atılmıştır. 1999 yılında, söz konusu özel finans kurumları 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamına alınmış ve "Katılım Bankası" ibaresini kullanmaya başlamışlardır. Ancak bu gelişmelerin yaşandığı dönemler katılım sigortacılığına

ilişkin herhangi bir düzenleme söz konusu değildir. Örneğin Malezya'da 1983 yılında ilk katılım bankası kurulmuştur ve 1984 yılında Tekafül Kanunu çıkarılmış ve 1985 yılında ilk katılım sigortacılığı şirketi faaliyete başlamıştır. Katılım bankacılığı ve katılım sigortacılığı birbirleriyle yakın ilişkilidir ve İslami finans sisteminin önemli parçalarındandır. Her ne kadar mevcut 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu katılım sigortacılığı faaliyetinde bulunmayı engellemediyse de, katılım sigortacılığına özel bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktaydı, çünkü katılım sigortacılığının kendine özel kuralları bulunmaktadır ve belirli standartların oluşturulması ve denetlenmesi gerekmektedir. Nitekim, 20 Eylül 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Katılım Sigortacılığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik bu boşluğu nispeten doldurmuştur. Ancak Malezya'daki düzenlemeler baz alındığında, Türkiye'de ki düzenlemeler yetersiz kalmaktadır.

TSB verilerine göre şu anda Türkiye'de üretim yapan toplam 8 adet katılım sigortacılığı şirketi bulunmaktadır. Bu şirketlerden bazıları pencere usulü katılım sigortacılığı faaliyetinde bulunmaktadırlar. Yönetmeliğe göre, pencere usulü faaliyet için belirli bir süre verilmiştir ve bu süre sonunda pencere usulü faaliyetlere izin verilmeyecektir. Türkiye katılım sigortacılığı sektörünün gelişmesi için ilk etapta pencere usulü kabul edilebilir olsa da katılım sigortacılığının esasları dikkate alındığında, ileride izin verilmeyecek olması katılım sigortacılığı adına sağlıklı olacaktır.

Türkiye'deki katılım sigortacılığı katkı primi üretimini, Malezya ve KİK üye ülkelerindeki katkı primi üretimi ile kıyaslamak için henüz çok erkendir. Ancak branş bazında bakıldığında, KİK üye ülkelerindeki gibi hayat dışı ağırlıklı üretim dikkat çekmektedir. TSB verilerine göre mevcut hayat katılım ürünlerinin satışının büyük bir kısmının banka aracılığı ile olduğu görülmektedir, katılım bankacılığının ve şube ağının gelişimiyle birlikte, hayat katılım branşına ait üretimin artması beklenmektedir. Hayat dışı katılım ürünlerinin satış kanalı ise ağırlıklı olarak acente kaynaklıdır.

Türkiye'nin geleneksel sigortacılık penetrasyon oranları, Dünya ortalamasının altında seyretmektedir, katılım sigortacılığı sektörü ise daha çok yenidir. Sigorta bilincinin ve farkındalığının artması hem geleneksel sigortacılık hem de katılım

sigortacılığı sektörlerinin gelişmesini sağlayacaktır. Bu iki sektöründe gelişmesi Türkiye'yi daha da güçlü kılacaktır.

KAYNAKÇA

Acınan, H., & Akhisar, İ. (2016). *Reasürans.* İstanbul: Filiz Kitabevi.

Akhter, W. (2018, 05 23). *Takaful Models and Global Practices.* Munich Universty Library: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/40010/1/Takaful_models_n_global_practices.pdf adresinden alındı

Ali, M. M. (2018, 05 06). *Takaful Models: Their Evolution and Future Direction.* Islam and Civilisational Renewal: http://www.icrjournal.org/icr/index.php/icr/article/view/582/542 adresinden alındı

Alpen Capital. (2018, 02 25). *GCC Insurance Industry*. http://www.alpencapital.com/downloads/reports/2017/GCC-Insurance-Industry-Report-December-2017.pdf adresinden alındı

Alshammri, A. A., Alhabshi, S., & Saiti, B. (2018, 02 15). *'A Comparative Study of the Historical and Current Development of the GCC Insurance and Takaful Industry.* Researchgate: https://www.researchgate.net/publication/303287898_A_Comparative_Study_of_the_Historical_and_Current_Development_of_the_GCC_Insurance_and_Takaful_Industry adresinden alındı

Aslan, H. (2017). Tekafül Uygulamalarının Güncel Sorunları: Türkiye Piyasası İçin Bir Değerlendirme. S. Kaya, F. Yardımcıoğlu, & H. Aslan (Dü) içinde, *Tekafül Teori ve Uygulama.* İstanbul: Ensar Neşriyat.

Aslan, H. (2017, 12 25). *Türkiye'de tekafül (islami sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri.* Dergipark: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/303979 adresinden alındı

Aydemir, İ. (2017). Hayat Sigortacılığında Tekafül. *Tekafül Teori ve Uygulama* (s. 78). içinde İstanbul: Ensar Neşriyat.

Bank Negera Malaysia. (2017, 12 26). *Financial Sector Master Plan.* http://www.bnm.gov.my/files/publication/ar/en/2003/cp04_007_fsmp.pdf adresinden alındı

Bank Negera Malaysia. (2018, 05 10). http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_insurance&ac=23&lang=en adresinden alındı

Bank Negera Malaysia. (2018, 03 15). http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=statistic&pg=stats_takaful&ac=24&lang=en adresinden alındı

Bank Negera Malaysia. (2017, 05 25). http://www.bnm.gov.my/files/press_release/2005/booklet.en.pdf adresinden alındı

Bank Negera Malaysia. (2018, 03 15). http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=en_publication&pg=en_msb&ac=257&lang=en&uc=2 adresinden alındı

Bank Negera Malaysia. (2018, 03 15). http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=li&cat=insurance&type=TKF&sort=lf&order=desc adresinden alındı

Bayartan, M. (2018, 05 25). *Osmanlı Şehirlerinde Vakıflar ve Vakıf Sisteminin Şehre Kattığı Değerler.* Dergipark: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/13218 adresinden alındı

Çalık, A. (2018, 05 25). *Katılım Bankalarında Sigorta Uygulamaları ve Tekafül Sigorta Sistemi.* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi: https://test.yyu.edu.tr/yyuadmin/$global/personel_yayin_dosyalar/142_134_makale_565ff2c128d47.pdf adresinden alındı

Department of Statistics Malaysia. (2018, 01 25). https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cthemeByCat&cat=155&

bul_id=a1d1UTFZazd5ajJiRWFHNDduOXFFQT09&menu_id=L0pheU43NWJwRWVSZklWdzQ4TlhUUT09 adresinden alındı

Diyanet İşleri Başkanlığı. (2018, 05 22). https://kurul.diyanet.gov.tr/Karar-Mutalaa-Cevap/3656/sigorta adresinden alındı

Dünya Gazetesi. (2018, 06 07). https://www.dunya.com/finans/haberler/simsek-faizsiz-sigortacilik-sistemiyle-korfez-sermayesi-de-gelecek-haberi-379898 adresinden alındı

Encyclopedia Britannica. (2018, 01 25). https://www.britannica.com/place/Malaysia adresinden alındı

Ernst & Young. (2017, 12 27). *Malaysian Takaful Dynamics Central Compendium 2015.* Ernst & Young: https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-malaysian-takaful-dynamics-central-compendium-2015/$FILE/EY-malaysian-takaful-dynamics-central-compendium-2015.pdf adresinden alındı

Fauzi, P. (2018, 12 25). *Takaful: A review on performance, issues and challenges in Malaysia.* Journal of Scientific Research and Development: http://jsrad.org/wp-content/2016/Issue%204,%202016/12jj.pdf adresinden alındı

Global Takaful Group. (2018, 12 26). http://globaltakafulgroup.org/about-us adresinden alındı

Gürbüz, Y. E. (2016). İslam Ekonomisi ve Sigortacılık. S. Erdoğan, A. Gedikli, & D. Yıldırım (Dü) içinde, *İslam Ekonomisi ve Finansı.* İstanbul: Umuttepe.

Gürbüz, Y. E. (2017). Tekafül Sigorta Sistemi ve Teorisi. S. Kaya, F. Yardımcıoğlu , & H. Aslan (Dü) içinde, *Tekafül Teori ve Uygulama* (s. 11). İstanbul: Ensar Neşriyat.

Güvel, E. A., & Güvel, A. (2015). *Sigortacılık.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

IBFIM. (2018, 04 22). https://ibfim.com/ adresinden alındı

IBFIM. (2018, 05 04). http://takafuleexam.com/e-content/TBE-A/content/29175407IBFIM_Part_A/chapter_A5/A5_page_04.html, adresinden alındı

İslam Ansiklopedisi. (2018, 05 05). http://www.islamansiklopedisi.info/dia/maddesnc.php?MaddeAdi=ak%C4%B1le adresinden alındı

İslam Ansiklopedisi. (2018, 05 05). http://www.islamansiklopedisi.info/dia/maddesnc.php?MaddeAdi=kasame adresinden alındı

Islamic Financial Services Board. (2018, 06 04). https://www.ifsb.org/background.php adresinden alındı

Islamic Financial Services Board. (2018, 04 20). *Guiding Principles for Retakaful.* https://www.ifsb.org/standard/IFSB-18%20GP%20for%20Retakaful%20(Final).pdf adresinden alındı

Islamic Financial Services Board. (2018, 04 20). https://www.ifsb.org/standard/IFSB-18%20GP%20for%20Retakaful%20(Final).pdf adresinden alındı

Islamic Markets. (2018, 03 25). https://islamicmarkets.com/education/takaful-—-waqf-model adresinden alındı

J.McNamara, M., & E.Rejda, G. (2015). *Risk Yönetimi ve Sigortacılık İlkeleri.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karaman, D. (2015). Sigorta vr Risk Kavramları. F. Kaya (Dü.) içinde, *Sigortacılık* (s. 11). İstanbul: Beta Yayınları.

Karayazgan, A. (2018, 05 27). *Takaful (İslami Sigorta).* Karayazgan Hukuk ve Danışmanlık: http://www.karayazgan.av.tr/yayinlarimiz.html adresinden alındı

KPMG. (2018, 06 10). https://home.kpmg.com/tr/tr/home/gorusler/2017/03/sigorta-sektoru-zorluklara-ragmen-firsat-sunmaya-devam-ediyor.html adresinden alındı

LIAM. (2018, 03 15). *Annual Report 2017.* LIAM: https://www.liam.org.my/index.php/library/annual-report adresinden alındı

LIAM. (2018, 03 15). http://reinatech.info/download/LIAM_ANNUAL_REPORT_2017_March_2018.pdf adresinden alındı

Malaysia Takaful Association. (2017, 12 26). http://www.malaysiantakaful.com.my/About-MTA/History-of-MTA.aspx adresinden alındı

Malaysian Takaful Association. (2018, 12 25). http://www.malaysiantakaful.com.my/About-MTA/History-of-MTA.aspx adresinden alındı

Middle East Global Advisors. (2018, 03 05). *Finance Forward World Takaful Report 2016.* Takaful Primer: http://www.takafulprimer.com/main/downloads/ms_5860.pdf adresinden alındı

Milliman. (2018, 04 02). *Global Takaful Report 2017.* Milliman: http://www.milliman.com/uploadedFiles/insight/2017/Takaful-2017-full-report.pdf adresinden alındı

Okumuş, S. (2014). *İslami Sigorta (Tekafül) Türkiye Uygulaması.* İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Othman, M. B. (2018, 02 05). *Development and Shari'ah Issues of the Takaful Industry in Malaysia Effects of the Regulatory Framework on the Implementation and Grotwth.* Researchgate: https://www.researchgate.net/publication/312884171_Development_and_Shari'ah_issues_of_the_Takaful_industry_in_Malaysia_-

_Effects_of_the_Regulatory_Framework_on_the_Implementation_and_Growth adresinden alındı

Özer, U. (2015). Reasürans. E. Kırkbeşoğlu (Dü.) içinde, *Risk Yönetimi ve Sigortacılık* (s. 7). Ankara: Gazi Kitabevi.

Özkan, E. (2015). Reasürans. F. Kaya (Dü.) içinde, *Sigortacılık.* İstanbul: Beta Yayınları.

Pasha, A. T., & Hussain, M. M. (2018, 05 06). *Takaful Business Models: A Review, a comparison.* Business Management Dynamics: http://bmdynamics.com/issue_pdf/bmd110414-%2024-32.pdf adresinden alındı

Resmi Gazete. (2018, 06 06). http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170920-7.htm adresinden alındı

Resmi Gazete. (2018, 02 01). http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9353.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/9353.pdf adresinden alındı

Söyler, İ. (2018). *Tüm Yönleriyle Tekafül (İslami Sigorta).* Ankara: Adalet.

Şen, M. (2018, 05 25). *Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik: Ahi Birlikleri, Loncalar ve Vakıflar.* Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası: https://www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale33.pdf adresinden alındı

Takaful Malaysia. (2018, 12 25). http://www.takaful-malaysia.com.my/corporate/aboutus/Pages/companybg.aspx adresinden alındı

The Global Universty of Islamic Finance. (2012). *Takaful Realities & Challenges.* Petaling Jaya: Malaysia Pearson.

The World Bank. (2018, 05 03). *Takaful and Mutual Insurance.* (S. Gönülal, Dü.) http://documents.worldbank.org/curated/en/978831468321853261/pdf/732870PUB0EPI00200pub0date010017012.pdf adresinden alındı

Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı. (2018, 01 25). http://www.mfa.gov.tr/malezya-siyasi-gorunumu.tr.mfa adresinden alındı

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2018, 05 04). http://www.mfa.gov.tr/korfez-arap-ulkeleri-isbirligi-konseyi.tr.mfa adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu. (2018, 06 10). http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21507 adresinden alındı

Türkiye Katılım Bankaları Birliği. (2018, 06 05). http://www.tkbb.org.tr/tarihçe adresinden alındı

Türkiye Sigorta Birliği. (2017, 09 25). http://www.tsb.org.tr/sigorta-tanimlari.aspx?pageID=648 adresinden alındı

Türkiye Sigorta Birliği. (2018, 06 04). *2016 Sektör Raporu*. https://www.tsb.org.tr/Document/Yayinlar/2016%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Sekt%C3%B6r%20Raporu%20T%C3%BCrk%C3%A7e.PDF adresinden alındı

Türkiye Sigorta Birliği. (2018, 06 04) https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909 adresinden alındı

Üstün , Y. (2017, 05 25). *Sigorta, Tekafül ve Kooperatif Sigortacılığı.* T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı: https://koop.gtb.gov.tr/data/53cfbae7f2937098509ee9d3/02-tekafu%CC%88l%20makale-dergi.pdf adresinden alındı

Yaslıdağ, B. (2017). *Sigortacılık.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.